

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Η ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ
ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ»

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΜΠΑΖΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ ΠΑΝΟΥΛΑ (Α.Μ.2002112)
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΜΑΝΙΑΤΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, 2008

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους με βοήθησαν και δέχτηκαν να λάβουν μέρος στην έρευνα που πραγματοποίησα. Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επόπτη καθηγητή μου κ. Μανιάτη Α. για την καθοδήγηση που μου προσέφερε και τη υπομονή του με αποτέλεσμα να ολοκληρωθεί η παρούσα εργασία. Επίσης το Δήμο Καλαμάτας, και το Υγεία Α.Ε., οι εργαζόμενοι των οποίων δέχτηκαν με χαρά να προσφέρουν την βοήθειά τους με την παροχή πολλών στοιχείων που χρησιμοποίησα.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	2
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	3
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο. ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ	9
1.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	9
1.2. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ	12
1.3. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.....	13
1.4. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.....	16
1.5. ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΩΝ	17
1.6. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο. Ο ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΩΣ ΣΥΣΤΑΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΝΟΜΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΕΝΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ	22
2.1. ΤΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ	22
2.2. Ο ΕΜΜΙΣΘΟΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ	23
2.2.1. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΜΜΙΣΘΩΝ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ	24
2.3. ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ.....	25
2.4. ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ.....	26
2.4.1. ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟ	29
2.4.2. ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΥΣ ΤΟΥ.....	30
2.4.3. ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ.....	31
2.4.4. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝΤΟΛΕΑ.....	33
2.5. ΤΟ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ.....	35
2.5.1. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ – ΙΑΤΡΟΥ.....	38
2.6. ΑΜΟΙΒΕΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ.....	43
2.6.1. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΑΜΟΙΒΩΝ.....	43
2.6.2. ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΑΜΟΙΒΕΣ.....	46
2.7. Ο ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ.....	46
2.7.1. ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΕΜΜΙΣΘΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ.....	48
2.7.2. ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΕΜΜΙΣΘΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ	50
2.7.3. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ	51
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	52

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο. ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ	52
1.1. ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ	52
1.1.1. Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ	53
1.1.2. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΣΦΑΛΜΑΤΟΣ	55
1.2. ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΗΜΩΝ	57
1.2.1. ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΔΗΜΩΝ	59
1.2.1.1. ΣΥΣΤΑΣΗ ΘΕΣΕΩΝ	60
1.2.1.2. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ	60
1.2.1.3. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ/ ΑΠΟΔΟΧΕΣ/ ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ	61
1.2.2. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	62
1.3. ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	65
1.3.1. ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΥΓΕΙΑ Α.Ε.	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο. ΕΡΕΥΝΑ	68
2.1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ	68
2.2. Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ	68
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	82
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	85
ΣΥΝΟΨΗ	89
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	90
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	90
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2	94
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3	97
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4	98

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Α.Κ	ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ
Α.Ν	ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ
Αρ	ΑΡΘΡΟ
Β.Δ	ΒΑΣΙΛΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ
Κ.Πολ.Δ	ΚΩΔΙΚΑΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΥΑ	ΚΟΙΝΗ ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ
Ν.	ΝΟΜΟΣ
Ν.Δ	ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ
Ν.Π.Δ.Δ.	ΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
Ν.Π.Ι.Δ.	ΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
Ν.Σ.Κ.	ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΟΤΑ	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
Π.Κ	ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ
Π.Δ.	ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ
Φ.Ε.Κ.	ΦΥΛΛΟ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Βασική αρχή του κράτους δικαίου είναι η αρχή της νομιμότητας, η οποία κατευθύνει τις ενέργειες των οργάνων του. Επιδιώκονται οι κρατικές σκοπιμότητες μόνο όταν και όπως ορίζει ο νόμος. Έτσι, τηρούνται οι κανόνες δικαίου. Βασικό γνώρισμα του κράτους δικαίου είναι ότι αυτό αυτοκαθορίζει τους κανόνες δικαίου βάσει των οποίων δρουν τα όργανά του, αλλά παράλληλα αυτοπεριορίζεται από τους κανόνες, τους οποίους θέτει το ίδιο¹.

Επίσης, κάθε κράτος ή οποιαδήποτε κοινωνική και πολιτειακή τάξη, προκειμένου να λειτουργήσει, προϋποθέτει την ύπαρξη νόμου. Έτσι, σε οποιαδήποτε πολιτειακή οργάνωση υφίσταται ο κανόνας δικαίου, ο οποίος συνδέει αυτήν, δηλαδή το κράτος του νόμου, που είναι οποιοδήποτε κράτος, αφού μια ανθρώπινη κοινωνία δεν μπορεί να λειτουργήσει χωρίς την έννομη τάξη της².

Κάθε διοικητική ενέργεια πρέπει να είναι σύμφωνη προς τον κανόνα δικαίου, ο οποίος διέπει τη δράση της δημόσιας διοίκησης, ο κανόνας περιγράφει λεπτομερώς τις προϋποθέσεις με τις οποίες η ενέργεια αυτή είναι υποχρεωτική, καθώς και το περιεχόμενο, το οποίο πρέπει να έχει³. Συνεπώς, η δημόσια διοίκηση δεν μπορεί να προβεί σε νομικές πράξεις, δηλαδή στην έκδοση διοικητικών πράξεων και στη σύναψη συμβάσεων, καθώς και σε υλικές ενέργειες, παρά μόνο βάσει αρμοδιότητας που παρέχεται από το σύνταγμα ή το ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο ή νομοθετικών διατάξεων ή κανονιστικών πράξεων. Η νομιμότητα δε των ενεργειών της διοίκησης κρίνεται με βάση το νομικό καθεστώς που ισχύει κατά το χρόνο της διενέργειας αυτών⁴. Έτσι και η διοίκηση οργανισμών υπάγεται στο σύνολο των παραπάνω κανόνων δικαίου, οι οποίοι προέρχονται από οποιαδήποτε πηγή και οι οποίοι διέπουν την οργάνωση, τη λειτουργία και την εν γένει δράση αυτής.

Η υπαγωγή της διοικητικής λειτουργίας και της δημόσιας διοίκησης ενός οργανισμού στο νόμο δεν είναι πάντοτε απόλυτη. Με το αιτιολογικό ότι η δημόσια διοίκηση με τα όργανά της οφείλει να προασπίζει το δημόσιο συμφέρον, άλλοτε μεν προβλέπεται ρητά νομική ρύθμιση, που πρόσκαιρα επιτρέπει την απόκλιση από τη σταθερή εφαρμογή της αρχής της νομιμότητας, άλλοτε δε η απόκλιση αυτή επιβάλλεται από τη φορά και τη φύση των πραγμάτων (γεγονότων). Η σχετικότητα αυτής της εφαρμογής της αρχής της νομιμότητας εμφανίζεται στενά συνδεδεμένη με τη δράση των οργάνων της διοίκησης του κράτους. Άλλωστε, αυτά αποφασίζουν ή εισηγούνται πότε συντρέχει περίπτωση απόκλισης από την αρχή της νομιμότητας, δεδομένου ότι η ευθύνη των πράξεων αυτών βαρύνει τα όργανα του κράτους ενόψει του καθήκοντος της υπακοής και τα οποία μπορούν να αποκλίνουν από την αρχή αυτή άλλοτε *de jure* και άλλοτε *de facto*.

¹ Τάχου, Α. (1973). Σύγχρονες τάσεις της αρχής της νομιμότητας στο διοικητικό δίκαιο. Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη

² Τσοτύσου, Α. (1979). Η αρχή της νομιμότητας της διοικήσεως. Στο: Διοίκηση και Δίκαιο,

³ Παυλοπούλου, Π. (1980). Η αρχή της νομιμότητας και το Σύνταγμα του 1975. Σύγχρονα Θέματα

⁴ Σκούρη, Β. (1987). Η συνταγματική αρχή της αναλογικότητας. Ελληνική Δίκη

Όλα τα παραπάνω προϋποθέτουν την υιοθέτηση της νομικής επιστήμης. Η νομική επιστήμη δεν είναι θετική επιστήμη, διότι τα πορίσματά της δεν μπορούν να επαληθευθούν με πειράματα. Επίσης υπάρχει μεγάλη επιρροή του παρατηρητή στο παρατηρούμενο αντικείμενο, αφού ο νομοθέτης πολλές φορές χρησιμοποιεί τα πορίσματα της νομικής επιστήμης κατά τη θέσπιση νέων νόμων. Πολλές φορές αμφισβητείται αν η νομική είναι επιστήμη⁵.

Βέβαια στις μέρες μας η νομική επιστήμη γίνεται πράξη μέσω του δικηγόρου. Ο δικηγόρος ονομάζεται ο νομικός ο οποίος αναλαμβάνει να παρέχει νομικές συμβουλές σε κάποιον ή να τον εκπροσωπήσει ενώπιον δικαστηρίου. Ο νόμος τον χαρακτηρίζει άμισθο δημόσιο λειτουργό. Η ικανότητα εκπροσώπησης πολιτών ενώπιον των δικαστηρίων ονομάζεται ικανότητα προς το δικολογείν. Μπορεί να είναι είτε ελεύθερος επαγγελματίας είτε μισθωτός (σχέση έμμισθης εντολής) είτε και τα δύο. Οι δικηγόροι ανήκουν σε επαγγελματικούς συλλόγους, τους δικηγορικούς συλλόγους. Συνήθως προϋπόθεση για να ασκήσει κάποιος το επάγγελμα του δικηγόρου είναι να δεχθεί να τον εγγράψει στα μητρώα του ένας δικηγορικός σύλλογος. Η εγγραφή μπορεί να απαιτεί σπουδές Νομικής, προηγούμενη πρακτική άσκηση ή εξετάσεις ή και όλα αυτά. Στην Ελλάδα υπάρχει δικηγορικός σύλλογος στην περιφέρεια κάθε Πρωτοδικείου και οι προϋποθέσεις για να εγγραφεί κανείς είναι πτυχίο Νομικής, άσκηση σε δικηγόρο επί 18 μήνες και επιτυχία στις εξετάσεις που διοργανώνει ο εκάστοτε σύλλογος.

Συνήθως δεν μπορούν όλοι οι δικηγόροι να παρίστανται ενώπιον όλων των δικαστηρίων. Στην Ελλάδα οι νεότεροι δικηγόροι έχουν ικανότητα παράστασης μόνο ενώπιον των Πρωτοδικείων και ονομάζονται δικηγόροι παρά Πρωτοδίκαις. Μετά την πάροδο κάποιων ετών προάγονται σε δικηγόρους παρ' Εφέταις και εν συνεχεία σε δικηγόρους παρ' Αρείω Πάγω⁶.

Συνδυάζοντας όλα τα παραπάνω μπορούμε να διακρίνουμε ότι ο δικηγόρος αποτελεί τον συνδετικό κρίκο μεταξύ των κανόνων δικαίου και της νομικής επιστήμης. Η διατήρηση της νομιμότητας είναι σημαντική, έτσι η παρουσία του δικηγόρου τόσο σε δημόσιους όσο και σε ιδιωτικούς οργανισμούς υγείας και πρόνοιας είναι τέτοια που μπορεί να αποβεί σωτήριος σε πολλές περιπτώσεις.

Η παράβαση της αρχής της νομιμότητας επιφέρει διάφορες συνέπειες, ανάλογα με την ενέργεια του οργάνου που προκαλεί την παράβαση αυτή⁷. Έτσι, προκειμένου περί διοικητικών πράξεων σε δημόσιους οργανισμούς οι οποίες δεν είναι ανυπόστατες, ο διοικούμενος μπορεί να προκαλέσει την επανεξέταση της υπόθεσης με διοικητική προσφυγή και να επιτύχει την άρση της παράβασης είτε με ανάκληση ή ακύρωση, είτε με μεταρρύθμιση της πράξης αυτής. Εάν όμως δεν αποδώσει η ασκηθείσα προσφυγή, τότε προσφεύγει στα ένδικα μέσα, προκειμένου να επιτύχει την ακύρωση της διοικητικής πράξης ή την παράλειψη ή τη μεταρρύθμιση της πράξης και την αποκατάσταση

⁵ Βικιπαίδεια. Ορισμός νομικής επιστήμης. Διαθέσιμο: "<http://el.wikipedia.org/wiki>

⁶ Βικιπαίδεια. Ορισμός δικηγόρου. Διαθέσιμο: "<http://el.wikipedia.org/wiki>

⁷ Τάχου, Α. (1997). Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο. Εκδόσεις Σάκκουλα. Θεσσαλονίκη

της προκληθείσας ζημίας από την παράβαση αυτή. Επίσης και το διοικητικό όργανο που εξέδωσε την πράξη μπορεί να την ανακαλέσει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ενώ, προκειμένου περί συμβατικών ή υλικών ενεργειών της δημόσιας διοίκησης, ο διοικούμενος μπορεί να ασκήσει τα προβλεπόμενα ένδικα μέσα και να επιτύχει την άρση της παράνομης κατάστασης και την αποζημίωση για την προξενθείσα ζημία⁸. Παρατηρούμε ότι η νομική επιστήμη έχει προβλέψει για την κατοχύρωση της νομιμότητας σε δημόσιους οργανισμούς αλλά και σε ιδιωτικούς.

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την σπουδαιότητα της νομικής υπηρεσίας οργανισμών με έμφαση στην υγεία και την πρόνοια, αφού αρχικά αναλυθεί η ανώτατη αρχή του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και το συστατικό στοιχείο της νομικής υπηρεσίας, δημόσιου ή ιδιωτικού οργανισμού, δηλαδή του δικηγόρου. Φυσικά θα παρατεθεί μια ανάλυση νομικών οργανισμών, της νομικής υπηρεσίας νοσοκομείου και του δήμου Καλαμάτας. Τέλος θα αναλύσουμε μια έρευνα που πραγματοποιήσαμε στην περιοχή της Καλαμάτας και της Αθήνας. Εικάζουμε ότι ο ρόλος του δικηγόρου στη νομική υπηρεσία δημόσιων ή ιδιωτικών οργανισμών υγείας και πρόνοιας είναι σημαντικός ώστε να εξασφαλίζεται η νομιμότητα και οι κανόνες δικαίου σε αυτούς.

⁸ Σπηλιωτοπούλου, Ε. (1988). Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου. Εκδόσεις Σάκκουλα. Αθήνα

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο. ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Το άρθρο 100 Α' του Συντάγματος (ΦΕΚ 84/17-4-2001) ορίζει τη συγκρότηση και τη λειτουργία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, καθώς και τα σχετικά με την υπηρεσιακή κατάσταση των λειτουργών και των υπαλλήλων που υπηρετούν σε αυτό. Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (ΝΣΚ) αποτελεί ενιαία, ανώτατη Αρχή του Κράτους και υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών. Στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου ανήκουν ιδίως η δικαστική υποστήριξη και εκπροσώπηση του δημοσίου και η αναγνώριση απαιτήσεων κατά του δημοσίου ή ο συμβιβασμός σε διαφορές με αυτό.

1.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (ΝΣΚ) είναι θεσμός ευνομίας. Η ενιαία αυτή ανώτατη αρχή του κρατικού μηχανισμού έχει ως προορισμό τη δικαστική υπεράσπιση των συμφερόντων του δημοσίου, την καθοδήγηση μέσω νομοθετικών γνωμοδοτήσεων των ενεργειών της διοίκησης, την αναγνώριση απαιτήσεων κατά του δημοσίου και το συμβιβασμό στις σχετικές διαφορές και τέλος την επεξεργασία των σχεδίων νόμων και διαταγμάτων που έχουν παραπεμφθεί σε αυτό.

Είναι γνωστό πως το ΝΣΚ άρχισε την ευδόκιμη «σταδιοδρομία» του με το ΒΔ της 15.12.1843 - πριν από ενάμιση αιώνα περίπου - ως επιτροπή με αρμοδιότητα να γνωμοδοτεί στον υπουργό οικονομικών, όταν αμφέβαλλε αν πρέπει να εισάγει ή να εξακολουθήσει κάποια δίκη κατά του δημοσίου ενώπιον των δικαστηρίων της χώρας.

Στη συνέχεια με το ΒΔ της 28.3.1867 συστήθηκε θέση δικαστικού συμβούλου στο υπουργείο των οικονομικών με αρμοδιότητα να διευθύνει το δικαστικό τμήμα του υπουργείου, να διεξαγάγει τις δίκες του δημοσίου, είτε παριστάμενος αυτοπροσώπως ενώπιον των δικαστηρίων, είτε και από άλλους δικηγόρους, διοριζόμενους με την σύμπραξή του.

Η αύξηση των δικών του δημοσίου με την εξέλιξη και την πρόοδο της οικονομίας και της δημόσιας ζωής του τόπου κατέστησε αναγκαία την καλύτερη και σε μονιμότερη βάση οργάνωση του δικαστικού τμήματος του υπουργείου των οικονομικών, ούτως ώστε και ομοιογένεια, αλλά και συνέχεια στις υπερασπιστικές των συμφερόντων του δημοσίου θέσεις να εξασφαλίζεται, αλλά και οικονομικότερα η όλη εκπροσώπηση αυτού ενώπιον των δικαστηρίων να επιτυγχάνεται.

Έτσι θεσπίστηκε ο νόμος ΑΚΑ του 1882 με τον οποίο δημιουργήθηκε το νομικό συμβούλιο. Αρχικά αποτελέστηκε από 8-μέλη, εκ των οποίων ο δικαστικός σύμβουλος προέδρευε,

διευθύνοντας και το δικαστικό τμήμα του υπουργείου οικονομικών. Τα άλλα μέλη, καλούμενα νομικοί σύμβουλοι, διορίζονταν για χρόνια ύστερα με ΒΔ και προηγούμενη γνωμοδότηση του υπουργικού συμβουλίου, ύστερα από πρόταση του υπουργού οικονομικών και ήταν τοποθετημένα στα διάφορα υπουργεία. Το νομικό συμβούλιο ήταν μόνο γνωμοδοτικό σώμα της διοικήσεως για κάθε νομικό ζήτημα και ταυτόχρονα, σ' αυτήν την αρχική μορφή του, αποτελούσε και διοικητικό δικαστήριο δευτέρου βαθμού επί διαφόρων τελωνειακού και φορολογικού δικαίου.

Με τον ΑΝ 2374/1940 αναμορφώθηκε ο θεσμός του νομικού συμβουλίου. Διαλύθηκαν τα επιμέρους γραφεία των υπουργείων και συγκεντρώθηκε όλο το προσωπικό του νομικού συμβουλίου στην διεύθυνση νομικών υποθέσεων του υπουργείου οικονομικών που διαιρέθηκε σε τμήματα και γραφεία κατ' αντικείμενο θεμάτων, ενώ ο ΑΝ 427/1945 οργάνωσε το νομικό συμβούλιο του κράτους ως ανεξάρτητη πλέον υπηρεσία.

Με το ΒΔ 6/2.1.1961 «Περί οργανισμού του νομικού συμβουλίου του κράτους» έλαβε την οριστική του μορφή ως ενιαία ανώτατη αρχή, ιεραρχικά διαρθρωμένη (με έναν πρόεδρο, τρεις αντιπροέδρους, είκοσι τρεις νομικούς συμβούλους, σαράντα παρέδρους και ογδόντα ένα δικαστικούς αντιπροσώπους α, β τάξεως και δοκίμους), της οποίας οι φορείς είναι μόνιμοι δημόσιοι υπάλληλοι, εξομοιούμενοι βαθμολογικώς και μισθολογικώς με τους δικαστικούς λειτουργούς. Πέραν του κυρίως προσωπικού το νομικό συμβούλιο διαθέτει και διοικητικό προσωπικό για την στελέχωση των υπηρεσιών του, ενώ για τις δικαστικές παραστάσεις χρησιμοποιεί ενώπιον των επαρχιακών δικαστηρίων δικηγόρους, διοριζόμενους με διετή θητεία και με απόφαση της ολομέλειας του νομικού συμβουλίου στην έδρα του εκάστοτε πρωτοδικείου και αμειβόμενος κατά κανόνα για κάθε υπόθεση.

Αυτή η οργάνωση του νομικού συμβουλίου του κράτους, σε ενιαία υπηρεσία - ανώτατη αρχή, εξυπηρετεί την επί μονίμου βάσεως και κατά τρόπο ομοιογενή διεξαγωγή του υπερασπιστικού των συμφερόντων του δημοσίου έργου, αλλά κυρίως επιτρέπει την εκπλήρωση της υψίστης σημασίας γνωμοδοτικής αρμοδιότητάς του. Πράγματι, υπό την ενιαία συγκρότησή του το νομικό συμβούλιο αποτέλεσε όργανο της διοικήσεως με αποκλειστική αρμοδιότητα γνωμοδοτήσεως για νομικά ζητήματα κατόπιν σχετικών ερωτήσεων της διοικήσεως. Γνωμοδότησε σε τμήματα και εν ολομέλεια εγγράφως κατόπιν εισηγήσεως ενός εκ των μελών του κι πάντοτε κατά την αρχή της πλειοψηφίας, με διατύπωση όμως και της μειοψηφούσης γνώμης. Οι γνωμοδοτήσεις αυτές είναι σαν δεσμευτικές για την διοίκηση, εφόσον όμως γίνονται αποδεκτές από τον αρμόδιο υπουργό που είχε διατυπώσει το ερώτημα, αποκτούσαν δεσμευτικό για την διοίκηση χαρακτήρα. Ανεξάρτητα όμως από αυτά, οι γνωμοδοτήσεις του νομικού συμβουλίου, τόσο της ολομέλειας, όσο και των τμημάτων συγκρότησαν ένα αληθινά «νομικό θησαυρό», όπου βρίσκει κανείς σοφές λύσεις σε σοβαρότατα και αμφιλεγόμενα νομικά προβλήματα.

Αυτή την λειτουργική ενότητα του νομικού συμβουλίου έπληξε πράγματι ο αναχρονιστικός ν. 1256/1982, ο οποίος επανήλθε στο παλαιό σύστημα της κατά υπουργείο κατανομής των νομικών συμβούλων, για την παροχή νομικών εισηγήσεων και συμβούλων στον υπουργό και για την υπεράσπιση κι διεκπεραίωση, δικαστική ή εξώδικη των κάθε κατηγορία δικαστικών υποθέσεων του υπουργείου. Και ναι μεν όρισε (άρθρο 10 παρ. 2 εδάφιο α) ότι οι σύμβουλοι, πάρεδροι και δικαστικοί αντιπρόσωποι που στελεχώνουν τα υπουργεία «αποτελούν διυπουργικό κλάδο υπαγόμενο στον υπουργό οικονομικών», κατήγγησε όμως ρητώς το νομικό συμβούλιο «ως σώμα και αρχή στο κράτος με τις θέσεις προέδρου κι τριών αντιπροέδρων (άρθρο 10 παρ.4). Εξάλλου με το ΠΔ 671/1982 η τεραστίως σημασίας γνωμοδοτική αρμοδιότητα της ολομέλειας και των τμημάτων του νομικού συμβουλίου υποβιβάστηκε απλώς (αρθρ10ΠΔ671/82) της δυνατότητας του υπουργού προεδρίας κυβερνήσεως κι οικονομικών» να καλούν σε συνέλευση «τους προϊστάμενους των νομικών διευθύνσεων» για διατύπωση γνώμης για σοβαρά θέματα.

Όμως η αρμοδιότητα αυτή ακριβώς ήταν που προσέδωσε κύρος και σημασία στο νομικό συμβούλιο, πέρα των υπηρεσιών στον τομέα της υπερασπίσεως συμφερόντων του δημοσίου. Ήταν συνεπώς καιρός να επανέλθει το προ του ν. 1256/1982 καθεστώς, αλλά και να αναβαθμιστεί περαιτέρω το νομικό συμβούλιο. Έτσι, με το άρθρο 39 του ν. 1884/1990 ανασυστάθηκε το νομικό συμβούλιο του κράτους και επανήλθαν σε ισχύ οι μέχρι της καταργήσεως του ισχύουσες διατάξεις.

Τέλος, ένα άλλο δείγμα αναβαθμίσεως του νομικού συμβουλίου του κράτους, ως θεσμού υψίστης σπουδαιότητας για το κράτος, υπήρξε το ότι με την διάταξη του άρθρου 39 του ν. 1947/1991, το νομικό συμβούλιο του κράτους κατέστη αρμόδιο για την υπεράσπιση των υποθέσεων και την εκπροσώπηση της ελληνικής δημοκρατίας ενώπιον του δικαστηρίου των ευρωπαϊκών κοινοτήτων, της ευρωπαϊκής επιτροπής ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κάθε δικαστηρίου και δικαστικής αρχής των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά της διέπουσες αυτό διατάξεις. Αντιπρόσωπος (agent) της ελληνικής κυβερνήσεως για την επιτροπή και το δικαστήριο ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είναι ο πρόεδρος του νομικού συμβουλίου του κράτους, ή ο διοριζόμενος απ' αυτόν αναπληρωτής του.

Ο σεβασμός στην νομιμότητα, η ανάγκη να αποβάλλει η διοίκηση το πλέγμα της αυθαιρεσίας και της πολιτικής σκοπιμότητας και να καταστεί απρόσωπη μόνο με την ενδυνάμωση του νομικού συμβουλίου, ως ενιαίας ανώτατης αρχής του κρατικού μηχανισμού μπορεί να επιτευχθεί⁹.

⁹ Χιώλου, Κ. (1998). Μελέτες δημοσίου δικαίου. Νομική βιβλιοθήκη. Αθήνα

1.2. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Στην αρμοδιότητα του Ν.Σ.Κ. υπάγονται οι εξής δραστηριότητες¹⁰:

- α) Η δικαστική υπεράσπιση των συμφερόντων του Κράτους και γενικότερα η νομική υποστήριξη του.
- β) Η υποστήριξη των υποθέσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 9 και 15 του Οργανισμού του Υπουργείου Εξωτερικών, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του Ν. 2594/1998 (ΦΕΚ62Α') και του άρθρου 56παρ. 3 ΙΙ περ. α' έως ε' του Π.Δ. 230/1998 (ΦΕΚ 177 Α').
- γ) Η υποστήριξη των υπηρεσιών της Διοίκησης σε θέματα κοινοτικού δικαίου με την επιφύλαξη των διατάξεων που αναφέρονται στην περίπτωση β της παραγράφου αυτής.
- δ) Η διενέργεια όλων των δικαστικών πράξεων, που αναφέρονται στο άρθρο 6 της Πολυμερούς Σύμβασης "Περί διεκδικήσεως διατροφής εις την αλλοδαπήν" που κυρώθηκε με το Ν.Δ. 4421/1964 (ΦΕΚ215 Α') και ανάγονται στα καθήκοντα του Υπουργείου Δικαιοσύνης.
- ε) Η διεξαγωγή των δικαστικών πράξεων, που προβλέπονται στις διεθνείς συμβάσεις δικαστικής αρωγής σε ποινικές, αστικές και εμπορικές υποθέσεις, στις οποίες η Ελλάδα είναι συμβαλλόμενο μέρος και συνιστούν καθήκοντα του Υπουργείου Δικαιοσύνης ως κεντρικής αρχής.
- στ) Η καθοδήγηση των ενεργειών της Διοίκησης με νομικές γνωμοδοτήσεις.
- ζ) Η αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου, ο συμβιβασμός σε διαφορές με αυτό και η ρύθμιση χρεών πτωχών οφειλετών του Δημοσίου.
- η) Η γνωμοδότηση για την υπαγωγή διαφορών του Δημοσίου σε διαιτησία και ο ορισμός διαιτητών του.
- θ) Η υπεράσπιση δημοσίων υπαλλήλων σε ποινικά δικαστήρια, εφόσον προβλέπεται τούτο από ειδική διάταξη νόμου.
- ι) Η γνωμοδότηση για το παραδεκτό και βάσιμο των αναιρέσεων του Δημοσίου και Ν.Π.Δ.Δ. σύμφωνα με το άρθρο 12 του Ν. 2298/1995 (ΦΕΚ62Α'), όπως κάθε φορά ισχύει.
- ια) Η επεξεργασία των σχεδίων νόμων, διαταγμάτων και κανονιστικών υπουργικών αποφάσεων, που παραπέμπονται αρμοδίως σ' αυτό.
- ιβ) Η δικαστική υπεράσπιση και γενικότερα η νομική υποστήριξη Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών, των οποίων η νομική υπηρεσία

¹⁰ Νομικό Συμβούλιο του Κράτους. Αρμοδιότητες ΝΣΚ. Διαθέσιμο: [www.nsk.gr/ΑρμοδιότητεςΝΣΚ /tabid/131/Default.aspx](http://www.nsk.gr/ΑρμοδιότητεςΝΣΚ/tabid/131/Default.aspx)

διεξάγεται από το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους ή από μέλη του σύμφωνα με ειδικές διατάξεις.

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους συντάσσει ετήσια έκθεση, η οποία υποβάλλεται στον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών και κατατίθεται στον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων εντός του μηνός Μαρτίου κάθε έτους. Στην έκθεση αυτή γίνεται καταγραφή και αποτίμηση του έργου του Ν.Σ.Κ. του προηγούμενου έτους. Στην έκθεση περιλαμβάνονται παρατηρήσεις και εισήγηση για τις ρυθμίσεις που είναι αναγκαίες για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που εντοπίζονται, με ειδικότερη αναφορά στην έκβαση των υποθέσεων της ακυρωτικής διαδικασίας, την επισήμανση των αιτιών ακύρωσης κανονιστικών ή ατομικών πράξεων της Διοίκησης.

1.3. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Οι εργασίες του Ν.Σ.Κ. διεξάγονται από: α) την Κεντρική Υπηρεσία, β) τα Γραφεία Νομικών Συμβούλων, γ) τα Ειδικά Γραφεία Νομικών Συμβούλων, δ) τα Δικαστικά Γραφεία, ε) τους δικηγόρους του Δημοσίου, όπου δεν λειτουργούν Γραφεία Νομικών Συμβούλων ή Δικαστικά Γραφεία και στ) τους δικηγόρους αλλοδαπής (όπως αναφέρεται στο ΦΕΚ 324/2002). Αναλυτικότερα η γραμματεία αποτελείται από τα γραφεία: Σύνταξης και αρχείου πρακτικών του ΝΣΚ, Διοίκησης και Κυρίου προσωπικού

Επίσης το Κέντρο πληροφορικής – μελετών – νομικών εκδόσεων που σύμφωνα με το άρθρο 13 του Ν 3086/2002, αποτελείται από τα ακόλουθα γραφεία: Γραφείο μελετών και νομικών εκδόσεων, Γραφείο βιβλιοθήκης, Γραφείο μηχανογραφείσεως και πληροφορικής, Διεύθυνση διοικητικού και διοικητικής μέριμνας

Το Τμήμα Διοικητικού Προσωπικού αποτελείται από τα ακόλουθα γραφεία: Τμήμα πρωτοκόλλου και παραλαβής δικογράφων, Τμήμα ευρετηρίου, Τμήμα αρχείου, Τμήμα διεκπεραίωσης, Γραφείο ανατύπωσης και τηλεομοιοτυπίας.

Η Διεύθυνση οικονομικών υποθέσεων αποτελείται από τα ακόλουθα γραφεία: Τμήμα προϋπολογισμού, προμηθειών και συντήρησης, Τμήμα μισθοδοσίας προσωπικού, Τμήμα εκκαθάρισης αμοιβών, Τμήμα εκκαθάρισης δικαστικών δαπανών.

Το Ν.Σ.Κ., ως συλλογικό όργανο, λειτουργεί σε Ολομέλεια, Τμήματα και Τριμελείς Επιτροπές. Οι Επιτροπές γνωμοδοτούν για τη συμβιβαστική επίλυση διαφορών ή αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου, τη μη άσκηση αγωγών ή άλλων ενδίκων βοηθημάτων από το Δημόσιο και την παραίτηση από αγωγές ή άλλα ένδικα βοηθήματα, που ασκήθηκαν από αυτό, την αποδοχή αγωγών ή άλλων ενδίκων βοηθημάτων, που ασκήθηκαν κατά του Δημοσίου και τη ρύθμιση χρεών πτωχών οφειλετών του, εφόσον το αντικείμενο της διαφοράς σε όλες τις περιπτώσεις αυτές δεν υπερβαίνει το ποσό της καθ' ύλην αρμοδιότητας του Μονομελούς Πρωτοδικείου και για τη μη

άσκηση ενδίκων μέσων κατά δικαστικών αποφάσεων, που έχουν εκδοθεί και την παραίτηση από ένδικα μέσα, που έχουν ασκηθεί, ανεξαρτήτως ποσού. Η Επιτροπή της Κεντρικής Υπηρεσίας αποφαινεται σε θέματα αρμοδιότητάς της για υποθέσεις επαρχιών, στις οποίες δεν λειτουργούν Δικαστικά Γραφεία ή εάν στα Δικαστικά Γραφεία που λειτουργούν, δεν είναι δυνατή η συγκρότηση Επιτροπής ή σε υποθέσεις Γραφείων Νομικών Συμβούλων ή Ειδικών Γραφείων Νομικών Συμβούλων στα οποία δεν είναι δυνατή η συγκρότηση Επιτροπής λόγω του αριθμού των μελών του Ν.Σ.Κ., που υπηρετούν σ' αυτά. Με απόφαση του Προέδρου του Ν.Σ.Κ. καθορίζεται ο τρόπος, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία άσκησης των παραπάνω αρμοδιοτήτων.

Τα Τμήματα γνωμοδοτούν σε υποθέσεις, που δεν υπάγονται στην αρμοδιότητα των Επιτροπών ή παραπέμπονται σ' αυτά από Επιτροπή λόγω της σπουδαιότητάς τους, για το παραδεκτό των αναιρέσεων και το παραδεκτό και βάσιμο των λόγων αυτών, που ασκούνται από το Δημόσιο, καθώς και τα Ν.Π.Δ.Δ. και τις Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές των οποίων η νομική υπηρεσία διεξάγεται από το Ν.Σ.Κ.. Επίσης σε ερωτήματα της Βουλής των Ελλήνων που υπογράφονται από τον Πρόεδρο ή τον Γενικό Γραμματέα της Βουλής, καθώς και σε ερωτήματα της Διοίκησης, που υπογράφονται από τον Υπουργό, Αναπληρωτή Υπουργό, Υφυπουργό και Γενικό Γραμματέα Υπουργείου εφόσον ο τελευταίος είναι ειδικά εξουσιοδοτημένος και μόνο για θέματα της αρμοδιότητάς του. Επίσης σε ερωτήματα, που υπογράφονται από τον Πρόεδρο Διοικητικού Συμβουλίου ή άλλο κατά νόμο όργανο Διοίκησης Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου ή Ανεξάρτητης Διοικητικής Αρχής των οποίων η νομική υπηρεσία διεξάγεται από το Ν.Σ.Κ., εφόσον αφορούν ζητήματα της αρμοδιότητάς τους, ενώ ερωτήματά τους με γενικότερο ενδιαφέρον υπογράφονται μόνο από τον εποπτεύοντα Υπουργό. Τέλος γνωμοδοτούν για τα σχέδια νόμου, διαταγμάτων ή κανονιστικών υπουργικών αποφάσεων, που παραπέμπονται στο Ν.Σ.Κ. για επεξεργασία.

Η Ολομέλεια γνωμοδοτεί για την υποβολή διαφορών του Δημοσίου σε διαιτησία και το διορισμό των διαιτητών αυτού, για υποθέσεις, οι οποίες παραπέμπονται σ' αυτήν από τον Πρόεδρο του Ν.Σ.Κ. ή κάποιο Τμήμα, σε ερωτήματα για τα οποία ζητείται από τον Πρόεδρο της Βουλής ή τον Υπουργό απευθείας η γνώμη της ή για τα οποία προηγήθηκε γνωμοδότηση Τμήματος, η οποία δεν έγινε αποδεκτή και ζητείται αρμοδίως η παραπομπή στην Ολομέλεια και για κάθε νομικό ζήτημα μείζονος σημασίας ή για ζήτημα σχετικό με τη λειτουργία του Ν.Σ.Κ. και των υπηρεσιακών μονάδων του, που εισάγεται σ' αυτήν από τον Πρόεδρο του Ν.Σ.Κ..

Οι Γενικοί Γραμματείς Περιφέρειας, μπορούν να απευθύνουν, για θέματα της αρμοδιότητάς τους, τοπικού μόνο ενδιαφέροντος, ερωτήματα στα Δικαστικά Γραφεία ή Γραφεία Νομικού Συμβούλου της έδρας τους, ενώ για ζητήματα με ευρύτερο ενδιαφέρον τα ερωτήματα υποβάλλονται δια του αρμόδιου Υπουργού. Τα Γραφεία αυτά, αν για το θέμα για το οποίο υποβάλλεται το ερώτημα, υπάρχει σχετική γνωμοδότηση του Ν.Σ.Κ., τη

γνωστοποιούν σε αυτούς που υπέβαλλαν το ερώτημα. Σε απλά θέματα, οι Νομικοί Σύμβουλοι ή Πάρεδροι, που υπηρετούν σ' αυτά, απαντούν με ατομικές γνωμοδοτήσεις, διαφορετικά αποστέλλουν τα ερωτήματα αυτά χωρίς καθυστέρηση και με πλήρη εισήγηση στην Κεντρική Υπηρεσία του Ν.Σ.Κ., για έκδοση γνωμοδότησης Τμήματος ή Ολομέλειας. Στην περίπτωση αυτή το ερώτημα εισάγεται προς συζήτηση με πράξη του Προέδρου, η οποία ορίζει και τον εισηγητή.

Ο Πρόεδρος του Ν.Σ.Κ. μπορεί να παραπέμπει σε Τμήμα ή στην Ολομέλεια οποιαδήποτε υπόθεση ή ερώτημα, έστω και αν έχει προηγηθεί σ' αυτά ατομική γνωμοδότηση. Επίσης, μπορεί να εισάγει οποιαδήποτε υπόθεση ή ερώτημα απευθείας στην Ολομέλεια, καθώς και να παραπέμψει σ' αυτήν οποιαδήποτε υπόθεση ή γνωμοδότηση Τμήματος, όταν κρίνει ότι η λύση που δόθηκε χρειάζεται επανεξέταση. Στις περιπτώσεις αυτές με την πράξη της παραπομπής ορίζεται και ο εισηγητής.

Τα ερωτήματα της Διοίκησης πρέπει να διαλαμβάνουν πλήρη εξιστόρηση των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης και προσδιορισμό των προβληματισμών της, για την έννοια και το περιεχόμενο συγκεκριμένων διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας, των οποίων ζητείται η ερμηνεία από το Ν.Σ.Κ., προκειμένου να τις εφαρμόσει στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της. Ερωτήματα μισθολογικού περιεχομένου πρέπει υποχρεωτικά να συνοδεύονται από απόψεις του Γ.Α.Κ. (Δ/σης Μισθολογίου), χωρίς τις οποίες δεν μπορούν να εισαχθούν στα αρμόδια Τμήματα ή Ολομέλεια του Ν.Σ.Κ.. Γνωμοδοτήσεις επί ερωτημάτων που αφορούν μισθολογικά ζητήματα γενικότερου ενδιαφέροντος ή που μπορεί να έχουν ευρύτερες δημοσιονομικές συνέπειες, είναι υποχρεωτικές για τη Διοίκηση

μόνον εφόσον γίνουν αποδεκτές και από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών μπορεί να καθορίζονται ειδικές κατηγορίες υποθέσεων για τις οποίες απαιτείται αποδοχή της γνωμοδότησης και από αυτόν.

Στις συνεδριάσεις της Ολομέλειας, των Τμημάτων και των Επιτροπών οι υποθέσεις και τα ερωτήματα φέρονται για συζήτηση ύστερα από έγγραφη εισήγηση, η οποία διανέμεται στη μεν Ολομέλεια τουλάχιστον έξι ημέρες, στα δε Τμήματα τουλάχιστον τρεις ημέρες πριν από τη συνεδρίασή τους, για ενημέρωση των μελών τους. Η εισήγηση περιέχει υποχρεωτικά πλήρη έκθεση του πραγματικού και νομικού μέρους της υπόθεσης, με παράθεση του κειμένου των διατάξεων, που πρέπει να εφαρμοστούν, της ερμηνείας τους και της λύσης, που προτείνεται. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις για θέματα ή υποθέσεις επείγουσας φύσης μπορεί η διαδικασία αυτή να μην τηρηθεί, ύστερα από άδεια του Προέδρου του Ν.Σ.Κ. ή του Προέδρου του Τμήματος ή του προεδρεύοντα της Επιτροπής. Οι εισηγήσεις που απευθύνονται προς τον Πρόεδρο και τους Προέδρους των Τμημάτων συνοδεύονται υποχρεωτικά από αντίγραφα όλων των δικογράφων της υπόθεσης, καθώς και όλων των κρίσιμων για τη διάγνωση της διαφοράς λοιπών εγγράφων. Το ίδιο ισχύει για τις εισηγήσεις και τα πρακτικά των Επιτροπών των Γραφείων, που αποστέλλονται

στον Πρόεδρο του Ν.Σ.Κ. για έγκριση ή θεώρηση και για τις εισηγήσεις προς την Επιτροπή της Κεντρικής Υπηρεσίας από τα Γραφεία του Ν.Σ.Κ., στα οποία δεν λειτουργεί τέτοια Επιτροπή¹¹.

1.4. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Στις συνεδριάσεις της Ολομέλειας, των Τμημάτων και των Επιτροπών συντάσσονται πρακτικά, με εξαίρεση τα γνωμοδοτικά θέματα. Τα πρακτικά γνωμοδοτήσεων σε δικαστικές και εξώδικες υποθέσεις, των μεν Επιτροπών υπογράφονται από αυτούς που μετέχουν, της δε Ολομέλειας και των Τμημάτων, από εκείνον που προεδρεύει και τον γραμματέα. Οι γνωμοδοτήσεις σε ερωτήματα της Ολομέλειας και των Τμημάτων υπογράφονται από τον εισηγητή και τον Πρόεδρό τους.

Οι γνωμοδοτήσεις σε ερωτήματα και τα πρακτικά γνωμοδοτήσεων σε δικαστικές και εξώδικες υποθέσεις των Επιτροπών, των Τμημάτων και της Ολομέλειας εκδίδονται με πλειοψηφία των παρόντων μελών, που έχουν ψήφο, οι οποίοι εκφέρουν τη γνώμη τους κατά σειρά αρχαιότητας, αρχίζοντας από τον νεότερο. Στα Τμήματα και στην Ολομέλεια σε περίπτωση που διατυπωθούν περισσότερες από δύο γνώμες, αυτοί που εκφράζουν την ασθενέστερη οφείλουν να προσχωρήσουν σε μία από τις επικρατέστερες. Εάν οι γνώμες που εκφράζονται συγκεντρώνουν ίσο αριθμό ψήφων, γίνεται ψηφοφορία, για να αποκλεισθεί μια από αυτές. Αυτοί που εκφράζουν τη γνώμη που αποκλείεται οφείλουν να προσχωρήσουν σε μία από τις άλλες, μέχρι να σχηματισθεί πλειοψηφία. Αν υπάρξει ισοψηφία, στις μεν συνεδριάσεις της Ολομέλειας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου, στις δε συνεδριάσεις των Τμημάτων η υπόθεση παραπέμπεται στην Ολομέλεια. Στις συνεδριάσεις των Επιτροπών, αν δεν σχηματισθεί πλειοψηφία, η υπόθεση παραπέμπεται στο αρμόδιο Τμήμα. Οι γνωμοδοτήσεις και τα πρακτικά περιέχουν και τη γνώμη της μειοψηφίας με την αιτιολογία της. Επίσημο αντίγραφο κάθε γνωμοδότησης αποστέλλεται στην αντίστοιχη υπηρεσία, που επιμελήθηκε για την υποβολή του ερωτήματος, η οποία υποχρεούται να ενεργήσει για την αποδοχή ή μη αυτής.

Οι γνωμοδοτήσεις δεν δημιουργούν δικαίωμα υπέρ οποιουδήποτε τρίτου, πριν από την αποδοχή τους με επισημειωματική πράξη από τον Πρόεδρο της Βουλής, τον αρμόδιο Υπουργό, ή το Διοικητικό Συμβούλιο Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου ή άλλο κατά νόμο αρμόδιο όργανο αυτού ή Ανεξάρτητης Διοικητικής Αρχής ή από τον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας. Μετά την αποδοχή τους οι γνωμοδοτήσεις αποτελούν πράξεις, που είναι υποχρεωτικές για τη Διοίκηση ή το Νομικό Πρόσωπο ή την Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή.

Τα πρακτικά γνωμοδοτήσεων σε δικαστικές και εξώδικες υποθέσεις, καθώς και όσα αναφέρονται σε περιοδικές παροχές ανεξαρτήτως ποσού εγκρίνονται από τον Υπουργό

¹¹ Προεδρικό Διάταγμα 238. ΦΕΚ 214/2003. Εκτέλεση των διατάξεων περί Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Οικονομίας και Οικονομικών. Πρακτικά γνωμοδοτήσεων σε δικαστικές και εξώδικες υποθέσεις με χρηματικό αντικείμενο μέχρι ποσού 6.000 ευρώ εγκρίνονται από τον Πρόεδρο του Ν.Σ.Κ. εκτός εκείνων που αφορούν υποθέσεις μείζονος σημασίας ή έχουν ευρύτερες δημοσιονομικές επιπτώσεις. Τα πρακτικά αυτά δεν έχουν ισχύ ούτε εκτελούνται χωρίς την έγκριση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ή του Προέδρου του Ν.Σ.Κ., κατά περίπτωση, οι οποίοι μπορούν να τροποποιούν αυτά μόνο προς όφελος του Δημοσίου. Το παραπάνω ποσό των 6.000 ευρώ μπορεί να αναπροσαρμόζεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών. Τα πρακτικά σε υποθέσεις ακυρωτικής διαδικασίας εγκρίνονται από τον αρμόδιο κατά περίπτωση Υπουργό. Τα πρακτικά πριν από την έγκρισή τους δεν δημιουργούν δικαίωμα υπέρ οποιουδήποτε τρίτου, ούτε χορηγείται αντίγραφο αυτών. Μετά από την έγκρισή τους, εκτελούνται υποχρεωτικά από τη Διοίκηση και δεν υπόκεινται σε οποιονδήποτε παραπέρα έλεγχο. Σε κάθε περίπτωση δεν χορηγείται αντίγραφο των εισηγήσεων σε ερωτήματα ή σε δικαστικές ή εξώδικες υποθέσεις¹².

1.5. ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΩΝ

Για να καταλάβουμε την σπουδαιότητα αυτού του θεσμού θα πρέπει να δούμε μερικά παραδείγματα των γνωμοδοτήσεων.

Αρχικά θα αναφερθούμε σε μια γνωμοδότηση του ΝΣΚ (184/2003)¹³, πραγματοποιήθηκε η ερώτηση: σύμφωνα με διάταξη του άρθρου 247 του νόμου 1188/1981 οι δικηγόροι οι οποίοι υπηρετούν στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης με πάγια αντιμισθία υποχρεώνονται να παρευρίσκονται κατά τις εργάσιμες ώρες και ημέρες στο Δήμο, τηρώντας το αντίστοιχο ωράριο λειτουργίας αυτού και να παρέχουν τις υπηρεσίες τους, ακόμα και όταν δεν υπάρχει ανάγκη παράστασης για υπόθεση ενώπιον δικαστικών και διοικητικών αρχών.

Το ΝΣΚ γνωμοδότησε ότι στο νόμο 1188/1981 «Κώδικας Κατάστασης Διοικητικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων» ορίζονται οι θέσεις των δικηγόρων των δήμων οι οποίοι αμείβονται με πάγια αντιμισθία. Η πρόσληψη διενεργείται με την απόφαση του αρμοδίου για τον διορισμό οργάνου του οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης, οι δε προσλαμβανόμενοι συνδέονται με τον οικείο οργανισμό με σχέση εντολής. Επίσης σύμφωνα με τον παραπάνω νόμο οι δικηγόροι οι οποίοι αμείβονται με μηνιαία αντιμισθία υποχρεώνονται να παρέχουν υπηρεσίες στο κατάστημα του οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης τις εργάσιμες ημέρες και ώρες ακόμα και όταν παρίσταται ανάγκη παράστασης αυτών για κάποια υπόθεση ενώπιον δικαστικών ή άλλων διοικητικών αρχών.

¹² Νόμος 3086. ΦΕΚ 324/2002. Οργανισμός Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κατάσταση των Λειτουργών και των Υπαλλήλων του. Εθνικό τυπογραφείο

¹³ Νομικό Συμβούλιο του Κράτους. Γνωμοδότηση 184/2003. Συνεδρίαση 13/05/2003

Σύμφωνα εξάλλου με τον παραπάνω Κώδικα, οι διατάξεις του Κώδικα περί Δικηγόρων εφαρμόζονται και στους με μηνιαία αντιμίσθια δικηγόρους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Οπότε η σχέση έμμισθης εντολής, που συνδέει τους αμειβόμενους με πάγια αντιμίσθια δικηγόρους με τον εντολέα τους, ακόμη και στην περίπτωση που αυτός είναι το Δημόσιο ή Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου δικαίου ή Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, διέπεται βασικά από τις διατάξεις του Κώδικα των Δικηγόρων. Τα κενά που αφήνουν οι διατάξεις αυτές καλύπτονται από την εφαρμογή των διατάξεων του Αστικού Κώδικα περί μίσθωσης ανεξαρτήτων υπηρεσιών (άρθρο 648) εφόσον βέβαια αυτές προσιδιάζουν στη φύση και την ιδιομορφία της εννόμου σχέσεις μεταξύ δικηγόρου και εντολέα¹⁴.

Έτσι το ΝΣΚ γνωμοδότησε ομόφωνα ότι δικηγόροι των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που αμείβονται με πάγια αντιμίσθια δεν έχουν υποχρέωση τήρησης του υπαλληλικού ωραρίου, αλλά παρέχουν τις υπηρεσίες τους, για χρόνο εύλογο, ο οποίος ανταποκρίνεται προς τις υπάρχουσες νομικές ανάγκες όπως αυτές καθορίζονται από τον εντολέα (Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης) στο πλαίσιο των υποχρεώσεων παράστασης, για υποθέσεις ενώπιον δικαστικών και διοικητικών αρχών.

Επίσης θα παραθέσουμε μια γνωμοδότηση (219/2001) σύμφωνα με την οποία ένας άνδρας ζητά από το Ψυχιατρικό Τμήμα του ΙΚΑ να του χορηγηθεί μια βεβαίωση πάθησης της συζύγου του η οποία νοσηλεύεται στο τμήμα αυτό για μακρό χρονικό διάστημα, την οποία θα προσκομίσει ενώπιον δικαστηρίου στην υπόθεση διεκδίκησης της επιμέλειας των παιδιών τους.

Σύμφωνα με το νόμο 2690/99 ο κάθε ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα ύστερα από γραπτή αίτησή του να λαμβάνει γνώση των διοικητικών εγγράφων που φυλάσσονται στις δημόσιες υπηρεσίες και είναι σχετικά με την υπόθεση του που εκκρεμεί. Σύμφωνα με το νόμο 2472/97 για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, προστατεύονται τα θεμελιώδη δικαιώματα ελευθεριών των φυσικών προσώπων και της ιδιωτικής τους ζωής. Επίσης η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα επιτρέπεται μόνο όταν το άλλο μέρος - στην περίπτωση που αναλύουμε, η σύζυγος - έχει δώσει τη συγκατάθεση του.

Ακόμη σύμφωνα με το νόμο 1565/39 ο ιατρός οφείλει να τηρεί απόλυτη εχεμύθεια τηρώντας το ιατρικό απόρρητο.

Δεν πρέπει να λησμονήσουμε το άρθρο 681B του Κ.Πολ.Δικ. που περιλαμβάνει στο τις διάφορες που αφορούν τη διατροφή και την επιμέλεια τέκνων ορίζει ότι δικάζονται οι διαφορές που αφορούν την άσκηση γονικής μέριμνας αναφορικά με το τεκνό κατά τη διάρκεια του γάμου. Περαιτέρω ορίζει ότι το δικαστήριο μπορεί και αυτεπαγγέλτως να διατάξει κάθε μέτρο πρόσφορο για την εξακρίβωση πραγματικών γεγονότων ακόμα και εκείνων που δεν έχουν προταθεί και

¹⁴ Λεβέντης, Γ. (2002). Ατομικό Εργατικό Δίκαιο. Πρακτικά θέματα με λύσεις, β' έκδοση. Εκδόσεις Σάκκουλα. Αθήνα

ιδιαίτερα γεγονότων που συντελούν στην προστασία των ενδιαφερομένων ή της έννομης σχέσης ή του γενικότερου κοινωνικού συμφέροντος.

Τέλος το άρθρο 1532 του Αστικού Κώδικα ορίζει ότι αν ο πατέρας ή η μητέρα παραβαίνουν τα καθήκοντα τους, που τους επιβάλλονται από την τέλεση του λειτουργήματός τους, για την επιμέλεια του τέκνου τους είναι δυνατόν, εφόσον ζητηθεί, από τον ένα γονέα ή τους πλησιέστερους συγγενείς του τέκνου, ο εισαγγελέας ή και αυτεπαγγέλτως να διαταχθεί οποιαδήποτε πρόσφορο μέτρο για την προστασία αυτού. Το δικαστήριο μπορεί να αφαιρέσει από τον ένα γονέα την άσκηση γονικής μέριμνας ολικά ή μερικά και να την αναθέσει σε άλλον.

Μετά την ανάλυση όλων των παραπάνω το ΝΣΚ γνωμοδότησε ομόφωνα ότι από την ορθή ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων προκύπτει ότι το αίτημα για χορήγηση στο σύζυγο αντίγραφων διοικητικών του γραφείου, όπως απόσπασμα του συνταγολογίου του Ψυχιατρικού Τμήματος από τα οποία να προκύπτει βάσει της συζύγου προσκρούει στην κατά το άρθρο 5 του νόμου 2690/99 τήρηση του ιατρικού απορρήτου. Το εάν, όμως, το εν λόγω ιατρικό απόρρητο υπολείπεται του ηθικού καθήκοντος και αυτό υπερτερεί εκείνου, όπως δέχεται η νομολογία, αφού τα αιτούμενα έγγραφα θα χρησιμοποιηθούν από τον σύζυγο σε εκδίκαση υπόθεσης επιμέλειας τέκνων είναι θέμα ουσίας και θα πρέπει να αποφανθεί η αρμόδια πρωτοβάθμια μονάδα υγείας του ΙΚΑ την οποία πρέπει να αναφερθεί η υπόθεση¹⁵.

1.6. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Στο βιβλίο με τίτλο «Η δικηγορία σήμερα» που επιμελήθηκε από τον κ. Γιαννακάκις Ε. περιλαμβάνει τις παρεμβάσεις και συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν σε συνέδριο το οποίο πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του χώρου της δικαιοσύνης, της πανεπιστημιακής κοινότητας και της δικηγορίας, με τα πορίσματα του οποίου προσέφεραν στην ενημέρωση των δικηγόρων, στην αναβάθμιση του δικηγορικού λειτουργήματος και στην πρόοδο της νομικής επιστήμης. Στο συνέδριο αυτό ακούστηκαν απόψεις διαφόρων νομικών και σε ορισμένες περιπτώσεις εμφανίστηκαν κάποιοι προβληματισμοί για τη λειτουργία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Σύμφωνα με τον κύριο Αναστασόπουλο – νομικός σύμβουλος του ΝΣΚ και αντιπρόεδρος της Ένωσης των μελών του ΝΣΚ - επεσήμανε «...έχει αλλάξει η νοοτροπία στο χώρο μας από τον πρόεδρο του ΝΣΚ μέχρι τον τελευταίο συνάδελφο. Αλλά έχει μεταβληθεί και η νομοθεσία, σε όφελος των ιδιωτών. Έτσι:

1. Η αίτηση αναίρεσης του Δημοσίου, ενώπιον όλων των ανώτατων δικαστηρίων, βασανίζεται και φιλτράρεται, ως προς την βασιμότητα των λόγων, αφού για το παραδεκτό

¹⁵ Νομικό Συμβούλιο του Κράτους. Γνωμοδότηση 219/2001. Συνεδρίαση 04/04/2001

συζητήσεώς της απαιτείται γνωμοδότηση του αρμόδιου τμήματος του ΝΣΚ, το οποίο αν διαπιστώσει ότι όλοι οι λόγοι είναι αβάσιμοι, εκδίδει σχετικό παραστατικό, έτσι ώστε η αίτηση θεωρείται ήδη ασκηθείσα.

2. Καταργούνται όλες οι αιτήσεις αναιρέσεως του Δημοσίου ενώπιον του ΣτΕ, με αντικείμενο κάτω των 6.000 ευρώ.
3. Επιλαμβανόμαστε αιτήσεων συμβιβασμού ιδιωτών, και αναγνωρίζουμε απαιτήσεις χωρίς δικαστική απόφαση και μάλιστα σε πολλές περιπτώσεις αναγνωρίζουμε οικονομική υποχρέωση του Δημοσίου μεγαλύτερη εκείνης που θα επιδίκαζε το δικαστήριο πως για παράδειγμα επί επιχειρηματικών ικανοποιήσεων λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης από τραυματισμό ή θάνατο ιδιώτη, λόγω αδικοπραξίας οργάνων του Δημοσίου.
4. Έχουν καταργηθεί δικονομικά προνόμια, όπως συμψηφισμός ή περιορισμός της δικαστικής δαπάνης, απαγόρευση προσωρινής εκτελεστού, ή αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του Δημοσίου. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκού δικαστηρίου γίνεται δεκτό ότι δεν μπορεί το δημόσιο να έχει προνόμια στις δικαστικές προθεσμίες, και ήδη η τάση αυτή της ισότητας αρχίζει να εφαρμόζεται και στο εσωτερικό δίκαιο.
5. Στους δικηγόρους παρέχονται πλέον ορισμένα δικαιώματα, ανύπαρκτα μέχρι σήμερα, όπως παράσταση πειθαρχικά συμβούλια των διαπλεκόμενων υπαλλήλων.
6. Οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις δεν υπερασπίζονται στα δικαστήρια από μέλη του ΝΣΚ αλλά αναθέτουν τις υποθέσεις τους ιδιώτες δικηγόρους.

Όμως με το νόμο 2915, που καταργεί την προδικαστική απόφαση, στις σοβαρές υποθέσεις του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, το Δημόσιο βρίσκεται σε δυσμενέστερη μοίρα από τον ιδιώτη ενάγοντα, οποίος συγκεντρώνει το υλικό του και εγείρει την αγωγή, έχοντας το αποδεικτικό υλικό. Το Δημόσιο έχει δυσκολία στη συγκέντρωση του υλικού αυτού, στην αναζήτηση μαρτύρων και εξέτασή τους... Έτσι το Δημόσιο όχι μόνο δεν έχει προνόμια αλλά μειονεκτεί έναντι των ιδιωτών»¹⁶.

¹⁶ Γιαννακάκης, Ε. (2004). Η δικηγορία σήμερα. Εκδόσεις Σάκκουλας. Σύλλογος Ελευθέρων Επαγγελματιών Δικηγόρων Αθηνών. Δικηγορικός Σύλλογος Καλαμάτας. Αθήνα. σελ. 288 - 290

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο. Ο ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΩΣ ΣΥΣΤΑΤΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΝΟΜΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΕΝΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

2.1. ΤΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ

Ο δικηγόρος είναι άμισθος δημόσιος λειτουργός, και ένας από τους τρεις (3) παράγοντες του τρίπτυχου της λειτουργίας και της απονομής της Δικαιοσύνης (Δικαστικοί Λειτουργοί, Δικηγόροι, Δικαστικοί υπάλληλοι). Αποστολή και προορισμός του είναι να συμβάλλει με τη συμμετοχή του στη λειτουργία της Δικαιοσύνης και με την άσκηση του Λειτουργήματός του στην ορθή απονομή του Δικαίου αλλά και στην καλύτερη δυνατή υπεράσπιση των συμφερόντων των εντολέων του, μέσα στα πλαίσια που ορίζονται από τους Νόμους και το Σύνταγμα¹⁷.

Προϋπόθεση για την ορθή απονομή της Δικαιοσύνης είναι η ύπαρξη και η απρόσκοπτη λειτουργία κράτους Δικαίου. Ο δικηγόρος αγωνίζεται για την ύπαρξη, διατήρηση και κατοχύρωση όλων των προϋποθέσεων της λειτουργίας του Κράτους Δικαίου και ειδικότερα:

- α) Είναι υπέρμαχος της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ειρήνης και της κοινωνικής δικαιοσύνης.
- β) Υπερασπίζεται με θάρρος και αυταπάρνηση το Σύνταγμα και τους δημοκρατικούς θεσμούς, τα ατομικά, πολιτικά και κοινωνικά Δικαιώματα των πολιτών.
- γ) Αγωνίζεται εναντίον οποιασδήποτε μορφής τυραννίας, αυταρχικής εξουσίας, παραβίασεως των συνταγματικών ελευθεριών και παρανομίας.
- δ) Υπερασπίζεται την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, εναντίον οποιασδήποτε μορφής επεμβάσεως της εκτελεστικής εξουσίας και οποιουδήποτε άλλου παράγοντα, μέσα κι' έξω από τη δικαστική λειτουργία.
- ε) Είναι ο φυσικός υπερασπιστής των αδικούμενων και καταπιεζόμενων.

Ο δικηγόρος δεν περιορίζεται μόνο στα στενά επαγγελματικά του συμφέροντα. Ενδιαφέρεται για τα γενικότερα προβλήματα της χώρας, προσφέρει τις γνώσεις του και τις υπηρεσίες του για την πρόοδό της και ασκεί το λειτούργημα – επάγγελμά του, κατά τρόπο ώστε να είναι χρήσιμος και στα άτομα και στο κοινωνικό σύνολο. Ενδιαφέρεται για τη βελτίωση των συνθηκών ασκήσεως του λειτουργήματος, της λειτουργίας και της απονομής της δικαιοσύνης και μετέχει σε όλες τις προσπάθειες και τους αγώνες που κάνει ο Δικηγορικός Σύλλογος και ολόκληρο το Δικηγορικό Σώμα, για την επίτευξη των σκοπών αυτών.

¹⁷ Βούρβαχης, Ε. (2005). Δικηγόρος και Δεοντολογία. Εκδόσεις Σάκκουλας. Αθήνα

2.2. Ο ΕΜΜΙΣΘΟΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

Η έμμισθη υπηρεσία δικηγόρου σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο είναι ασυμβίβαστη προς το δικηγορικό λειτούργημα. Εξαιρετικά επιτρέπεται στο δικηγόρο α) η με πάγια, ετήσια ή μηνιαία αμοιβή, παροχή καθαρά νομικών ή δικηγορικών υπηρεσιών και β) η διδασκαλία μαθημάτων νομικών ή πολιτικών επιστημών.

Ο έμμισθος δικηγόρος στο δημόσιο τομέα όπως αυτός προσδιορίζεται στο άρθρο 9 του ν. 1232/1982 και στο άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 1256/1982¹⁸ είναι αυτός που προσφέρει τις δικηγορικές ή νομικές υπηρεσίες του είτε με πάγια περιοδική αμοιβή είτε με το σύστημα της αποκλειστικής ή συστηματικής ανάθεσης υποθέσεων, με τη νόμιμη αμοιβή.

Ο έμμισθος δικηγόρος στον ιδιωτικό τομέα είναι αυτός που προσφέρει τις δικηγορικές ή νομικές υπηρεσίες του στον τομέα αυτό και αμείβεται με πάγια περιοδική νομική αμοιβή.

Η σύμβαση μεταξύ εμμίσθου δικηγόρου και εντολέα είναι πάντοτε αορίστου χρόνου και λύνεται μόνο: α) με το θάνατο ή την απαγόρευση του εντολοδόχου ή του εντολέα, β) την λύση της εντολίδας εταιρίας, γ) την πτώχευση του εντολέα, δ) την κατάργηση της θέσης του νομικού συμβούλου ή δικηγόρου με νομοθετική πράξη και ε) με καταγγελία της σύμβασης από τον εντολέα ή εντολοδόχο. Αν για το προσωπικό του εντολέα ισχύει Κανονισμός εργασίας που προβλέπει μονιμότητα στην υπηρεσία, η καταγγελία της σύμβασης από τον εντολέα γίνεται μόνο για σπουδαίο λόγο. Η καταγγελία γίνεται πάντοτε με έγγραφο στο οποίο αναφέρεται ο λόγος της απόλυσης και επιδίδεται στον εντολέα με δικαστικό επιμελητή.

Αν η σύμβαση του εμμίσθου δικηγόρου λυθεί για οποιονδήποτε λόγο που αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο, ο έμμισθος δικηγόρος δικαιούται να εισπράξει από τον εντολέα του αποζημίωση που ισούται α) με μια πάγια μηνιαία παροχή αν έχει συμπληρώσει εξάμηνη υπηρεσία στον εντολέα, β) με τρεις μηνιαίες παροχές αν έχει συμπληρώσει διετή υπηρεσία, γ) με έξι μηνιαίες παροχές αν έχει συμπληρώσει τριετή υπηρεσία, δ) με δέκα μηνιαίες παροχές αν έχει συμπληρώσει πενταετή υπηρεσία, ε) με δώδεκα μηνιαίες παροχές αν έχει συμπληρώσει οκταετή υπηρεσία και στ) με δώδεκα μηνιαίες παροχές συν δύο για κάθε έτος πέρα από την οκταετή υπηρεσία με ανώτατο όριο τις τριάντα μηνιαίες παροχές. Για τον υπολογισμό του ύψους της μηνιαίας παροχής λαμβάνεται υπόψη το ποσό που καταβάλλεται σταθερά και πάντως δεν υπολείπεται από τις νόμιμες μηνιαίες παροχές. Αν ο δικηγόρος έχει προσληφθεί στο δημόσιο τομέα και αμείβεται με το σύστημα της αποκλειστικής ή συστηματικής ανάθεσης υποθέσεων τότε το ύψος της μηνιαίας παροχής ισούται με το πηλίκο από τη διαίρεση των αποδοχών του τελευταίου έτους με τον αριθμό 12. Μέχρι την πλήρη εξόφληση της πιο πάνω αποζημίωσης, ο

¹⁸ Ν. 1232/1982. (ΦΕΚ 109/82). Επαναφορά σε ισχύ, τροποποίηση και συμπλήρωση των διατάξεων του Ν.Δ. 4352/1964 και άλλες διατάξεις.
Ν.1256/1982 (ΦΕΚ 65/1982 τ.Α'). Για την πολυθεσία, την πολυαπασχόληση και την καθιέρωση ανωτάτου ορίου απολαβών στο δημόσιο τομέα καθώς και για το Ελεγκτικό Συνέδριο, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και άλλες διατάξεις.

έμμισθος δικηγόρος δικαιούται να λαμβάνει τις μηνιαίες αποδοχές που ελάμβανε κατά την ημέρα της επίδοσης του εγγράφου της καταγγελίας ή, αν υπηρετεί στο δημόσιο τομέα με το σύστημα της αποκλειστικής ή συστηματικής ανάθεσης υποθέσεων το 1/12 των αποδοχών του τελευταίου έτους πριν την επίδοση του εγγράφου της καταγγελίας. Σε περίπτωση θανάτου, την αποζημίωση, όπως αυτή καθορίζεται πιο πάνω, δικαιούνται να την λάβουν η σύζυγος του και τα ανήλικα τέκνα του.

Η χορήγηση ετήσιας άδειας και επιδόματος αδείας που ισχύουν για τους εργαζομένους στον ιδιωτικό τομέα, ισχύουν και για τους έμμισθους δικηγόρους. Σε περίπτωση ύπαρξης Κανονισμού εργασίας για τους εργαζομένους στον εντολέα εφαρμόζονται οι διατάξεις του Κανονισμού εφόσον είναι ευνοϊκότερες. Εφαρμόζονται επίσης στους έμμισθους δικηγόρους όλες οι κείμενες διατάξεις για χορήγηση αδείας λόγω ασθένειας, αναρρωτικής άδειας και προστασίας της κύησης και της λοχείας.

Επίσης καταγγελία συμβάσεων εμμίσθων δικηγόρων για όσο χρόνο αυτοί είναι μέλη διοικητικών συμβουλίων δικηγορικών συλλόγων δεν επιτρέπεται και αν γίνει είναι άκυρη, εκτός αν συντρέχουν όροι για την απώλεια της δικηγορικής άδειας ή χορηγηθεί πριν την επίδοση του εγγράφου της καταγγελίας ειδική και ονομαστική άδεια για την καταγγελία αυτή από το δευτεροβάθμιο πειθαρχικό συμβούλιο του δικηγορικού συλλόγου που υπηρετεί ο έμμισθος.

Η πιο πάνω αποζημίωση καταβάλλεται μειωμένη σε δικηγόρους και νομικούς συμβούλους σε περίπτωση οικειοθελούς αποχώρησης τους από την έμμισθη υπηρεσία για οποιονδήποτε λόγο. Ειδικότερα, ο δικηγόρος που έχει συμπληρώσει δεκαπενταετή υπηρεσία λαμβάνει το 1/2 της αποζημίωσης, για όσους έχουν συμπληρώσει εικοσαετή υπηρεσία τα 2/3 και χωρίς μείωση για όσους έχουν συμπληρώσει υπηρεσία 28 ετών. Η καταβολή της αποζημίωσης αυτής προϋποθέτει ότι ο δικαιούχος δικηγόρος δεν έχει υποπέσει σε πειθαρχικό ή ποινικό αδίκημα έναντι του εντολέως και είναι ανεξάρτητη από τη σύνταξη ή άλλη περιοδική χρηματική παροχή που συνδέεται με τον εντολέα¹⁹.

2.2.1. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΜΜΙΣΘΩΝ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ

Απαγορεύεται στον έμμισθο δικηγόρο να παρέχει νομικές ή δικηγορικές υπηρεσίες με πάγια περιοδική αμοιβή σε περισσότερους από έναν εντολείς, είτε αυτοί ανήκουν στο δημόσιο τομέα, όπως καθορίζεται στο άρθρ. 1 παρ. 6 του ν. 1256/1982, είτε ανήκουν στον ιδιωτικό τομέα. Επίσης απαγορεύεται στο δικηγόρο στον οποίο ανατίθενται αποκλειστικά ή συστηματικά υποθέσεις από

¹⁹ Κατσέτου, Ζ., Σπινθουράκη, Ε., Χρυσινθάκης, Χ. (1987). Κώδικας δικηγόρων και κώδικας δεοντολογίας του δικηγορικού λειτουργήματος. Εκδόσεις Σακουλας. Αθήνα

εντολέα του δημόσιου τομέα ή που λαμβάνει πάγια περιοδική αμοιβή απ' αυτόν να αναλαμβάνει υποθέσεις και από άλλο εντολέα του ίδιου τομέα αυτού²⁰.

2.3. ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ

Τα δικαιώματα του Δικηγόρου ορίζονται στα άρθρα 38 έως 61 του Κώδικα Δικηγόρων και σε άλλους ειδικούς νόμους και είναι ενδεικτικά τα ακόλουθα²¹:

1. Αντιπροσωπεύει σε όλα τα δικαστήρια και σε όλες τις Αρχές τον εντολέα του, υπερασπίζεται τη ζωή, τη τιμή, την ελευθερία και τη περιουσία του και παρέχει σ αυτόν νομικές συμβουλές για τη ρύθμιση των έννομων σχέσεών του (άρθρο 39 παρ. 1 νδ 3026/1954).
2. Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, έχει από το νόμο πλήρη ελευθερία και τα Δικαστήρια και οι διάφορες Αρχές του οφείλουν σεβασμό (άρθρο. 45 παρ. 1 νδ 3026/1954).
3. Γνωμοδοτεί για νομικά ζητήματα, για τα οποία ζητείται η γνώμη του (άρθρο 51 νδ 3026/1954).
4. Συντάσσει τα σχέδια των συμβολαίων που προβλέπει το άρθρο 42 του νδ 3026/1954.
5. Έχει ελεύθερη είσοδο στα υπουργεία και σ' όλα τα δημόσια καταστήματα, επιδεικνύοντας το δελτίο της δικηγορικής του ταυτότητας, όλες τις εργάσιμες ημέρες και σε ώρες που δεν επιτρέπεται η είσοδος στο κοινό, για την έρευνα ή παρακολούθηση των υποθέσεων των εντολέων του (άρθρο 45 παρ. 2 του νδ 3026/1954).
6. Εκδίδει ύστερα από έλεγχο, επικυρωμένα απ αυτόν αντίγραφα από κάθε είδους έγγραφα, που υποχρεωτικά γίνονται δεκτά από τα Δικαστήρια και τις Αρχές (άρθρο 52 νδ 3026/1954).
7. Μεταφράζει έγγραφα που έχουν συνταχτεί σε ξένες γλώσσες. Οι μεταφράσεις αυτές γίνονται υποχρεωτικά δεκτές από τα Δικαστήρια και όλες τις Αρχές, πρέπει όμως να συνοδεύονται και από το πρωτότυπο (άρθρο 53 νδ 3026/1954).
8. Ο Δικηγόρος έχει δικαίωμα ν' ασκεί το λειτούργημά του στην περιφέρεια του Πρωτοδικείου όπου είναι διορισμένος. Στα Δικαστήρια άλλων περιφερειών μπορεί να κάνει παραστάσεις, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις των άρθρων 54, και 55 του νδ 3026/1954. Ποινικές όμως υποθέσεις μπορεί να υποστηρίζει στα ποινικά Δικαστήρια και άλλων περιφερειών, με την προϋπόθεση ότι τούτο δεν παίρνει την μορφή επαγγελματικής εγκαταστάσεως στην περιφέρεια άλλου Δικαστηρίου δια της καταστρατηγήσεως των διατάξεων του Κώδικα Δικηγόρων για τις μεταθέσεις των Δικηγόρων (άρθρο. 56 νδ 3026/1954). Σε κάθε όμως

²⁰ CCBE (Council of Bars and Law Societies of Europe). (22/08//2007). Κώδικας Ελλήνων Δικηγόρων. Διαθέσιμο: www.ccbe.eu/fileadmin/user_upload/NTCdocument/code_greece_elpdf12_1187786105.pdf

²¹ Νόμος 3086. ΦΕΚ 324/2002. Οργανισμός Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κατάσταση των Λειτουργών και των Υπαλλήλων του.

περίπτωση παραστάσεώς του ή ενέργειάς του σε περιφέρεια άλλων Δικηγορικών Συλλόγων, οφείλει να τηρεί τις αποφάσεις και των τοπικών Δικηγορικών Συλλόγων και γενικά να επιδεικνύει συναδελφική συμπεριφορά.

9. Ο Δικηγόρος για τις νομικές συμβουλές και για τις δικαστικές και εξώδικες υπηρεσίες του αμείβεται, είτε με βάση τη συμφωνία που έχει με τον εντολέα του είτε με βάση τις διατάξεις του Κώδικα Δικηγόρων και τις σχετικές αποφάσεις των Δικηγορικών Συλλόγων. Δεν επιτρέπεται όμως να παίρνει αμοιβή μικρότερη από τα κατώτατα όρια που προβλέπει ο Κώδικας Δικηγόρων ή ορίζονται με αποφάσεις των Δικηγορικών Συλλόγων. Παραίτηση του Δικηγόρου από την αμοιβή του ή περιορισμός της κάτω από τα όρια αυτό είναι άκυρη. Επιτρέπεται η δωρεάν ή με μικρότερη από τα κατώτατα όρια αμοιβή παροχή υπηρεσιών σε άλλο Δικηγόρο, ή σε συγγενή μέχρι και τρίτου βαθμού ή σε άπορους διάδικους (άρθρο. 175 νδ 3026/1954).

2.4. ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ

Ο δικηγόρος έχει την υποχρέωση ν' ασκεί το λειτούργημά του με οδηγό τη συνείδηση του και το νόμο, να συμπεριφέρεται με αξιοπρέπεια και σύμφωνα με τις παραδόσεις του Δικηγορικού Σώματος, τόσο κατά την άσκηση του επαγγέλματός του, όσο και στην ιδιωτική του ζωή.

Σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας του Δικηγορικού Λειτουργήματος ο δικηγόρος έχει υποχρέωση ν' αναλάβει κάθε υπόθεση που του αναθέτουν, αν υπάρχει τρόπος υπερασπίσεώς της, έχει όμως το δικαίωμα ν' αρνηθεί την υπεράσπιση υποθέσεως σε περιπτώσεις αν κατά τη γνώμη του είναι παράνομη ή ολοφάνερα άδικη, αν με τα στοιχεία που του παρέχει ο πελάτης είναι βέβαιο ότι η δίκη θα χαθεί, ή αν στρέφεται κατά συγγενικού ή φιλικού του προσώπου. Ίσως σε παρόμοια υπόθεση, που χειρίστηκε πριν απ' αυτήν, είχε υποστηρίξει αντίθετες απόψεις, οι οποίες έγιναν δεκτές με αμετάκλητες αποφάσεις Δικαστηρίων ή Διοικητικών Αρχών. Ακόμη αν για την υπεράσπιση υποθέσεως πρόκειται να έλθει σ' αντίθεση με δημοσιευμένες γνώμες, θεωρίες, ερμηνείες ή απόψεις του για το ίδιο νομικό ζήτημα, η ακόμα αν δεν έχει αρκετό χρόνο για την καλή προετοιμασία και υπεράσπιση της υποθέσεως, αν είναι πεπεισμένος ότι δεν υπάρχει δυνατότητα επικοινωνίας και συνεργασίας με τον εντολέα του ή ίσως έχει αντιληφθεί ότι ο εντολέας του εκούσια του μεταφέρει ψευδή στοιχεία για την υπόθεσή του²².

²² Ένωση Ασκούμενων και Νέων Δικηγόρων Αθηνών, Κώδικας Δεοντολογίας του Δικηγορικού Λειτουργήματος, Διαθέσιμο <http://www.canda.gr/page.php?249>

Ο δικηγόρος πρέπει κατά την άσκηση του λειτουργήματός του να συμβάλλει στην επικράτηση της αλήθειας και του Δικαίου, να καταβάλλει προσπάθεια για συμβιβαστική επίλυση των διαφορών, να υπερασπίζεται τις υποθέσεις που αναλαμβάνει με ευθύτητα, ευσυνειδησία και επιμέλεια, να μην παραμελεί την εκτέλεση της εντολής και την κανονική και έγκαιρη διεξαγωγή της υποθέσεως που του έχει ανατεθεί και να μην παρελκύει τις δίκες. Επίσης πρέπει να τηρεί με ευπρέπεια και μετριότητα εκφράσεων, τόσο στις προφορικές, όσο και στις γραπτές δικαστικές ή εξώδικες ενέργειες, όχι μόνο προς τον αντίδικο συνάδελφο, αλλά και προς τους αντίδικους διάδικους, τους μάρτυρες και όλους τους παράγοντες της δίκης, της διαιτησίας, του συμβιβασμού και κάθε άλλης διαδικασίας. Ακόμη είναι υποχρεωμένος να μην υποβάλλει αβάσιμες και ασύστατες ενστάσεις, ούτε να επικαλείται πράγματα που αντιβαίνουν στη συνείδηση του, να μην υποβάλλει αιφνιδιαστικά ενστάσεις και άλλους ισχυρισμούς, ούτε να τους παρεμβάλλει σε παραπομπές ή προσθήκες, αλλά να προβάλλει κανονικά και έγκαιρα τους ισχυρισμούς του, για να παρέχεται ο χρόνος στον αντίδικο να τους μελετήσει και να τους αντικρούσει και τέλος να αποφεύγει κάθε στρεψοδικία και κακόπιστες ενέργειες και να περιφρουρεί πάντοτε το κύρος του Δικηγορικού Λειτουργήματος, εντός των πλαισίων της καλόπιστης διεξαγωγής της δίκης και του επιβαλλόμενου καθήκοντος αληθείας.

Είναι ασυμβίβαστα με το Δικηγορικό Λειτουργήμα τα έργα του δημόσιου ή ιδιωτικού υπάλληλου ή υπάλληλου Ν.Π.Δ.Δ. (εκτός από τις περιπτώσεις που προβλέπονται στα άρθρα 62 και 63 του νδ 3026/1954). Επίσης η άσκηση άλλης επιστήμης ή τέχνης ή εμπορίου, μεσιτείας και γενικά υπηρεσίας που δεν έχει σχέση με την άσκηση του λειτουργήματος και δεν συμβιβάζεται με την ανεξαρτησία και την αξιοπρέπειά του.

Ακόμη απαγορεύεται η διαφήμιση του δικηγόρου στις εφημερίδες ή σε άλλα μέσα μαζικής ενημερώσεως, ή με επιστολές, και κάθε είδους έντυπα. Στα επισκεπτήρια, τα επιστολόγραφα επιτρέπεται μόνο η αναγραφή του ονόματός του, της ταχυδρομικής και ηλεκτρονικής διευθύνσεώς του, των επαγγελματικών τηλεφώνων του, του δικαστηρίου όπου ασκεί το λειτούργημά του, καθώς και του επιστημονικού του τίτλου (αν έχει). Ανάρτηση πινακίδας με το όνομά του και την ιδιότητά του, επιτρέπεται μόνο στην είσοδο του κτιρίου, στην πόρτα και τον εξώστη του γραφείου του.

Λόγω της σύγχρονης τεχνολογικής εξέλιξης που έχει διεισδύσει στο επάγγελμα του δικηγόρου, του επιτρέπεται να δημιουργήσει ή να διατηρεί ιστοσελίδα στο διαδίκτυο υπό τον όρο ότι η ύπαρξη της δεν θα υποκρύπτει κεκαλυμμένη διαφήμιση των παρεχομένων από αυτόν υπηρεσιών.

Η μεταφορά των δικών από τις αίθουσες των Δικαστηρίων στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας (Μ.Μ.Ε.), η «αναπαράσταση» και «επανάληψη» δίκης που εκκρεμεί ενώπιον δικαστηρίου στα Μ.Μ.Ε. και η δημόσια αντιπαράθεση των δικηγόρων που συμμετέχουν σε εκκρεμούσες δίκες μέσω των Μ.Μ.Ε. ή δηλώσεων τους σε αυτά, για την υπεράσπιση του πελάτη τους, είναι

φαινόμενα που δεν συνάδουν με το θεσμικό ρόλο του δικηγόρου ως υπερασπιστή, δεν συμβάλλουν στην προάσπιση του κύρους του δικηγορικού λειτουργήματος, οδηγούν σε αμφισβήτηση των θεσμοθετημένων διαδικασιών, σε ανεπίτρεπτο επηρεασμό της δικαστικής κρίσης, ενώ ταυτόχρονα αποτελούν έμμεση διαφήμιση μέσω της ανεπίτρεπτης δημόσιας προβολής των συμμετεχόντων δικηγόρων²³.

Οι δικηγόροι οφείλουν να υπερασπίζονται τους πελάτες τους μέσω των θεσμοθετημένων διαδικασιών απονομής της δικαιοσύνης και όχι μέσω των δημόσιων αντιπαραθέσεων στα Μ.Μ.Ε., υπό το πρόσχημα της ενημέρωσης του κοινωνικού συνόλου ή και χωρίς αυτό. Η δημόσια επιστημονική κριτική δικαστικών αποφάσεων μέσω αρθρογραφίας σε Νομικά Περιοδικά είναι αναφαίρετο δικαίωμα του δικηγόρου.

Στην παραπάνω απαγόρευση δεν περιλαμβάνεται η παρουσία δικηγόρου ή η δημόσια παρέμβασή του, σε Μ.Μ.Ε. για έκφραση γνώμης ή την ανάπτυξη νομικών, θεσμικών ή ευρύτερου κοινωνικού και πολιτικού ενδιαφέροντος θεμάτων, υπό τον όρο ότι δεν συνιστά έστω και έμμεση υπεράσπιση εντολέα του. Επιτρέπεται επίσης στο δικηγόρο η παρουσία του στα Μ.Μ.Ε. για τη δημοσιοποίηση καταγγελιών αναφορικά με παραβιάσεις συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων των πολιτών, η παραβίαση της αυτής συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα του δικηγόρου ιδιαίτερης βαρύτητας.

Οι απαγορεύσεις για τον δικηγόρο δεν τελειώνουν εδώ, απαγορεύεται στο δικηγόρο να προσπαθεί να αποκτήσει πελάτες, με ενέργειες που δεν συμβιβάζονται με την αξιοπρέπεια του λειτουργήματος και προς τον σκοπό αυτό να επικαλείται προσόντα ή ιδιότητες μη προβλεπόμενες από τον Κώδικα περί Δικηγόρων, να επισκέπτεται σε αστυνομικά κρατητήρια, στις φυλακές και γενικά χώρους υποχρεωτικού εγκλεισμού και περιορισμού προσώπων, πρόσωπα που δεν τον προσκάλεσαν, να δημοσιεύει στις εφημερίδες ή στα περιοδικά κλπ. αγγελίες ή να γνωστοποιεί σε διάφορα πρόσωπα με επιστολές, ότι αναλαμβάνει Δικαστικές ή άλλες υποθέσεις, να υπογράφει δικόγραφα, γνωμοδοτήσεις ή άλλα έγγραφα, που δεν έχουν συνταχτεί απ αυτόν, ούτε συνεργάστηκε για τη σύνταξή τους με άλλο Δικηγόρο, να κάνει παραστάσεις ή άλλες ενέργειες στα Δικαστήρια ή σε Διοικητικές Αρχές χωρίς εντολή του πελάτη του, να υπερασπίζεται ή να συμβουλευτεί άμεσα ή έμμεσα και τους δύο διάδικους στην ίδια υπόθεση ή σε συναφείς μεταξύ τους υποθέσεις²⁴.

²³ Δικηγορικός Σύλλογος Καβάλας, Δημόσια αντιπαραθεση των δικηγόρων, Διαθέσιμο www.dskavalas.gr/show.php?frmArticleID=17

²⁴ CCBE (Council of Bars and Law Societies of Europe). (22/08//2007). Κώδικας Ελλήνων Δικηγόρων. Διαθέσιμο: www.ccbe.eu/fileadmin/user_upload/NTCdocument/code_grece_elpdf12_1187786105.pdf

2.4.1. ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟ

Ο δικηγόρος έχει υποχρέωση στην αρχή κάθε χρόνου να υποβάλλει στο Δικηγορικό Σύλλογο τη δήλωση που προβλέπεται από το άρθρο 28 του Κώδικα Δικηγόρων και κάθε άλλη δήλωση ή στοιχείο που αποφασίζει το Διοικητικό Συμβούλιο, καθώς και να εφοδιάζεται με νέα ταυτότητα ή με θεώρηση της υπάρχουσας.

Ο δικηγόρος έχει υποχρέωση να διατηρεί μόνο ένα γραφείο στην περιφέρεια του Πρωτοδικείου που έχει έδρα ο Σύλλογος στον οποίο ανήκει, είτε μόνος, είτε μαζί με άλλους συνάδελφους του, έκαστος των οποίων θα διατηρεί αυτοτελή επαγγελματική εγκατάσταση. Δεν είναι νοητή και απαγορεύεται η εμφάνιση επαγγελματικής εγκατάστασης δικηγόρου μόνο με την τυπική ανάρτηση της επαγγελματικής του πινακίδας σε γραφείο άλλου ή άλλων συναδέλφων του. Σε περίπτωση αλλαγής κατοικίας ή γραφείου ή αριθμού τηλεφώνου, οφείλει να δηλώνει με έγγραφό του στο Σύλλογο αμέσως την μεταβολή αυτή.

Ο δικηγόρος έχει την υποχρέωση να συμμορφώνεται με τις αποφάσεις που παίρνουν το Διοικητικό Συμβούλιο και οι Γενικές Συνελεύσεις, να συμπεριφέρεται με κοσμιότητα στις Συνελεύσεις και στις συγκεντρώσεις, στα Δικαστήρια και σε κάθε χώρο που ασκεί το λειτούργημά του. Έχει την υποχρέωση, όταν καλείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, να μετέχει και να προσφέρει τις υπηρεσίες του στις Επιτροπές που μελετούν θέματα σχετικά με τα ατομικά δικαιώματα και τις ελευθερίες των πολιτών, τη νομοθεσία, τη νομολογία και τα επαγγελματικά προβλήματα και να παρέχει με κάθε τρόπο τη συνδρομή του.

Ο Δικηγόρος έχει την υποχρέωση ν' ανταποκρίνεται σε κάθε πρόσκληση του Διοικητικού Συμβουλίου, να προσέρχεται μέσα στις οριζόμενες προθεσμίες και όταν δεν ορίζεται προθεσμία μέσα σ' εύλογο χρόνο και να παρέχει εξηγήσεις ή στοιχεία που του ζητούνται, όπως επίσης να δίνει μαρτυρίες ή να προσφέρει υπηρεσίες προς το Σύλλογο.

Ο Δικηγόρος πρέπει να ενδιαφέρεται για τη βελτίωση των συνθηκών ασκήσεως του δικηγορικού λειτούργηματος και της θέσεως των συνταξιούχων συναδέλφων και των ασκουμένων δικηγόρων. Να μετέχει στις Γενικές Συνελεύσεις, στις συγκεντρώσεις και τις κινητοποιήσεις για την επίτευξη των σκοπών αυτών.

Ο δικηγόρος που διορίζεται από το αρμόδιο δικαστήριο προσωρινός ή οριστικός σύνδικος πτωχεύσεως, πραγματογνώμονας, κηδεμόνας σχολάζουσας κληρονομίας ή εκκαθαριστής εταιρίας ή συνεταιρισμού, οφείλει να γνωστοποιεί στο Σύλλογο το διορισμό του, καθώς και την περάτωση των καθηκόντων του. Επίσης να υποβάλλει στο Σύλλογο ετήσια Έκθεση για τις σχετικές εργασίες του και την πρόοδο της ανατεθείσας σε αυτόν υποθέσεως.

Ο δικηγόρος που διορίζεται από τον Πρόεδρο δικαστηρίου κατά τις διατάξεις των άρθρων 194 και Κ.Πολ.Δ. ή του ν.3226/2004²⁵ για να ασκήσει καθήκοντα πληρεξουσίου δικηγόρου ή συνηγόρου υπερασπίσεως, οφείλει εκτός της περίπτωσης σοβαρού κωλύματος, να αποδεχθεί την εντολή γνωστοποιώντας εγγράφως προς το Δικηγορικό Σύλλογο το διορισμό του καθώς και την περαίωση της ανατεθείσης εντολής. Ο δικηγόρος που καταρτίζει με τον εντολέα του συμφωνητικό αμοιβής εργολαβικής δίκης, κατά τις διατάξεις των άρθρων 92 ΝΔ 3026/1954, πρέπει να καταθέτει αντίγραφο του συμφωνητικού αυτού στο Δικηγορικό Σύλλογο, μέσα σε προθεσμία είκοσι (20) ημερών από την ημερομηνία υπογραφής²⁶.

2.4.2. ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΥΣ ΤΟΥ

Ο δικηγόρος οφείλει να συμπεριφέρεται μ' ευγένεια, συναδελφικότητα και αλληλεγγύη προς τους συναδέλφους του. Ο δικηγόρος πριν να αναλάβει υπόθεση για την οποία ο εντολέας ή οι εντολείς του είχαν πρωτύτερα απασχολήσει άλλο δικηγόρο πρέπει να καταβάλει προσπάθεια να πείσει τους εντολείς να μην ανακαλέσουν την εντολή από τον προηγούμενο δικηγόρο, αν διαπιστώσει ότι δεν υπάρχει λόγος γι' ανάκληση της εντολής. Αν δεν το πετύχει, να βεβαιωθεί πριν αναλάβει την υπόθεση, ότι ο προηγούμενος συνάδελφός του έχει λάβει την αμοιβή και τα έξοδά του από τον εντολέα του ή τους εντολείς του και σε περίπτωση που ο προηγούμενος δικηγόρος δεν έχει πληρωθεί, να αρνηθεί την ανάληψη της υποθέσεως, χωρίς την έγγραφη συγκατάθεσή του.

Ο δικηγόρος πρέπει να αποφεύγει να δικάζει ερήμην αντίδικο συνάδελφό του, εκτός αν έχει βεβαιωθεί, ότι σκόπιμα εκείνος δεν προσέρχεται στη δίκη. Αν ο αντίδικος συνάδελφος είναι άρρωστος κατά την ημέρα της συζητήσεως της υποθέσεως ή από λόγους ανώτερης βίας δεν μπορεί να προσέλθει στο δικαστήριο, ο δικηγόρος πρέπει να αναβάλει τη συζήτηση της υποθέσεως ή να συγκατατεθεί στην αναβολή της. Αν ο αντίδικος συνάδελφος ζητεί αναβολή της συζητήσεως για εύλογη αιτία, ο δικηγόρος έχει υποχρέωση να συναινέσει στην αναβολή: α) αν δεν πρόκειται να ζημιωθεί ο εντολέας του από την αναβολή αυτή β) αν ο αντίδικός του δεν είχε επιδώξει συστηματικά άλλη προηγούμενη αναβολή. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να προκαταβληθεί από εκείνον που ζητεί την αναβολή η σχετική δαπάνη στο γραμματέα του δικαστηρίου.

Δικηγόρος που έχει κληθεί ή πρόκειται οπωσδήποτε να παραστεί σε αυτοψία ή πραγματογνωμοσύνη, πρέπει να ειδοποιηθεί έγκαιρα και τον αντίδικο συνάδελφό του. Με τον όρο

²⁵ Νόμος 3226/2004. (ΦΕΚ 24Α 4-2-2004). Παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος και άλλες διατάξεις.

²⁶ CCBE (Council of Bars and Law Societies of Europe). (22/08//2007). Κώδικας Ελλήνων Δικηγόρων. Διαθέσιμο: www.ccbe.eu/fileadmin/user_upload/NTCdocument/code_grece_elpdf12_1187786105.pdf

της αμοιβαιότητας ο δικηγόρος έχει υποχρέωση να ανακοινώσει έγκαιρα στον αντίδικο συνάδελφό του τις προτάσεις του, καθώς και όλα τα έγγραφα που πρόκειται να χρησιμοποιήσει κατά τη συζήτηση της υποθέσεως στο δικαστήριο. Δικηγόρος που κατά την έκδοση της αποφάσεως πήρε "τα σχετικά του" έγγραφα από το Δικαστήριο, πριν ο αντίδικος συνάδελφός του να λάβει αντίγραφά τους από τον αρμόδιο γραμματέα, έχει υποχρέωση να εκδώσει και να χορηγήσει αντίγραφα των εγγράφων αυτών προς τον συνάδελφό του, και εκείνος να καταβάλει τη σχετική δαπάνη.

Όταν ο δικηγόρος υποβάλλει στο δικαστήριο απόσπασμα από έγγραφο που κατέχει, έχει υποχρέωση να χορηγήσει στον αντίδικο συνάδελφό του αντίγραφο από ολόκληρο το έγγραφο. Σε περίπτωση που το έγγραφο περιέχει πληροφορίες προσωπικού χαρακτήρα, ο λήπτης του αντιγράφου υποχρεούται να διαφυλάξει το απόρρητο του περιεχομένου. Όταν ο δικηγόρος κατά τη συζήτηση της υποθέσεως καταθέσει μαζί με τις προτάσεις του σχετικά έγγραφα, δεν έχει το δικαίωμα να τ' αποσύρει, αν τα επικαλέστηκε και ο αντίδικός του. Στις ποινικές υποθέσεις δεν είναι υποχρεωτική η προηγούμενη ανακοίνωση των εγγράφων από το συνήγορο του κατηγορούμενου στο συνήγορο της πολιτικής αγωγής και αντίστροφα. Ο δικηγόρος δεν μπορεί να αποκαλύψει ή να υποβάλει στο δικαστήριο ατελέσφορη πρόταση διακανονισμού που έγινε από τον αντίδικο ή το δικηγόρο του αντιδίκου, ή από τον ίδιο και απορρίφθηκε, στην προσπάθεια συμβιβαστικής επίλυσης της διαφοράς, εκτός αν συμφωνήσουν ρητά τα διάδικα μέρη²⁷.

2.4.3. ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ

Οι δικηγόροι έχουν υποχρέωση να σέβονται τους λειτουργούς της δικαιοσύνης και τους δικαστικούς υπαλλήλους. Την ίδια υποχρέωση έχουν προς τους δικηγόρους και οι λειτουργοί της δικαιοσύνης και οι δικαστικοί υπάλληλοι. Κάθε παράβαση της αρχής αυτής από οποιοδήποτε μέρος, ελέγχεται και από το Δικηγορικό Σύλλογο. Και αν μεν η παράβαση έγινε από Δικηγόρο, επιβάλλει σ' αυτόν πειθαρχικές κυρώσεις, αν όμως έγινε από Δικαστή, Εισαγγελέα ή δικαστικό υπάλληλο, ζητεί από τους προϊστάμενους τους την επιβολή κυρώσεων. Σε περίπτωση που οι προϊστάμενοι αρνούνται ή παραλείπουν την επιβολή κυρώσεων, ο Δικηγορικός Σύλλογος ασκεί δημόσια κριτική για το παράπτωμα και για την μη επιβολή κυρώσεων.

Οι δικηγόροι στις δίκες ασκούν το λειτούργημά τους με απόλυτη ελευθερία γνώμης, μέσα στα πλαίσια των σχετικών δικονομικών κανόνων. Ζητούν το λόγο από τον Πρόεδρο του δικαστηρίου και αν εκείνος αρνηθεί αδικαιολόγητα, από το δικαστήριο, δεν έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν ερωτήσεις και αιτήσεις ή ν' αγορεύουν αν δεν τους δοθεί ο λόγος, ούτε να διακόπτουν τον

²⁷ Κατσέτου, Ζ., Σπινθουράκη, Ε., Χρυσανθάκης, Χ. (1987). Κώδικας δικηγόρων και κώδικας δεοντολογίας του δικηγορικού λειτουργήματος. Εκδόσεις Σακούλας. Αθήνα

Πρόεδρο ή τους Δικαστές και τον Εισαγγελέα ή τον αντίδικό τους. Σε περίπτωση που η άσκηση των δικαιωμάτων του Συνηγόρου στην ποινική δίκη και του πληρεξούσιου Δικηγόρου στην πολιτική, περιορίζεται κατά οποιοδήποτε τρόπο, οφείλει να προασπίσει το κύρος του Λειτουργήματος, να διεκδικήσει τα δικαιώματα που του παρέχει ο νόμος και να αναφέρει την περίπτωση στο Δικηγορικό Σύλλογο.

Τόσο κατά την προφορική διαδικασία, όσο και στις έγγραφες προτάσεις τους, τα υπομνήματα και άλλα έγγραφα, οι Δικηγόροι πρέπει να απευθύνονται στο Δικαστήριο και στις Αρχές με ευπρέπεια. Πρέπει να φροντίζουν η εμφάνισή τους να είναι ευπρεπής σύμφωνα με τις παραδόσεις του Σώματος των Δικηγόρων και ου Δικηγορικού Συλλόγου στον οποίον ανήκουν.

Έχουν όμως το δικαίωμα και την υποχρέωση να υπερασπίζονται με σθένος και συνέπεια τις απόψεις τους, ν' αντικρούουν τις αντίθετες απόψεις του Εισαγγελέα, των Δικαστών ή των εκπροσώπων της Αρχής και να αγωνίζονται για την απόδειξη της αθωότητας του εντολέα τους ή την ορθότητα των απόψεων του διάδικου που υποστηρίζουν και γενικά να αγωνίζονται με όλα τα νόμιμα μέσα για την απόδειξη της αλήθειας και την ορθή ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου.

Οι δικηγόροι συμπεριφέρονται προς τους Δικαστές, Εισαγγελεείς, Δικαστικούς Υπάλληλους και εκπρόσωπους Δημόσιων Αρχών με αξιοπρέπεια και την ίδια συμπεριφορά αξιώνουν και για τους εαυτούς τους. Απαγορεύονται η αναξιοπρεπής συμπεριφορά και οι εκφράσεις κολακείας για την απόσπαση συμπάθειας ή ευνοϊκής αποφάσεως ή ενέργειας.

Δεν επιτρέπεται στους δικηγόρους να εξετάζονται μάρτυρες στα δικαστήρια για υποθέσεις και για περιστατικά που περιήλθαν σε γνώση τους από την άσκηση του λειτουργήματος είτε στα δικαστήρια είτε σε εξώδικες εργασίες, διαπραγματεύσεις, ή προσπάθειες για συμβιβαστική επίλυση διαφορών. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορούν να εξεταστούν μάρτυρες για υπόθεση στην οποία είχαν ανάμιξη, ή γνωρίζουν από την άσκηση του λειτουργήματός τους, αν υπάρχουν σπουδαίοι λόγοι. Τους λόγους αυτούς εκθέτει ο ενδιαφερόμενος με αίτηση του προς το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου. Το Διοικητικό Συμβούλιο τους εκτιμά και χορηγεί ή αρνείται κατά την κρίση του σχετική άδεια. Σε αποδεδειγμένα κατελείγουσες μόνο περιπτώσεις, η άδεια αυτή χορηγείται από τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου. Ακόμη και αν πάρουν την άδεια από το Διοικητικό Συμβούλιο ή τον Πρόεδρο, απαγορεύεται να καταθέσουν περιστατικά που τους έχει εμπιστευτεί ο εντολέας τους και να παραβιάσουν με οποιοδήποτε τρόπο το επαγγελματικό απόρρητο. Σε καμιά περίπτωση δεν επιτρέπεται να εξεταστούν μάρτυρες κατά του εντολέα τους ή του πρώην εντολέα τους, ή των κληρονόμων τους, έστω και αν έχει ανακληθεί ή περατωθεί η εντολή τους. Δεν επιτρέπεται στο δικηγόρο να έχει στην ίδια δίκη δύο ιδιότητες, μάρτυρα και Συνηγόρου. Η απαγόρευση αυτή δεν ισχύει για το Δικηγόρο μηνυτή, που είναι και "πολιτικώς ενάγων".

Όταν ο δικηγόρος κληθεί από Δικαστήριο ή Ανακριτική Αρχή να εξεταστεί μάρτυρας και να καταθέσει περιστατικά που περιήλθαν σε γνώση του κατά την άσκηση του δικηγορικού λειτουργήματος, έχει το δικαίωμα, να αρνηθεί τη μαρτυρία αν προσκρούει στο επαγγελματικό του απόρρητο. Αν η κατάθεση δεν προσκρούει στο απόρρητο, έχει το δικαίωμα να κρίνει κατά συνείδηση αν και σε ποιο μέτρο πρέπει να εξεταστεί για τα περιστατικά αυτά, με την προϋπόθεση πάντοτε ότι η αποκάλυψή τους δεν θα βλάψει τον πελάτη του και ότι θα πάρει τη σχετική άδεια από το Διοικητικό Συμβούλιο ή τον Πρόεδρο.

Στις περιπτώσεις που δεσμεύεται από το επαγγελματικό απόρρητο, οφείλει να το δηλώσει στο Δικαστήριο ή την Ανακριτική Αρχή, που τον κάλεσε, χωρίς να έχει την υποχρέωση να στηρίξει με ειδική αιτιολογία την άρνησή του να καταθέσει. Για περιστατικά που περιήλθαν σε γνώση του από άλλη αιτία και όχι κατά την άσκηση του λειτουργήματός του, δεν δικαιούται ν' αρνηθεί τη μαρτυρία του, ούτε χρειάζεται την άδεια από το Διοικητικό Συμβούλιο ή τον Πρόεδρο²⁸.

2.4.4. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΝΤΟΛΕΑ

Ο δικηγόρος όταν αναλάβει την υπεράσπιση μιας υποθέσεως, έχει πολλές υποχρεώσεις, αρχικά να αντιπροσωπεύει τον εντολέα του, σε όλα τα δικαστήρια στα οποία είναι διορισμένος και σε όλες τις Αρχές και να ενεργεί τις αναγκαίες πράξεις. Αν η υπόθεση πρόκειται να δικαστεί από το δικαστήριο, στο οποίο δεν έχει δικαίωμα να παραστεί, οφείλει να το ανακοινώσει στον εντολέα του και να αρνηθεί την εντολή. Επίσης πρέπει να μη παραμελεί την εκτέλεση της εντολής που του δόθηκε και να μην την καθυστερεί για οποιονδήποτε λόγο, αλλά να την εκτελεί με ευσυνειδησία και επιμέλεια.

Είναι στη φύση της αποστολής του δικηγόρου να είναι θεματοφύλακας των μυστικών του πελάτη του και αποδέκτης εμπιστευτικών ανακοινώσεων. Χωρίς την εγγύηση του απορρήτου ο πελάτης δεν μπορεί να έχει εμπιστοσύνη στο δικηγόρο. Κατά συνέπεια το επαγγελματικό απόρρητο αναγνωρίζεται ως θεμελιώδες και πρωταρχικό δικαίωμα και ταυτόχρονα υποχρέωση του δικηγόρου. Έτσι ο δικηγόρος πρέπει να τηρεί αυστηρά την επαγγελματική εχεμύθεια για όσα του εμπιστεύθηκε ο εντολέας του έστω και προφορικά, ακόμη και αν με την αποκάλυψή τους δεν πρόκειται να προκύψει ζημιά για τον εντολέα του, ή τα στοιχεία που του εμπιστεύτηκε ο εντολέας του ήρθαν στη δημοσιότητα από άλλη πηγή, ή έστω και αν ο εντολέας του τον έχει απαλλάξει από την υποχρέωση της τηρήσεως του επαγγελματικού μυστικού. Επίσης για όσα έμαθε από τη μελέτη των εγγράφων που του εμπιστεύτηκε ο εντολέας του. Τα έγγραφα αυτά δεν επιτρέπεται να τα δώσει στη δημοσιότητα, ούτε να δώσει αντίγραφα στους αντίδικους ή τρίτους, ούτε να

²⁸ CCBE (Council of Bars and Law Societies of Europe). (22/08//2007). Κώδικας Ελλήνων Δικηγόρων. Διαθέσιμο: www.ccbe.eu/fileadmin/user_upload/NTCdocument/code_grece_eipdf12_1187786105.pdf

ανακοινώσει σε αυτούς το περιεχόμενό τους, εκτός από τις περιπτώσεις που αναφέρονται στα προηγούμενα άρθρα, για όσα πληροφορήθηκε από την εξέταση μαρτύρων του εντολέα του ή από άλλους δικηγόρους σχετικά με την υπόθεση του εντολέα του.

Ακόμη ο δικηγόρος την εχεμύθεια πρέπει να την τηρεί όχι μόνο κατά τη διάρκεια, αλλά και μετά την περαίωση της υποθέσεως ή την ανάκληση της εντολής από τον πελάτη του, ακόμα και μετά τον θάνατο του πελάτη του και να την επιβάλλει και στους συνεργάτες και τους υπάλληλους του γραφείου του. Όταν ο δικηγόρος αναλαμβάνει υπόθεση εναντίον παλαιού πελάτη του, που τον υπερασπίζεται άλλος Δικηγόρος, δεν έχει δικαίωμα να αποκαλύψει στον εντολέα του επαγγελματικά απόρρητα που του είχε εμπιστευθεί ο παλαιός πελάτης του, ούτε να τα χρησιμοποιήσει εναντίον του με οποιονδήποτε τρόπο στη δίκη.

Ο δικηγόρος στον οποίο αναθέτουν υπόθεση εναντίον συναδέλφου του, ή ο οποίος στρέφεται για προσωπική διαφορά εναντίον συναδέλφου του, πρέπει πριν να κάνει οποιαδήποτε δικαστική ενέργεια εναντίον αφενός μεν να τον ειδοποιεί για εξώδικη επίλυση της διαφοράς, αφετέρου να γνωστοποιεί εγγράφως την «διαφορά» στους Δικηγορικούς Συλλόγους στους οποίους είναι μέλη οι δύο δικηγόροι, προκειμένου να παράσχουν τη συνδρομή τους για εξώδικο διακανονισμό. Ο δικηγόρος μπορεί να προχωρήσει σε διαδικαστικές πράξεις κατά του συνάδελφου του σε περίπτωση παρελεύσεως δεκαπενθημέρου από της γνωστοποίησεως της διαφοράς στους δικηγορικούς Συλλόγους χωρίς να έχει επιτευχθεί εξώδικος συμβιβασμός. Η διάταξη αυτή δεν έχει εφαρμογή σε περίπτωση κινδύνου παραγραφής της αξίωσης ή σοβαρής βλάβης στα συμφέροντα του διαδίκου - αντιδίκου του δικηγόρου. Με λίγα λόγια δεν επιτρέπεται υποβολή μηνύσεως Δικηγόρου κατά Δικηγόρου, χωρίς προηγουμένη άδεια από το Διοικητικό Συμβούλιο.

Επίσης ο δικηγόρος οφείλει να καταβάλλει προσπάθειες για την καλύτερη και ταχύτερη διεκπεραίωση της υποθέσεως που του αναθέτουν, μειώνοντας στο ελάχιστο τις σχετικές παραστάσεις και τις αντίστοιχες δαπάνες των εντολέων του, να υπερασπίζεται την υπόθεση κατά την κρίση του, χωρίς όμως να υπερβαίνει τα όρια της εντολής που του έχει δοθεί και πρέπει να ενημερώνει τον εντολέα του για την πορεία της υποθέσεως και για τον τρόπο υπερασπίσεως. Αν ο εντολέας του διαφωνεί, έχει το δικαίωμα να παραιτηθεί από την υπεράσπιση της υποθέσεως, έγκαιρα όμως, ώστε να ανατεθεί η συνέχιση της σε άλλο δικηγόρο. Η συμφωνία για την αμοιβή και τις δαπάνες πρέπει να γίνεται κατά τρόπο που να την καταλαβαίνει καλά ο πελάτης και να μην έχει καμιά δικαιολογία για αμφισβητήσεις, διαμαρτυρίες, παράπονα και διαπληκτισμούς.

Η αμοιβή είναι δυνατόν να συμφωνηθεί κατ' αποκοπή ή σε ποσοστό του αντικείμενου της δίκης, ή κατά παράσταση. Δεν πρέπει όμως να είναι μικρότερη από τα κατώτερα όρια, ή ανώτερη από τα ανώτερα όρια, που προβλέπει ο Κώδικας Δικηγόρων. Σε περίπτωση εργολαβίας δίκης, αν η δίκη χαθεί, ο Δικηγόρος δεν δικαιούται να λάβει αμοιβή. Για τα έξοδα είναι δυνατό να συμφωνηθεί ότι θα βαρύνουν τον Δικηγόρο, ή τον διάδικο ή και τους δυο. Ο δικηγόρος έχει το

δικαίωμα να ζητεί προκαταβολή των εξόδων και της αμοιβής του ή μέρος των εξόδων και της αμοιβής του. Αν ο πελάτης αρνηθεί την προκαταβολή που συμφωνήθηκε, μπορεί να παραιτηθεί από την υπεράσπιση της υποθέσεως, με την προϋπόθεση ότι θα το κάνει έγκαιρα και θα επιστρέψει στον εντολέα του όλα τα έγγραφα, για ν' ανατεθεί εμπρόθεσμα η υπόθεση σε άλλο Δικηγόρο.

Όταν ο δικηγόρος παραιτηθεί δικαιολογημένα από την υπεράσπιση της υποθέσεως, έχει το δικαίωμα να ζητήσει από τον εντολέα του να του καταβάλει την αμοιβή και τα έξοδα για τις μέχρι την ημέρα της παραίτησής του ενέργειές του. Αν ο εντολέας δεν καταβάλει τα ποσά αυτά, και ακόμα, αν περατωθεί η υπόθεση και ο εντολέας δεν καταβάλει την αμοιβή που συμφωνήθηκε και τα έξοδα, ο δικηγόρος έχει το δικαίωμα της επισχέσεως των εγγράφων που έχει στα χέρια του, ώσπου να καταβληθεί η αμοιβή του και οι σχετικές δαπάνες.

Απαγορεύεται στο δικηγόρο που θα παραιτηθεί από την υπεράσπιση μιας υποθέσεως ν' αναλάβει την υπεράσπιση του αντίδικου του αρχικού εντολέα του. Επιτρέπεται όμως ν' αναλάβει την υπεράσπιση άλλης υποθέσεως που του αναθέτει ο αντίδικος του πρώην εντολέα του, αν δεν έχει καμιά σχέση ή συνάφεια με την προηγούμενη υπόθεση. Επίσης απαγορεύεται στο Δικηγόρο να έλθει με τρίτους σε συμφωνία που βλάπτει τα συμφέροντα του εντολέα του ή να ενεργήσει πράξεις που ωφελούν τον αντίδικο και βλάπτουν τον εντολέα του, ή να δώσει επιβλαβείς συμβουλές στον εντολέα του, ή να παρέχει την συνδρομή του κατά τη διάρκεια της δίκης και στους δύο διάδικους άμεσα ή έμμεσα.

Ο δικηγόρος που ανέλαβε την υπεράσπιση μιας υποθέσεως έχει την υποχρέωση να δώσει στον εντολέα του απόδειξη παραλαβής για τα έγγραφα που του εμπιστεύτηκε (αν του ζητηθεί) και να τα φυλάξει τουλάχιστον πέντε χρόνια μετά την περάτωση της υποθέσεως²⁹.

2.5. ΤΟ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ

Μεταξύ των επαγγελματικών απορρήτων, ο θεσμός του δικηγορικού απορρήτου επηρεάζει με τις προϋποθέσεις και τις συνέπειές του, τόσο την ιδιαίτερη σχέση δικηγόρου - πελάτη, όσο και όλο το σύστημα απονομής της δικαιοσύνης. Και ενώ κατά ένα μέρος - εκείνο που αφορά την προάσπιση των συμφερόντων του πελάτη -, προσεγγίζει τους λόγους για τους οποίους θεσπίστηκε το απόρρητο γενικότερα των υπολοίπων επαγγελμάτων, καθιστώντας το δικηγόρο αφενός μεν αποκλειστικό φύλακα του, αφετέρου εξοπλίζοντάς τον, με εκείνη την ανεξαρτησία και ευχέρεια ενεργειών, που είναι απαραίτητες για την ορθή και αποτελεσματική άσκηση κάθε επαγγέλματος, διαφοροποιείται ωστόσο ριζικά από τη γενική κατηγορία του επαγγελματικού απορρήτου λόγω τις ειδικότερης επιρροής που ασκεί στο σύστημα απονομής της δικαιοσύνης. Μίας επιρροής, η οποία

---

²⁹ CCBE (Council of Bars and Law Societies of Europe). (22/08//2007). Κώδικας Ελλήνων Δικηγόρων. Διαθέσιμο: www.ccbe.eu/fileadmin/user_upload/NTCdocument/code_grece_clpdf12_1187786105.pdf

αποτελεί αποκλειστικό, μεταξύ των υπολοίπων επαγγελματιών, προνόμιο του δικηγόρου ως παράγοντα της δικαιοσύνης. Έτσι, η μετάδοση κάποιας εμπιστευτικής πληροφορίας, η οποία σε άλλη υποθετική περίπτωση θα μπορούσε να οδηγήσει σε συλλογική επιδίωξη, όταν γίνεται προς το δικαστήριο, ή προς τον αντίδικο, οδηγεί εδώ με βεβαιότητα σε βλάβη των συμφερόντων του πελάτη, οδηγεί, εφόσον η δίκη παραλληλίζεται αναπόφευκτα με την πολεμική όψη της κοινωνίας³⁰, αλλά και σε ενδεχόμενη ανατροπή του συζητητικού συστήματος το οποίο κρατεί στην πολιτική δίκη. Εκτός όμως από τις απαιτήσεις της ισχύουσας διαδικασίας, κανόνες δεοντολογίας και καταξιωμένης πλέον ηθικής, πρόσθετα συνηγορούν υπέρ της διασφάλισης της δικηγορικής εχεμύθειας. Μίας εχεμύθειας, η οποία πάντως δεν είναι απόλυτη, αφού γνωρίζει όρια που ανάγονται είτε στα υποκείμενα της εν λόγω επικοινωνίας είτε στο αντικείμενό της.

Στην πρώτη κατηγορία - των υποκειμενικών ορίων - δύο βασικά ερωτήματα μας απασχολούν, προϊόντα της συνθέτης σημερινής κοινωνίας. Το ζήτημα εάν το απόρρητο καλύπτει και την επικοινωνία με τους νομικούς συμβούλους με πάγια αντιμισθία, ή περιορίζεται αποκλειστικά στους ανεξάρτητους δικηγόρους, ζήτημα που εξακολουθεί να προβληματίζει διεθνώς τη νομική θεωρία, και το ιδιαίτερα ακανθώδες πρόβλημα του πελάτη - νομικού προσώπου, όπου τίθεται αναπόφευκτα το ερώτημα «ποιος είναι ο πελάτης» με τον οποίο η επικοινωνία προστατεύεται από το απόρρητο.

Στη δεύτερη κατηγορία - των αντικειμενικών ορίων - μετά τις αρχικές οριοθετήσεις της κατηγορίας των γεγονότων που κρίνονται ως απόρρητα καθώς και τη διερεύνηση των προϋποθέσεων υπό τις οποίες επιτυγχάνεται η πολύτιμη προστασία, εκτενώς θα αναλυθεί ένα θέμα έντονης σπουδαιότητας. Πρόκειται για το ζήτημα των παράνομων πράξεων του εντολέα και της ύπαρξης ή όχι υποχρέωσης από πλευράς δικηγόρου να θεωρήσει απόρρητη οιαδήποτε συναφή μ' αυτές πληροφορία, η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις θα ήταν αδύνατο να αποσοβήσει σοβαρότατους για το κράτος ή για τους τρίτους κινδύνους. Με το θέμα αυτό άμεσα συνέχεται η παροχή από το δικηγόρο νομικών συμβούλων, οι οποίες κατευθύνουν τον εντολέα σε εκτέλεση παράνομων πράξεων, και η ύπαρξη ή όχι απορρήτου για την σχετική επικοινωνία. Καθίσταται εύκολα κατανοητό ότι στο σημείο αυτό παρεμβάλλονται κατ' ανάγκη εκτιμήσεις σχετικές με το ρόλο που ο δικηγόρος διαδραματίζει κατά την απονομή της δικαιοσύνης, φωτίζοντας τη δραματικότερη ίσως σύγκρουση που χαρακτηρίζει την ίδια τη φύση του δικηγορικού επαγγέλματος, στην αναζήτηση προτεραιότητας μεταξύ του συμφέροντος του εντολέα από την μία πλευρά και του συμφέροντος της δικαιοσύνης και της κοινωνίας από την άλλη.

Η ταχύτατη και δραματική αλλαγή στη δομή της κοινωνίας τις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα, σφραγισμένη από την επιρροή μιας ανερχόμενης τεχνολογικής ανάπτυξης, απαιτεί από το δίκαιο την ικανότητα να την παρακολουθεί, να προσαρμόζεται στα νέα δεδομένα, να προορίζει

³⁰ Beckford, J. (1982). A typology of family responses to a new religious movement, in *Cults and the Family*. Editors: Kaslow F, Sussman M.

βασικές αξίες από τους νεοεμφανιζόμενους κίνδυνους. Το δικηγορικό απόρρητο ευαισθητοποιείται μπροστά στα νέα δεδομένα. Περνώντας από τον κίνδυνο της εγκατάστασης τηλεφωνικής συσκευής, στον κίνδυνο αόρατων σχεδόν ακουστικών μέσων, το δικηγορικό απόρρητο δέχεται τα ερεθίσματα της εξέλιξης, τα πυρά συχνά της πορείας αυτής, αμυνόμενο άλλοτε αποτελεσματικά και άλλοτε όχι³¹.

Η προστασία του θεσμού τοποθετείται στο σταυροδρόμι τριών κατευθύνσεων, του δικαίου, της ηθικής και της δεοντολογίας³². Η απόλυτη εμπιστοσύνη αποτελεί τον πυρήνα της σχέσης δικηγόρου - πελάτη, και αν κάποτε ο δικηγόρος θεωρούνταν ότι υπάκουε ως αναγκαίος μύστης στον «θηρσκευτικό και ιερό νόμο του απορρήτου»³³, σήμερα η ηθική του δέσμευση έχει αναχθεί σε νομική υποχρέωση με κυρώσεις πειθαρχικές, αστικές, στις περισσότερες δε χώρες ακόμη και ποινικές³⁴. Κάθε ευθύνη - πειθαρχική, αστική ή ποινική, εμφανίζεται φυσικά με διαφορετικό σκοπό.

Έτσι, η πειθαρχική ευθύνη που γεννάται από την παράβαση της δικηγορικής εχεμύθειας, αποτελεί το μέσο για τη διατήρηση της συνοχής του δικηγορικού σώματος, αφού από το πειθαρχικό παράπτωμα θίγεται ο συγκεκριμένος επαγγελματικός κλάδος και όχι κοινωνία ως σύνολο³⁵. Η πειθαρχική ευθύνη γενικότερα αντικατοπτρίζει τον σωματειακό χαρακτήρα του επαγγέλματος, και οι ποινές που επιβάλλονται έχουν χαρακτήρα επαγγελματικό (επίπληξη, πρόστιμο, προσωρινή ή οριστική παύση). Η συγκεκριμένη λοιπόν πειθαρχική παράβαση με τη μορφή αποκαλύψεως απορρήτων στοιχείων, όπως εξάλλου και κάθε άλλη πειθαρχική παράβαση τιμωρείται στο όνομα του δικηγορικού σώματος, με σκοπό τη διατήρηση του δικηγορικού απορρήτου ως πυρήνας στη σχέση δικηγόρου - πελάτη, και συγχρόνως ως προνομίου και υποχρέωσης των δικηγόρων.

Στο χώρο του ελληνικού δικαίου, το άρθρο 49 του ν. 3026/54³⁶ όπως μεταγενέστερα τροποποιήθηκε, υποχρεώνει στην πρώτη παράγραφο το δικηγόρο να τηρεί απαραβίαστη την εχεμύθεια για όσα του εμπιστεύτηκε ο πελάτης του, τον αφήνει όμως ελεύθερο να κρίνει κατά συνείδηση για όσα πληροφορήθηκε με αφορμή την άσκηση του λειτουργήματος του. Στη δεύτερη παράγραφο του ίδιου άρθρου, ρυθμίζεται ως υποχρεωτική η προηγούμενη άδεια του Δ.Σ. του οικείου δικηγορικού συλλόγου για να καταθέσει ως μάρτυς, και την τελευταία παράγραφο ρητή η απαγόρευση κατασχέσεως εγγράφων, εφόσον ο δικηγόρος είναι πληρεξούσιος ή συνήγορος του κατηγορουμένου.

³¹ Διακήρυξη της ενώσεως των νέων δικηγόρων (ΑΙΙΑ) της Λωζάνης (27/8/1982)

³² Gulphe, P. (1974). Rapport sur le secret professionnel en droit français. Le secret et le droit, Travaux de l' association H. Capitant, Tome XXV, Dalloz

³³ Δημητρακόπουλος, Γ. (2000). Εισαγωγή στο δίκαιο και στους πολιτικούς θεσμούς. Εκδόσεις Σάκκουλας. Αθήνα

³⁴ Εκτός από την Ελλάδα, όπου το άρθρο 371 ΠΚ ανάγει σε αξιόποινη πράξη την παραβίαση της επαγγελματικής εχεμύθειας, ποινική ευθύνη θεμελιώνεται στην Γαλλία (378CP), στην Ιταλία (622 CP), στην Αυστρία (498, 499 CP, στην Ιαπωνία (149). Αντίθετα με το αγγλοαμερικανικό και το ισπανικό δίκαιο που δεν θεωρούν την παράβαση του απόρρητο ποινικό αδίκημα.

³⁵ Ζησιάδης, Β., Μαργαρίτης, Α. (1999). Εισαγωγή στην ποινική δικονομία. Εκδόσεις Σάκκουλας. Αθήνα

³⁶ Νόμος 3026/54. (ΦΕΚ 235 Α). Περί του Κώδικος των Δικηγόρων.

2.5.1. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ - ΙΑΤΡΟΥ

Κάθε άτομο έχει το θεμελιώδες δικαίωμα προστασίας του απορρήτου της ιδιωτικής του ζωής. Το δικαίωμα αυτό αποκτά βαρύνουσα σημασία όταν πρόκειται για ασθενείς. Το ιατρικό απόρρητο συνίσταται στην υποχρέωση των ιατρών να μη δημοσιοποιούν στοιχεία για την υγεία των ασθενών τους. Πρόκειται για μία αρχή η οποία χαρακτηρίζεται ως νομική αλλά και με την αδόκιμη λέξη «ιατροηθική»³⁷. Γι' αυτό, το ιατρικό απόρρητο αποτελεί σημαντική αρχή στην άσκηση της Ιατρικής, όπου η μη εξουσιοδοτημένη αποκάλυψη πληροφοριών ίσως έχει προσωπικές, κοινωνικές ή νομικές επιπτώσεις³⁸. Ο ασθενής, αποκαλύπτοντας στον ιατρό προσωπικά του στοιχεία, τού μεταβιβάζει ένα μεγάλο μέρος της αυτονομίας του και αυτή η προσφερόμενη αυτονομία πρέπει να διαφυλαχθεί³⁹.

Σύμφωνα με ένα νομικό ορισμό, ως ιατρικό απόρρητο θεωρείται κάθε γεγονός που είναι γνωστό σε περιορισμένο μόνο κύκλο προσώπων, τα οποία έχουν συμφέρον ή επιθυμούν να παραμείνει αυτό γνωστό μόνο σε αυτά⁴⁰. Έτσι, ιατρικό απόρρητο θα πρέπει να θεωρηθεί:

1. Καθετί που ο ασθενής εμπιστεύτηκε στο γιατρό ή στο νοσηλεύτη.
2. Καθετί που ο γιατρός ή ο νοσηλεύτης πληροφορήθηκε, συνήγαγε, υπέθεσε ή αντιλήφθηκε κατά την άσκηση των καθηκόντων του ή επ' ευκαιρία αυτής.
3. Καθετί που είτε είναι μειωτικό, είτε όχι.
4. Η θετική ή αρνητική ακόμη διαπίστωση του γιατρού ή του νοσηλεύτη.
5. Κάθε πληροφορία που ο ασθενής επιθυμεί να θεωρείται ως απόρρητη, ακόμη και αν αυτό ήδη φημολογείται.
6. Ακόμη και η είσοδος στο ιατρείο ή τη νοσηλευτική μονάδα⁴¹.

Στην εποχή μας, η διαφύλαξη του ιατρικού απορρήτου κινδυνεύει περισσότερο από άλλοτε και η προστασία του είναι περισσότερο επιβεβλημένη, δεδομένου ότι το δικαίωμα αυτό των ασθενών βρίσκεται, στην πράξη, κάτω από συνεχή απειλή από την αυξανόμενη πολυσύνθετη δομή του συστήματος υγείας.

Η ιατρική επιστήμη αλλά και η οργάνωση των υπηρεσιών υγείας γίνονται όλο και πιο πολύπλοκες. Η γραφειοκρατία αυξάνεται, οι ατομικοί φάκελοι των ασθενών πληθαίνουν, ενώ το περιεχόμενό τους έχει γίνει ιδιαίτερα λεπτομερές. Η φροντίδα υγείας δεν ανήκει μόνο σε ένα πρόσωπο – τον ιατρό – αλλά είναι συχνά αντικείμενο ομάδας εργασίας, όπου ο ιατρός, που έχει το ιστορικό, πρέπει να δώσει τις πληροφορίες του φακέλου του ασθενούς και στους άλλους⁴².

³⁷ Μανιάτης, Α. (2007), Νομοθεσία μονάδων υγείας και πρόνοιας, Διδακτικές σημειώσεις, Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας, Καλαμάτα

³⁸ Duncan As, Dunstan GR, Welbourn (1981), Dictionary of Medical Ethics, 2nd ed. Darton, Longman & Todd. London

³⁹ Phillips, M., Dawson, J. (1985). Doctor's Dilemmas. 2nd ed. The Harvester Press. Brighton

⁴⁰ Γάφος, Η. (1965). Ποινικό Δίκαιο: Ειδικό μέρος. Τεύχος Ε'. Αθήνα

⁴¹ Παπαευαγγέλου – Κορνοντζέλου, Ε. (1994). Νομοθεσία στη Νοσηλευτική – Ανθρώπινα Δικαιώματα. Σημειώσεις Διδασκαλίας. Αθήνα

⁴² James, S. (1995). Gossip, stories and friendship: Confidentiality in midwifery practice. Nurs Ethics

Ακόμα, τα τελευταία χρόνια, η χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών, οι ανάγκες της επιστημονικής έρευνας, αλλά και πολλές άλλες «κατά συνθήκη» παραβιάσεις θέτουν σε κίνδυνο τη διαφύλαξη του ιατρικού απορρήτου.

Η βάση του δικαιώματος του ασθενούς για προστασία του απορρήτου της προσωπικής του ζωής είναι η εμπιστοσύνη που διέπει τη σχέση ιατρού-ασθενούς. Ο ασθενής, εμπιστευόμενος το ιατρό του, θα του αποκαλύψει εμπιστευτικές πληροφορίες για την υγεία του και τον εαυτό του και αξιώνει οι πληροφορίες αυτές να παραμείνουν μυστικές. Σύμφωνα με τον Anpas⁴³, η εμπιστευτικότητα (confidentiality), που είναι η βάση του απορρήτου, προϋποθέτει ότι κάτι που θα λεχθεί στο γιατρό, το οποίο ο ασθενής δεν θέλει να μαθευτεί, δεν πρέπει να επαναληφθεί. Όπως το θέτει ο δικηγόρος Parkes⁴⁴, «Ο ασθενής αναζητά δύο πράγματα στο ιατρό του. Το ένα είναι η επιστημονική του κατάρτιση και το άλλο η απόλυτη εχεμύθειά του. Και τα δύο είναι ισοδύναμα». Η κα. Δάλλα-Βοργιά⁴⁵ αναφέρει τις τρεις αξίες, οι οποίες καταδεικνύουν την ηθική διάσταση του απορρήτου:

- α. Το δικαίωμα του ατόμου στην περιφρούρηση της ιδιωτικής του ζωής (privacy)
- β. Το δικαίωμα του ιατρού στη μυστικότητα (secrecy)
- γ. Η εμπιστοσύνη (confidence) ως βάση της σχέσης ιατρού-ασθενούς.

Το πρώτο κωδικοποιημένο κείμενο που αναφέρεται στην υποχρέωση του ιατρού να σέβεται το ιατρικό απόρρητο είναι ο Ιπποκρατικός Όρκος⁴⁶. Στη συγκεκριμένη παράγραφο αναφέρει: «Όσα κατά τη διάρκεια της θεραπείας θα δω ή θα ακούσω ή, πέρα από τις ασχολίες μου στην καθημερινή ζωή, όσα δεν πρέπει ποτέ να κοινολογούνται στους έξω, θα τα αποσιωπώ, θεωρώντας ότι αυτά είναι μυστικά». Ο Ιπποκρατικός Όρκος θεωρεί το ιατρικό απόρρητο ως απόλυτο καθήκον του ιατρού, δέχθηκε όμως κριτική ότι είναι διαφορούμενος, καθώς αφήνεται στη διακριτική ευχέρεια του ιατρού να αποφασίσει εάν αυτά τα μυστικά μπορούν να ειπωθούν, όπως ο ιατρός «θεωρεί»⁴⁷.

Σύμφωνα με την Ελληνική Νομοθεσία, όλα τα στοιχεία που αφορούν τους ασθενείς είναι εμπιστευτικά. Το Ελληνικό Δίκαιο προστατεύει το ιατρικό απόρρητο ως μερικότερη έκφραση του απαραβίαστου της προσωπικότητας και του δικαιώματος σεβασμού του ασθενούς, μέσα από το Σύνταγμα, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία ισχύει και ως εθνικό δίκαιο από το 1974 (ΝΔ 53/1974), τον Ποινικό (371) και τον Αστικό Κώδικα (57 επ., 914 επ., 932 επ.), την ισχύουσα Ιατρική Δεοντολογία (άρθρα 22 και 23 του ΑΝ 1565/1939 και τα άρθρα 15 και

Rushton, CH, Infante, MC. (1995). Keeping secrets: The ethical and legal challenges. *Pediatr Nurs*

⁴³ Anpas, G. (1975). *The Rights of Hospital Patients*. Avon Books. New York

⁴⁴ Parkes, R. (1982). *The Duty of Confidence*. *Br Med J*

⁴⁵ Δάλλα – Βοργιά, Π. (1983). *Απόρρητο και Ιατρική Έρευνα: Νομικά και Ηθικά Θέματα κατά τη Χρήση Ιατρικών Στοιχείων στην Επιδημιολογική Έρευνα*. Διατριβή Διδακτορίας. Αθήνα

⁴⁶ Κάτσας, Γ. (1940). *Στοιχεία Ιατρικής Δεοντολογίας*. Ιατρικόν Απόρρητο-Ιατρική Ευθύνη. Έκδοση Γ., Χ. Περγάμαλης, Αθήνα

⁴⁷ Phillips, M., Dawson, J. (1985). *Doctor's Dilemmas*. 2nd ed. The Harvester Press. Brighton

18 του ΒΔ 25-5/6-7-1955), το Νόμο 2071/1992, το Νόμο 3418/2005 καθώς και από τους πειθαρχικούς κανονισμούς των Ιατρικών Συλλόγων και Νοσοκομείων.

Η ισχύουσα δεοντολογία για το ιατρικό απόρρητο σύμφωνα με το άρθρο 13 του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας προβλέπει για την αυστηρή και αποτελεσματική τήρηση της αρχής του απορρήτου ότι ο ιατρός υπέχει⁴⁸:

1. Υποχρέωση εποπτείας προσωπικού. Για την αυστηρή και αποτελεσματική τήρηση του ιατρικού απορρήτου, ο ιατρός οφείλει να ασκεί την αναγκαία εποπτεία στους βοηθούς, στους συνεργάτες ή στα άλλα πρόσωπα που συμπράττουν ή συμμετέχουν ή τον στηρίζουν με οποιονδήποτε τρόπο κατά την άσκηση του λειτουργήματος του και να λαμβάνει κάθε μέτρο διαφύλαξης του απορρήτου και για το χρόνο μετά τη – με οποιονδήποτε τρόπο – παύση ή λήξη άσκησης του λειτουργήματος του
2. Υποχρέωση λήψης μέτρων διαφύλαξης του απορρήτου και μετά την αφυπηρέτηση. Πάντως, το απόρρητο δεν προβλέπεται ως ένας απόλυτος κανόνας καθώς διάφοροι λόγοι που υπαγορεύουν την κάμψη του σε κάποιες περιπτώσεις. Ειδικότερα, η άρση του επιτρέπεται στις ακόλουθες περιπτώσεις:
  - Εκπλήρωση του νομικού καθήκοντος του ιατρού. Νομικό καθήκον συντρέχει, όταν η αποκάλυψη επιβάλλεται από ειδικό νόμο, όπως στις περιπτώσεις γέννησης, θανάτου, μολυσματικών νόσων και άλλες, ή από γενικό νόμο, όπως στην υποχρέωση έγκαιρης αναγγελίας στην αρχή, όταν ο ιατρός μαθαίνει με τρόπο αξιόπιστο ότι μελετάται κακούργημα ή ότι άρχισε ήδη η εκτέλεση του και, μάλιστα, σε χρόνο τέτοιο, ώστε να μπορεί ακόμα να προληφθεί η τέλεση ή το αποτέλεσμα του.
  - Διαφύλαξη έννομου ή άλλου δικαιολογημένου, ουσιώδους δημοσίου συμφέροντος ή συμφέροντος του ίδιου του ιατρού ή κάποιου άλλου, το οποίο δεν μπορεί να διαφυλαχθεί διαφορετικά.
  - Συνδρομή κατάστασης ανάγκης ή άμυνας.

Επίσης σύμφωνα με το άρθρο 14 του Ν. 3418/2005 ο ιατρός υποχρεούται να τηρεί ιατρικό αρχείο, σε ηλεκτρονική ή μη μορφή, το οποίο περιέχει δεδομένα που συνδέονται αρρήκτως ή αιτιωδώς με την ασθένεια ή την υγεία των ασθενών του. Τα ιατρικά αρχεία πρέπει να περιέχουν το ονοματεπώνυμο, το πατρώνυμο, το φύλο, την ηλικία, το επάγγελμα, τη διεύθυνση του ασθενή, τις ημερομηνίες της επίσκεψης, καθώς και κάθε άλλο ουσιώδες στοιχείο που συνδέεται με την παροχή φροντίδας στον ασθενή, όπως, ενδεικτικά και ανάλογα με την ειδικότητα, τα ενοχλήματα της υγείας του και το λόγο της επίσκεψης, την πρωτογενή και δευτερογενή διάγνωση ή την αγωγή που ακολουθήθηκε.

⁴⁸ Νόμος 3418/2005 - ΦΕΚ 287/Α'/28.11.2005, Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα

Ο ιατρός τηρεί τα επαγγελματικά του βιβλία με τέτοιο τρόπο, ώστε να εξασφαλίζεται το ιατρικό απόρρητο και η προστασία των προσωπικών δεδομένων. Στα ιατρικά αρχεία δεν αναγράφονται κρίσεις ή σχολιασμοί για τους ασθενείς, παρά μόνον εάν αφορούν στην ασθένεια τους. Επίσης δεν επιτρέπεται σε τρίτο η πρόσβαση στα ιατρικά αρχεία ασθενή, κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η πρόσβαση στις δικαστικές και εισαγγελικές αρχές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους αυτεπάγγελα ή μετά από αίτηση τρίτου που επικαλείται έννομο συμφέρον και σύμφωνα με τις νόμιμες διαδικασίες και σε άλλα όργανα της Ελληνικής Πολιτείας, που με βάση τις καταστατικές τους διατάξεις έχουν τέτοιο δικαίωμα και αρμοδιότητα.

Το δικαίωμα προστασίας του ιατρικού απορρήτου είναι μια από τις αρχαιότερες υποχρεώσεις του ιατρού. Το ιατρικό απόρρητο, ως ιατροηθική και νομική αρχή, συνεισφέρει στη βελτίωση της θεραπευτικής φροντίδας, στο σεβασμό του ατόμου και της αυτονομίας του, στην προστασία της ιδιωτικής του ζωής, στη θεμελίωση σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ ιατρού - ασθενούς και στην οικοδόμηση της εμπιστοσύνης του ασθενούς προς το ιατρικό επάγγελμα και το σύστημα υγείας γενικότερα. Ο ιατρός οφείλει να γνωρίζει τον κοινωνικό χαρακτήρα του λειτουργήματός του και έχει την υποχρέωση, με βάση τις γνώσεις του, τις δεξιότητες και την πείρα που έχει αποκτήσει, να εφιστά την προσοχή της κοινότητας, στην οποία ανήκει, σε θέματα που έχουν σχέση με τη δημόσια υγεία και τη βελτίωση της ποιότητας των ιατρικών υπηρεσιών.

Το ιατρικό απόρρητό όπως και το δικηγορικό, το οποίο αναλύθηκε παραπάνω, αποτελούν άμεση έκφραση του δικαιώματος σεβασμού και προστασίας της ιδιωτικής ζωής του ατόμου και μερικότερη έκφραση του απαραβίαστου και του σεβασμού της προσωπικότητας και προσωπικής ελευθερίας. Το Ελληνικό Δίκαιο έχει περιφρουρήσει την προστασία του ιατρικού και του δικηγορικού απορρήτου με διατάξεις, η παραβίαση των οποίων από τους ιατρούς και τους δικηγόρους συνιστά αστική, ποινική και πειθαρχική ευθύνη.

Ο σεβασμός του ιατρικού και του δικηγορικού απορρήτου, ως ηθικής και δεοντολογικής αρχής, έχει απόλυτο χαρακτήρα. Το Δικηγορικό απόρρητο είναι πιο κρίσιμο κατά κανόνα από το ιατρικό, καθώς ο δικηγόρος βαρύνεται με το νομικό καθήκον της συνηγορίας, δηλαδή δεν επιτρέπεται να ισχυριστεί ή να πράξει οτιδήποτε αντίθετο στα συμφέροντα του πελάτη του, π.χ. δεν επιτρέπεται να αποκαλύψει την ενοχή του κατηγορουμένου στο δικαστήριο, αυτό θα ήταν το αδίκημα της απιστίας δικηγόρου, κάτι παρόμοιο δεν υπάρχει με τον ιατρό ο οποίος δουλεύει αυτοτελώς με τον ασθενή του, χωρίς την παρεμβολή ενός τρίτου κριτή.

Οι βασικές αρχές του νομικού συστήματος, αλλά και του νομικού μας πολιτισμού, κρίσιμα θέματα που αφορούν την προστασία του δικηγορικού απορρήτου, της επαγγελματικής εχεμύθειας, το καθήκον πίστης προς τον πελάτη, αλλά παράλληλα και το δικαίωμα του πολίτη να προσφεύγει σε δικηγόρο της επιλογής του προς παροχή νομικής πληροφόρησης ή υπηρεσιών, χωρίς φόβο μήπως ο δικηγόρος καταδώσει στις αρχές τυχόν παράνομες δραστηριότητές του αποτελούν τους

ακρογωνιαίους λίθους του δικηγορικού λειτουργήματος. Ο δικηγόρος και η όλη παρουσία του διέπεται από τις παραπάνω αρχές και πάντοτε περιφρουρεί την έννοια του απορρήτου ευλαβικά χωρίς παρεμβολές.

Η επαγγελματική εχεμύθεια του δικηγόρου καθορίζεται με βάση το άρθρο 212 Κ.Π.Δ. (μη εξεταζόμενοι σε ποινικές δίκες), ο ίδιος ο δικηγόρος κρίνει σύμφωνα αν και με πιο μέτρο θα καταθετηθούν στοιχεία στην ελληνική δικαιοσύνη σε περίπτωση δικαστηρίου με σκοπό την περιφρούρηση του επαγγελματικού απορρήτου. όλα όσα έμαθαν με αφορμή την άσκηση του λειτουργήματός τους. Το ίδιο ισχύει και για τον ιατρό, η επαγγελματική του εχεμύθεια καθορίζεται με βάση το άρθρο 261 Κ.Π.Δ., ο ιατρός μπορεί να μην παραδώσει στη δικαστική αρχή μυστικά του ιατρικού επαγγέλματος ακόμα και αν διαταχθεί από το ανακριτή.

Τέλος, θα λέγαμε ότι με τόσες πολλές εξαιρέσεις στον κανόνα (νομικές και οργανωτικές), το ερώτημα που τίθεται αφορά πλέον την αξία της αρχής του απορρήτου. Αν δεν εφαρμόζεται ως γενική αρχή, θα καταστρέψει το ιατρικό επάγγελμα, θα μειώσει την αποτελεσματικότητά του, θα έχει ως αποτέλεσμα οι ασθενείς να εμπιστεύονται λιγότερο τους ιατρούς και τα νοσοκομεία, ενώ είναι πιθανό ασθενείς με μη αποδεκτές κοινωνικά παθήσεις να μην αναζητούν εύκολα ιατρική φροντίδα από φόβο μήπως διαδοθεί το προσωπικό τους πρόβλημα, με τον κίνδυνο να μεταδίδουν το νόσημά τους. Το ίδιο ισχύει και για το δικηγορικό επάγγελμα που σύγχρονη κοινωνία με τα πολλά προβλήματα και την αύξηση εκείνων που επιθυμούν την βοήθεια ενός δικηγόρου, αν δεν διαφυλάσσεται το απόρρητο θα διαπιστωθεί μια κοινή πορεία με το ιατρικό επάγγελμα αυτής της μείωσης της εμπιστοσύνης των πολιτών απέναντι στους δικηγόρους, τον σχηματισμό κακής γνώμης για το δικηγορικό λειτουργήμα.

Με βάση όσα αναπτύχθηκαν προκύπτει ότι η θεματική περιοχή του απορρήτου στον επαγγελματικό χώρο της υγείας βρίσκεται σε μία φάση κωδικοποίησης και εκσυγχρονισμού. Το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα είναι η περίπτωση του νέου Κώδικα της Ιατρικής Δεοντολογίας, ο οποίος σε γενικές γραμμές περιλαμβάνει επαρκείς σε περιεχόμενο και σε ρυθμίσεις, αν και ακόμη δεν έχει τύχει της απαραίτητης επιστημονικής επεξεργασίας.

Αν η δεοντολογική διάσταση του απορρήτου αντιστοιχεί κυρίως την πειθαρχική μορφή νομικής ευθύνης του ιατρού, υπάρχουν και άλλες συναφείς μορφές, όπως η ποινική, η αστική και η διοικητική ενώπιον της συνταγματικά κατοχυρωμένης ανεξάρτητης Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Το ιατρικό απόρρητο είναι μία παραδοσιακή αρχή άλλα οι μηχανισμοί προστασίας τους αξίζουν μία μοντέρνα προσέγγιση⁴⁹.

(Η κωδικοποιημένη σύγκριση του δικηγορικού και ιατρικού απορρήτου παρουσιάζεται στο Παράρτημα 4).

⁴⁹ Μανιάτης, Α. (2007), Νομοθεσία μονάδων υγείας και πρόνοιας, Διδακτικές σημειώσεις, Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας, Καλαμάτα

2.6. ΑΜΟΙΒΕΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ

Ο δικηγόρος δικαιούται να λάβει αμοιβή από τον εντολέα του για κάθε εργασία του, δικαστική ή εξώδικη καθώς και κάθε δαπάνη δικαστηριακή ή άλλη που πλήρωσε για την εκτέλεση της εντολής που του ανατέθηκε. Ακόμα δικαιούται να εισπράξει προκαταβολή από τον εντολέα του έναντι της αμοιβής ή των δαπανών του, κατά την έναρξη ή την πρόοδο της εργασίας. Τα της αμοιβής του ο δικηγόρος κανονίζει ελεύθερα με συμφωνία που καταρτίζει με τον εντολέα του ή με εκπρόσωπο του. Η συμφωνία αυτή μπορεί να αναφέρεται σε ολόκληρη τη διεξαγωγή της δίκης είτε σ' ένα μέρος της ή σε συγκεκριμένες πράξεις και ενέργειες ή σε άλλες νομικές εργασίες⁵⁰.

2.6.1. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΑΜΟΙΒΩΝ

Οι αμοιβές των δικηγόρων για την άσκηση του λειτουργήματος τους διακρίνονται σε:

1. στις νόμιμες αμοιβές που αναφέρονται στη σύνταξη δικογράφων που κατατίθενται στο δικαστήριο (αγωγές, προσφυγές, προτάσεις κλπ.),
2. στις αμοιβές που περιλαμβάνονται σε υπουργική απόφαση που καθορίζει κάθε υποχρεωτικά προεισπραττόμενο μέρος των νομίμων αμοιβών της παρ. Α,
3. στις αμοιβές που αναφέρονται σε έλεγχο τίτλων ιδιοκτησίας, σύνταξη ιδιωτικών εγγράφων ή σχεδίων δημοσίων εγγράφων για κάθε είδους δικαιοπραξίες και την παράσταση ενώπιον συμβολαιογράφου για την υπογραφή των δημοσίων εγγράφων,
4. στις εργασίες που προϋποθέτουν ειδικούς όρους της σύμβασης μεταξύ δικηγόρου και ενδιαφερομένων. Οι αμοιβές που καθορίζονται με ειδικές συμφωνίες περιλαμβάνουν:
  - Συμφωνίες για το ποσό της αμοιβής. Ο δικηγόρος δικαιούται για οποιαδήποτε εργασία να καθορίσει συμβατικά το ύψος της αμοιβής του είτε πριν αρχίσει η δίκη είτε μετά την έναρξη της, όχι όμως μετά το πέρας της. Αντίθετη συμφωνία, οποτεδήποτε και αν καταρτίσθηκε είναι άκυρη. Η σχετική σύμβαση για το ύψος της αμοιβής είναι άτυπη και αποδεικνύεται με όλα τα αποδεικτικά μέσα (339 ΚΠολΔ) και ανεξάρτητα αν το αντικείμενο της δίκης ή η αμοιβή αναφέρονται σε κινητά ή ακίνητα πράγματα. Τα άρθρα 166 και 1033 ΑΚ δεν εφαρμόζονται στην περίπτωση αυτή.
  - Εργολαβία δίκης. Επιτρέπεται η συμφωνία μεταξύ δικηγόρου και εντολέα, ώστε η αμοιβή ή το είδος της να εξαρτάται από την έκβαση της δίκης ή από το αποτέλεσμα της εργασίας ή από οποιαδήποτε άλλη αίρεση. Επιτρέπεται επίσης η συμφωνία για αμοιβή με εκχώρηση ή μεταβίβαση μέρους του αντικειμένου της δίκης. Μια τέτοια συμφωνία

⁵⁰ CCBE (Council of Bars and Law Societies of Europe). (22/08//2007). Κώδικας Ελλήνων Δικηγόρων. Διαθέσιμο: www.ccbe.eu/fileadmin/user_upload/NTCdocument/code_grece_elpdf12_1187786105.pdf

όμως δεν μπορεί να καθορίζει αμοιβή του δικηγόρου σε ποσοστό μεγαλύτερο από 20% στο αντικείμενο της δίκης.

- Εργολαβίες σε δίκες αυτοκινητικών ατυχημάτων ή εργατικών διεκδικήσεων. Συμφωνία να εξαρτάται η αμοιβή του δικηγόρου από την έκβαση της δίκης αναφέρεται σε υποθέσεις από ζημίες αυτοκινήτων (άρθρο 681 Α Κ.Πολ.Δ.) ή σε μισθούς, ημερομίσθια, πρόσθετες αμοιβές για υπερωρίες, εργασία νυκτερινή ή σε Κυριακές ή γιορτές, δώρα, αντίτιμο για άδεια ή επίδομα αδείας, αποζημίωση για καταγγελία της συμβάσεως εργασίας και γενικά σε απαιτήσεις που ανάγονται σε εργασιακή σύμβαση υπαλλήλων, εργατών ή υπηρετών, (άρθρο 663 ΚΠολΔ) ή σε αμοιβές από την παροχή εργασίας (άρθρ. 677 ΚΠολΔ), τότε πρέπει η σύμβαση αυτή να καταρτίζεται έγγραφα και να γνωστοποιείται στο δικηγορικό σύλλογο που είναι μέλος ο δικηγόρος. Η γνωστοποίηση αυτή γίνεται με προσαγωγή δύο πρωτοτύπων και με πράξη που συντάσσεται κάτω από το ένα πρωτότυπο που παραλαμβάνει ο δικηγόρος. Το άλλο πρωτότυπο παραμένει στα αρχεία του συλλόγου και καταχωρείται αμέσως σε ειδικό βιβλίο. Η προσαγωγή αυτή των πρωτοτύπων πρέπει να γίνεται μέσα σε προθεσμία είκοσι (20) ημερών από την ημέρα της κατάρτισης της συμβάσεως. Αν παρέλθει η προθεσμία αυτή και δεν προσαχθεί το συμφωνητικό στο σύλλογο, η σύμβαση είναι άκυρη. Η συμφωνία των προηγούμενων που εξαρτά την καταβολή της αμοιβής από το αποτέλεσμα της δίκης, τότε μόνο ισχύει όταν ο δικηγόρος ανέλαβε την υποχρέωση να διεξαχθεί η δίκη μέχρι την τελεσιδικία, χωρίς να δικαιούται να λάβει αμοιβή σε περίπτωση αποτυχίας ούτε ο συμβληθείς δικηγόρος ούτε άλλος συμπληρεξούσιος του ή υποκατάστατος του, εκτός από τα δικαστικά έξοδα εφόσον έχουν καταβληθεί από τον δικηγόρο. Αν υπάρξει αμφιβολία για το αν κερδίσθηκε η δίκη ή όχι, αποφαινεται αμετάκλητα, ύστερα από αίτηση του εντολέα ή του δικηγόρου, το διοικητικό συμβούλιο του δικηγορικού συλλόγου που ανήκει ο δικηγόρος.
- Αμοιβές για δίκες αναγκαστικών απαλλοτριώσεων. Υπόχρεος για την πληρωμή της αποζημίωσης, της δικαστικής δαπάνης καθώς και της αμοιβής των πληρεξουσίων δικηγόρων που προσδιορίστηκαν δικαστικά, είναι ο υπέρ ου η απαλλοτρίωση. Ο υπόχρεος για την πληρωμή της δικαστικής δαπάνης καθώς και της αμοιβής των πληρεξουσίων δικηγόρων που προσδιορίστηκαν δικαστικώς καταθέτει στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων την αποζημίωση υπέρ των δικαιούχων και την αμοιβή των πληρεξουσίων και τη δικαστική δαπάνη υπέρ του οικείου δικηγορικού συλλόγου.
- Κατάσχεση και ανεκχώρητο του αντικειμένου της δίκης. Συμφωνία για αμοιβή σε ποσοστό ανώτερο από το ένα δέκατο του αντικειμένου της δίκης, τεκμαίρεται ότι αφορά το ποσό που θα εισπραχθεί από το αντικείμενο που θα επιδικασθεί. Σε

συμφωνία που εξαρτιέται η αμοιβή από το αποτέλεσμα, η αμοιβή εισπράττεται είτε από το προϊόν της δίκης για την οποία συμφωνήθηκε είτε από την άλλη περιουσία του εντολέα. Όμως το προνόμιο του δικηγόρου για την είσπραξη της αμοιβής περιορίζεται μόνο στο προϊόν της δίκης του οποίου απαγορεύεται κάθε εκχώρηση του ή οποιαδήποτε άλλη μεταβίβαση στη ζωή ή αιτία θανάτου. Απαγορεύεται επίσης και η κατάσχεση μέχρι το ποσό που δικαιούται ο δικηγόρος. Ο διάδικος που εισπράττει από τον αντίδικό του τα δικαστικά έξοδα που προκαταβλήθηκαν από τον πληρεξούσιο δικηγόρο του ή δικηγορικές αμοιβές που επιδικάστηκαν με απόφαση και ανήκουν στο δικηγόρο ύστερα από ειδική συμφωνία και δεν τις αποδίδει αμέσως και χωρίς υπαίτια καθυστέρηση ή παρακρατεί το ποσοστό της αμοιβής του δικηγόρου και δεν το αποδίδει στην περίπτωση της εργολαβίας δίκης, διώκεται για υπεξαίρεση. Αν η διένεξη μεταξύ των διαδίκων λυθεί συμβιβαστικά, η αμοιβή που συμφωνήθηκε υπολογίζεται και οφείλεται στο ποσό του συμβιβασμού.

5. στις εξώδικες και υπόλοιπες εργασίες που δεν περιλαμβάνονται στις πιο πάνω κατηγορίες.

Επίσης οι αποδοχές εμμίσθων δικηγόρων, σε περίπτωση συμφωνίας ο δικηγόρος να αμείβεται για τις παρεχόμενες υπηρεσίες του μόνο με πάγια περιοδική αμοιβή στο δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα, ο κατώτατος βασικός μισθός ορίζεται κατά μήνα ως εξής:

1. για το δικηγόρο του Πρωτοδικείου μηνιαία,
2. για το δικηγόρο του Εφετείου μηνιαία,
3. για το δικηγόρο του Αρείου Πάγου μηνιαία.

Οι αποδοχές αυτές προσαυξάνονται:

1. με επίδομα συζύγου (εργαζόμενους ή μη) με ποσοστό επί του βασικού μισθού,
2. με επίδομα κάθε ανήλικου τέκνου με ποσοστό και
3. με επίδομα κάθε πενταετίας στην άσκηση της δικηγορίας μετά την πρώτη και μέχρι έξι (6) συνολικά με ποσοστό για κάθε πενταετία και
4. δικηγόροι οι οποίοι ασκούν καθήκοντα προϊσταμένου νομικής υπηρεσίας δικαιούνται επίδομα θέσης.

Τα κατώτατα όρια αμοιβής των αποδοχών των έμμισθων δικηγόρων μειώνονται κατά το 1/3 στην περίπτωση που ο δικηγόρος προσλαμβάνεται για την παροχή αποκλειστικά νομικών συμβουλών και κυρίως γνωμοδοτήσεων είτε ατομικά είτε σε συμβούλιο με άλλους. Συμφωνίες για καταβολή μικρότερης αμοιβής των πιο πάνω οριζομένων είναι άκυρες ανεξάρτητα από το χρόνο κατάρτισής τους⁵¹.

⁵¹ CCBE (Council of Bars and Law Societies of Europe). (22/08//2007). Κώδικας Ελλήνων Δικηγόρων. Διαθέσιμο: www.ccbe.eu/fileadmin/user_upload/NTCdocument/code_grece_elpdf12_1187786105.pdf

2.6.2. ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ ΑΜΟΙΒΕΣ

Οι ελάχιστες αμοιβές για τις παραστάσεις των δικηγόρων ενώπιον των δικαστηρίων, για τη σύμπραξή τους σε εξώδικες ενέργειες και συμβάσεις καθώς και για κάθε άλλη νομική υπηρεσία που παρέχουν αυτοί στον εντολέα τους, καθορίζονται και ισχύουν από 1^η Ιανουαρίου 2008 και βρίσκονται κωδικοποιημένες στο παράρτημα 1⁵².

2.7. Ο ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Οι δικηγόροι του Δημοσίου έχουν τη δικαστική εκπροσώπηση και γενικά την υπεράσπιση των υποθέσεων του Δημοσίου ενώπιον των Δικαστηρίων ή Αρχών στις έδρες Πρωτοδικείων, όπου δεν λειτουργεί Δικαστικό Γραφείο, καθώς και τη διεκπεραίωση κάθε εξώδικης νομικής υπόθεσης αυτού, στην οποία συμπεριλαμβάνεται και η υποχρέωση να παρέχουν νομικές συμβουλές στις Αρχές της έδρας τους και γενικά να συμπράττουν μαζί τους σε κάθε νόμιμη ενέργεια εξασφαλιστική των συμφερόντων του Δημοσίου.

Οι δικηγόροι του Δημοσίου ορίζονται για μία διετία με έναν αναπληρωτή, με απόφαση του Προέδρου, ύστερα από γνωμοδότηση της Τριμελούς Επιτροπής της Κεντρικής Υπηρεσίας, που εκδίδεται με βάση προηγούμενη σχετική κοινή εισήγηση της κατά τόπο αρμόδιας Δημόσιας Οικονομικής Υπηρεσίας (Δ.Ο.Υ.) και της Κτηματικής Υπηρεσίας του Δημοσίου (Κ.Υ.Δ.). Πριν από την παρέλευση της διετίας, είναι δυνατή η αντικατάσταση του δικηγόρου για τον υπολειπόμενο χρόνο, όταν συντρέχει σπουδαίος λόγος. Ανανέωση της εντολής στον ίδιο δικηγόρο επιτρέπεται πάντοτε, αν εκπλήρωσε με επάρκεια τα καθήκοντά του. Η αντικατάσταση ή η μη ανανέωση της εντολής δεν δημιουργεί υπέρ του δικηγόρου οποιοδήποτε δικαίωμα προς αποζημίωση, πλην της αξίωσης για καταβολή της οφειλόμενης αμοιβής για τις, μέχρι την κοινοποίηση σε αυτόν της σχετικής πράξης, ενέργειες του στις υποθέσεις που του είχαν ανατεθεί.

Ο δικηγόρος του Δημοσίου, με τη λήξη της διετούς εντολής ή με την κοινοποίηση σε αυτόν της πράξης αντικατάστασής του, υποχρεούται να παραδώσει χωρίς υπαίτια βραδύτητα στην αρμόδια δημόσια υπηρεσία, όλους τους φακέλους των υποθέσεων, που του είχαν ανατεθεί, χωρίς να έχει δικαίωμα επίσχεσής τους ή επίσχεσης των εγγράφων που περιέχονται σε αυτούς. Οι φάκελοι συνοδεύονται από κατάσταση καταγραφής τους, η οποία υπογράφεται από τον παραδίδοντα και τον παραλαμβάνοντα αρμόδιο υπάλληλο και η οποία περιέχει απαραίτητα, εκτός των άλλων, και μνεία του διαδικαστικού σταδίου στο οποίο βρίσκονται και όλες τις ενέργειες, που έχουν γίνει μέχρι τότε σε αυτούς. Αντίγραφο της κατάστασης, θεωρημένης από τον προϊστάμενο της αρμόδιας κατά τόπο Δ.Ο.Υ. ή Κ.Υ.Δ., κοινοποιείται στο Ν.Σ.Κ. με επιμέλεια του παραδίδοντος, η

⁵² Απόφαση υπ' αριθμό. 1117864/2297/Α0012. Προσδιορισμός των ελάχιστων αμοιβών των Δικηγόρων. ΦΕΚ 2422/2007

οποία συνιστά απαραίτητο παραστατικό στοιχείο για την εκκαθάριση της κατά την παρ. 5 αμοιβής του.

Οι δικηγόροι του Δημοσίου υποχρεούνται να ασκούν κάθε ενδεδειγμένη δικαστική ή εξώδικη ενέργεια ή παράσταση προς υπεράσπιση του Δημοσίου στις υποθέσεις που τους ανατίθενται. Παρακολουθούν την εξέλιξη των δικαστικών υποθέσεων στα διάφορα στάδια της δίκης και υποχρεούνται μετά από τη δημοσίευση οριστικής απόφασης σε κάθε βαθμό δικαιοδοσίας να αποστέλλουν χωρίς υπαίτια βραδύτητα στο Ν.Σ.Κ. επικυρωμένο από το δικαστήριο αντίγραφο της απόφασης, των διαδικαστικών εγγράφων και των λοιπών σχετικών εγγράφων του φακέλου της υπόθεσης με εισήγηση που περιλαμβάνει τους λόγους, για τους οποίους ενδείκνυται η αποδοχή της δικαστικής απόφασης ή η συνέχιση του δικαστικού αγώνα με την άσκηση του προβλεπόμενου ένδικου μέσου.

Η αμοιβή των δικηγόρων του Δημοσίου διέπεται από τις διατάξεις του ν.δ. 3026 της 6/8 Οκτωβρίου 1954 "Περί του Κώδικος των Δικηγόρων", όπως κάθε φορά ισχύουν, και καθορίζεται στο διπλάσιο του ελάχιστου ορίου από εκείνο που προβλέπεται από αυτές για κάθε δικαστική ή εξώδικη ενέργεια. Σε δικαστικές ή εξώδικες εργασίες, για τις οποίες από διατάξεις του Κώδικα η αμοιβή ορίζεται σε ποσοστό επί της αξίας του αντικειμένου της υπόθεσης, οι δικηγόροι του Δημοσίου αμείβονται με το διπλάσιο του ελάχιστου ορίου, που ορίζεται με τις διατάξεις των άρθρων 100 παράγραφος 4, 107 παράγραφος 1 εδάφιο 2 και 110 παράγραφος 1 του πιο πάνω Κώδικα στην πρώτη περίπτωση και από το άρθρο 161 παράγραφος 4 στη δεύτερη περίπτωση. Οι αμοιβές αυτές μπορούν κατά την εκκαθάρισή τους είτε να μειωθούν μέχρι του ελάχιστου ορίου, που προβλέπουν οι διατάξεις του παραπάνω Κώδικα, όταν πρόκειται για χειρισμό μεγάλου αριθμού ομοίων υποθέσεων ή όταν ο δικηγόρος του Δημοσίου δεν χειρίστηκε την υπόθεση με την προσήκουσα επιμέλεια, είτε να αυξηθούν μέχρι το τετραπλάσιο του ελάχιστου αυτού ορίου, όταν επιδείχθηκε από τον δικηγόρο ιδιαίτερο ενδιαφέρον και επιμέλεια.

Στους δικηγόρους του Δημοσίου, για κάθε μετάβασή τους εκτός της έδρας του γραφείου τους, για χρονικό διάστημα περισσότερο των δύο ωρών, σε εκτέλεση εντολής που τους δόθηκε, καταβάλλεται εκτός από τα οδοιπορικά και λοιπά έξοδα και ημερήσια αποζημίωση, ίση με το ένα τριακοστό του βασικού μισθού του Δικαστικού Αντιπροσώπου.

Η αμοιβή και τα έξοδα των δικηγόρων του Δημοσίου εκκαθαρίζονται, από τον κατά το άρθρο 12 του αρμόδιου Σχηματισμού της Κεντρικής Υπηρεσίας του Ν.Σ.Κ. με επιμέλεια του Τμήματος εκκαθάρισης αμοιβών αυτής, το οποίο και μεριμνά για τη σύνταξη της οικείας εκκαθαριστικής πράξης, την υπογραφή της από τον Πρόεδρο και την εκτέλεσή της⁵³.

⁵³ Νόμος 3086. ΦΕΚ 324/2002. Οργανισμός Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κατάσταση των Λειτουργιών και των Υπαλλήλων του. Εθνικό τυπογραφείο

2.7.1. ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΕΜΜΙΣΘΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ

Η πρόσληψη δικηγόρων με πάγια αντιμισθία ή με αποκλειστική ή συστηματική ανάθεση υποθέσεων με πάγια αμοιβή από νομικά πρόσωπα του δημόσιου τομέα, όπως αυτός προσδιορίζεται στο άρθρο 9 του ν. 1232/1982 και στο άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 1256/1982, γίνεται με επιλογή ύστερα από προκήρυξη. Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται για την πρόσληψη του προϊσταμένου νομικής ή δικαστικής υπηρεσίας στο δημόσιο τομέα.

Η προκήρυξη πρέπει να περιέχει το αντικείμενο της απασχόλησης του δικηγόρου, τις τυχόν ειδικές ανάγκες του νομικού προσώπου, την έδρα και τους όρους αμοιβής και υπηρεσιακής εξέλιξης του δικηγόρου και απευθύνεται προς τα μέλη συγκεκριμένου δικηγορικού συλλόγου. Η προκήρυξη καθορίζει προθεσμία για την υποβολή των υποψηφιοτήτων, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από 30 ούτε μεγαλύτερη από 60 ημέρες από την τελευταία δημοσίευση της προκήρυξης.

Η επιλογή γίνεται από πενταμελή επιτροπή που συνέρχεται στην έδρα του δικηγορικού συλλόγου και αποτελείται από:

- α) δικαστικό αντιπρόσωπο Α' του νομικού συμβουλίου του κράτους ή το νόμιμο αναπληρωτή του,
- β) τρεις δικηγόρους, από τους οποίους ο ένας με 15ετή τουλάχιστον δικηγορική υπηρεσία, που ορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο του οικείου δικηγορικού συλλόγου για κάθε συγκεκριμένη προκήρυξη,
- γ) έναν εκπρόσωπο του ενδιαφερόμενου νομικού προσώπου.

Πρόεδρος της επιτροπής είναι ο δικαστικός αντιπρόσωπος Α' του νομικού συμβουλίου του κράτους, ή ο νόμιμος αναπληρωτής του και καθήκοντα γραμματέα ασκεί υπάλληλος του νομικού προσώπου. Υποψήφιοι μπορούν να είναι δικηγόροι μέλη του δικηγορικού συλλόγου του τόπου, όπου πρόκειται να παρασχεθούν οι υπηρεσίες.

Η προκήρυξη για την πρόσληψη δικηγόρου κοινοποιείται με επιμέλεια του ενδιαφερόμενου νομικού προσώπου στον δικαστικό αντιπρόσωπο Α' του νομικού συμβουλίου του κράτους, της περιοχής του δικηγόρου που θα προσληφθεί και στον πρόεδρο του οικείου δικηγορικού συλλόγου, οι οποίοι επιμελούνται για την τοιχοκόλλησή της στο κατάστημα του πρωτοδικείου και στα γραφεία του δικηγορικού συλλόγου αντίστοιχα. Επίσης η προκήρυξη δημοσιεύεται με πρόσκληση για την υποβολή υποψηφιοτήτων σε μία τουλάχιστον εφημερίδα, που εκδίδεται στην έδρα του οικείου δικηγορικού συλλόγου, κατά προτίμηση ημερήσια. Μαζί με τις κοινοποιήσεις γνωστοποιείται και ο εκπρόσωπος του νομικού προσώπου που θα μετέχει στην επιτροπή επιλογής. Ο δικαστικός αντιπρόσωπος Α' του νομικού συμβουλίου του κράτους ή ο νόμιμος αναπληρωτής του συγκαλεί την επιτροπή μέσα σε πέντε ημέρες από την κοινοποίηση της προκήρυξης. Η

επιτροπή με απόφασή της ορίζει τον τόπο και το χρόνο και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για τη διαδικασία της επιλογής και μπορεί κατά την κρίση της, να ορίσει συμπληρωματικές δημοσιεύσεις για τη γνωστοποίηση της προκήρυξης με δαπάνη του ενδιαφερόμενου νομικού προσώπου.

Οι υποψήφιοι υποβάλλουν στο ενδιαφερόμενο νομικό πρόσωπο, μέσα στην προθεσμία που ορίζει η προκήρυξη, αίτηση συνοδευόμενη από: α) πιστοποιητικό ποινικού μητρώου, β) πιστοποιητικό του οικείου δικηγορικού συλλόγου από το οποίο να προκύπτει ότι ο υποψήφιος δεν έχει τιμωρηθεί πειθαρχικά και ότι δεν κατέχει άλλη έμμισθη θέση, γ) υπεύθυνη δήλωση ότι δεν είναι έμμισθος και δ) βιογραφικό σημείωμα με τα στοιχεία της επιστημονικής και επαγγελματικής του δράσης.

Δικηγόροι, που κατέχουν άλλη έμμισθη θέση μπορούν να εμφανιστούν ως υποψήφιοι αν συνυποβάλλουν μαζί με την αίτηση και τα σχετικά δικαιολογητικά της προηγούμενης παραγράφου υπεύθυνη δήλωση ότι εφόσον προσληφθούν στη νέα θέση που προκηρύσσεται θα παραιτηθούν από την άλλη έμμισθη θέση. Στην περίπτωση αυτή δεν μπορούν να αναλάβουν υπηρεσία αν δεν προσκομίσουν βεβαίωση του εντολέα στον οποίο παρέχουν τις υπηρεσίες τους ότι παραιτήθηκαν από την έμμισθη θέση τους ή έπαψαν να αναλαμβάνουν υποθέσεις ή να λαμβάνουν περιοδική αμοιβή.

Με την αίτησή τους οι υποψήφιοι υποβάλλουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά για την απόδειξη των τυπικών και ουσιαστικών προσόντων τους.

Το έργο της Επιτροπής περιλαμβάνει να εξετάζει τις αιτήσεις και τα δικαιολογητικά των υποψηφίων και τους καλεί σε ατομική συνέντευξη. Μέσα σε ένα μήνα το πολύ από την τελευταία ατομική συνέντευξη εκδίδει αιτιολογημένη απόφαση με τη σειρά αξιολόγησης των υποψηφίων. Για την επιλογή και πρόσληψη λαμβάνονται υπόψη η προσωπικότητα του υποψηφίου, η επιστημονική του κατάρτιση, η εξειδίκευσή του στο αντικείμενο της απασχόλησης, η επαγγελματική του πείρα και επάρκεια και η γνώση ξένων γλωσσών, που συνεκτιμώνται με την οικογενειακή και οικονομική του κατάσταση, τις βιοτικές του ανάγκες, την ηλικία του και την πρόβλεψη της εξέλιξής του. Κρίσιμος χρόνος για τον έλεγχο της συνδρομής των πιο πάνω τυπικών προσόντων είναι ο χρόνος λήξης της προθεσμίας για την υποβολή των αιτήσεων. Η απόφαση της επιτροπής είναι υποχρεωτική και ισχύει μόνο για την κατάληψη των θέσεων που προκηρύχθηκαν. Το νομικό πρόσωπο που προκήρυξε τη θέση οφείλει μέσα σε ένα μήνα από τη δημοσίευση της απόφασης να προσλάβει στις κενές θέσεις τους επιτυχόντες και να γνωστοποιήσει στον οικείο δικηγορικό σύλλογο την ανάληψη υπηρεσίας ή την έναρξη της συνεργασίας με αμοιβή κατά υπόθεση μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε ημερών.

Προσλήψεις στο δημόσιο τομέα κατά παράβαση όλων των παραπάνω διαδικασιών είναι άκυρες και συνεπάγονται την ποινική δίωξη των μελών του οργάνου που ενήργησε την πρόσληψη

σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 259 Π.Κ., την απόρριψη κάθε αγωγής του προσληφθέντος, έστω και με βάση τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, ως νομικά αβάσιμη και την πειθαρχική δίωξη των εμπλεκομένων δικηγόρων⁵⁴.

2.7.2. ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΕΜΜΙΣΘΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ

Απαγορεύεται να προσληφθούν ως έμμισθοι δικηγόροι για την παροχή νομικών ή δικηγορικών υπηρεσιών με πάγια περιοδική αμοιβή, και πιο συγκεκριμένα:

- α) όσοι κατέχουν οποιαδήποτε έμμισθη θέση, δηλαδή: υπουργοί, υφυπουργοί, γραμματείς του υπουργικού συμβουλίου, γενικοί γραμματείς και ειδικοί γραμματείς της Βουλής, υπουργείων, νομαρχιών και περιφερειών, τακτικοί καθηγητές, αναπληρωτές καθηγητές και επίκουροι καθηγητές των σχολών των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, και
- β) όσοι λαμβάνουν από το δημόσιο ή από οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης σύνταξη ή άλλη οποιαδήποτε περιοδική παροχή που υπερβαίνει το βασικό μισθό δικηγόρου του Αρείου Πάγου, με πάγια περιοδική αμοιβή, χωρίς οποιαδήποτε προσαύξηση ή επίδομα. Εξαιρούνται εκείνοι που λαμβάνουν συντάξεις αναπηρίας ή συντάξεις θυμάτων πολέμου ή ειρηνικής περιόδου ή λαμβάνουν ή επαύξησαν σύνταξη λόγω αποκατάστασής τους σε φορείς του δημόσιου τομέα από τους οποίους απολύθηκαν ή εξαναγκάστηκαν σε παραίτηση κατά την περίοδο της δικτατορίας της 21.4.1967 καθώς και οι συνταξιούχοι τυφλοί του Ν. 612/1977.

Η προηγούμενη απαγόρευση δεν ισχύει για το δικηγόρο που παρέχει τις νομικές ή δικηγορικές υπηρεσίες του με πάγια περιοδική αμοιβή που διορίζεται σε θέση ειδικού συνεργάτη, σύμφωνα με τα άρθρα 10 και 11 παρ. 3 του Ν. 1320/1983 (ΦΕΚ 6 τ. Α'), ή μετέχει σε νομοπαρασκευαστικές επιτροπές. Ως προς τα μέλη του διδακτικού ερευνητικού προσωπικού, καθώς και του λοιπού επιστημονικού διδακτικού προσωπικού των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων εφαρμόζονται οι παρ. 6 έως 9 του άρθρου 13 του Ν. 1268/1982.

Οι προηγούμενες απαγορεύσεις αργούν όταν στο δικηγορικό σύλλογο στην περιφέρεια του οποίου θα παρασχεθούν οι υπηρεσίες του δικηγόρου με πάγια περιοδική αμοιβή, όλοι οι δικηγόροι παρέχουν τέτοιες υπηρεσίες ή κατέχουν οπωσδήποτε αμειβόμενη θέση ή λαμβάνουν σύνταξη ή άλλη περιοδική παροχή. Η συνδρομή των παραπάνω προϋποθέσεων βεβαιώνεται από τον οικείο δικηγορικό σύλλογο.

Επίσης δικηγόρος ο οποίος έχει συμπληρώσει α) το 65ο έτος της ηλικίας του ή β) τις προϋποθέσεις για να λάβει πλήρη σύνταξη από το Ταμείο Νομικών, δεν επιτρέπεται εφεξής να

⁵⁴ CCBE (Council of Bars and Law Societies of Europe). (22/08//2007). Κώδικας Ελλήνων Δικηγόρων. Διαθέσιμο: www.ccbe.eu/fileadmin/user_upload/NTCdocument/code_grece_elpdf12_11_87786105.pdf

προσληφθεί με πάγια περιοδική αμοιβή σε οποιοδήποτε εντολέα. Το 65ο έτος θεωρείται ότι έχει συμπληρωθεί στην 31η Δεκεμβρίου του αντίστοιχου έτους.

Ακόμη δικηγόροι που προσφέρουν τις νομικές ή δικηγορικές υπηρεσίες τους με πάγια περιοδική αμοιβή σε υπηρεσίες, οργανισμούς, επιχειρήσεις και κάθε είδους νομικά πρόσωπα και υπάγονται ή θα υπαχθούν για τις υπηρεσίες τους αυτές στην ασφάλιση του ασφαλιστικού οργανισμού που καλύπτει το προσωπικό του εντολέα τους, βάσει του Κανονισμού ή Οργανισμού του ασφαλιστικού φορέα, εκτός από εκείνους που έχουν υπαχθεί στην ασφάλιση αυτή με το άρθρο 12 του Ν. 1090/1980 αποχωρούν υποχρεωτικά και η σύμβασή τους λύνεται αυτοδικαίως αφότου θεμελιώσουν από τις παραπάνω υπηρεσίες τους δικαίωμα για πλήρη σύνταξη κατά τη νομοθεσία που διέπει τον Οργανισμό αυτόν, εκτός εάν προϋπόθεση για τη συνταξιοδότησή τους είναι να παύσουν να ασκούν το λειτούργημα του δικηγόρου. Στις περιπτώσεις αυτές οι αποχωρούντες δικαιούνται να λάβουν κατά την επιλογή τους είτε την προβλεπόμενη κατά την αποχώρησή τους εφάπαξ παροχή πλήρη από τον ασφαλιστικό οργανισμό, είτε την προβλεπόμενη αποζημίωση⁵⁵.

2.7.3. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Για τη νομιμοποίηση των δικηγόρων του Δημοσίου, παρέχεται έγγραφη πληρεξουσιότητα από τον Πρόεδρο του Ν.Σ.Κ. ή από τους προϊσταμένους των οικείων δημοσίων υπηρεσιών, εφόσον έχουν από τις κείμενες διατάξεις σχετική αρμοδιότητα και σύμφωνα με τις γενικές ή ειδικές σχετικές εντολές και οδηγίες που δίδονται από το Ν.Σ.Κ.. Οι δικηγόροι του Δημοσίου οφείλουν σε περίπτωση αμφιβολίας, ως προς την τηρητέα πορεία εκκρεμούς δίκης, σε υπόθεση που τους έχει ανατεθεί, να αναφέρονται εγγράφως στην Κεντρική Υπηρεσία του Ν.Σ.Κ. για παροχή οδηγιών⁵⁶.

⁵⁵ CCBE (Council of Bars and Law Societies of Europe). (22/08//2007). Κώδικας Ελλήνων Δικηγόρων. Διαθέσιμο: www.ccbe.eu/fileadmin/user_upload/NTCdocument/code_grece_elpdf12_1187786105.pdf

⁵⁶ Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και αποκέντρωσης. Εγκύκλιος 64282/2004. Θέμα: Θέματα προσωπικού των Ο.Τ.Α. που ρυθμίζονται με το ν.3274/2004 (Φ.Ε.Κ. 195/Α/19-10-2004). Βιβλιοθήκη Νομοθεσίας Δημοσίων Δαπανών. 22/12/2004

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο. ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

1.1. ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ

Τα τελευταία χρόνια, αποκλίσεις από τις διατάξεις της κειμένης νομοθεσίας στον τομέα των νοσηλευτικών ιδρυμάτων, τόσο σε θέματα υπηρεσιακών μεταβολών και μισθοδοσίας του προσωπικού αυτών, όσο και σε υποθέσεις προμηθειών και σε λοιπά λειτουργικά ζητήματά τους. Οι αποκλίσεις αυτές οφείλονται κατά κύριο λόγο στην απειρία και μη σωστή ενημέρωση των αρμοδίων οργάνων, εντεταλμένων στην προώθηση των ανωτέρω υποθέσεων, αλλά και στην έλλειψη επιμόρφωσης και εκπαίδευσης των οργάνων του κράτους. Όμως, δεν παύουν να δημιουργούν λειτουργικά προβλήματα σε καθημερινή βάση στα ιδρύματα αυτά. Θα ήταν, πράγματι, δυνατή η αντιμετώπιση της κατάστασης αυτής, εάν σε κάθε νοσηλευτικό ίδρυμα λειτουργούσε οργανωμένη νομική υπηρεσία, η οποία θα αναλάμβανε να εξετάσει και να δώσει λύσεις σε όλα τα ανακύπτοντα νομικά ζητήματα, δεδομένου ότι τα νοσηλευτικά ιδρύματα είναι ΝΠΔΔ (Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου) και ως εκ τούτου δεν υφίσταται εκ του νόμου δυνατότητα νομικής στήριξής τους από τις υπηρεσίες του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, όπως συμβαίνει με τις δημόσιες υπηρεσίες.

Συνεπώς, η ελλείπουσα σήμερα «Νομική Υπηρεσία Νοσοκομείου», αν και προβλέπεται στους οργανισμούς όλων των νοσοκομείων του Εθνικού Συστήματος Υγείας, παρόλα αυτά υφίσταται μόνο σε μερικά εξ αυτών και λειτουργεί, ενώ στα υπόλοιπα γίνεται ανάθεση των υποθέσεών τους σε ιδιώτες δικηγόρους.

Εδώ θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι το έργο του νομικού συμβούλου-δικηγόρου στο χώρο των νοσηλευτικών ιδρυμάτων είναι πολύμορφο και πολύπλοκο. Αυτός δεν έχει μόνο να επιλύσει τα διάφορα ανακύπτοντα καθημερινά νομικά προβλήματα, αλλά έχει παράλληλα να αντιμετωπίσει και τις κατά καιρούς υποβαλλόμενες εκ μέρους των υπηρετούντων υπαλλήλων κατά του νοσοκομείου αγωγές αποζημιώσεων και αιτήσεις ακύρωσης. Οι ενέργειες αυτές των υπαλλήλων στρέφονται κατά αποφάσεων τόσο των αρμοδίων υπουργών, όσο και των διοικήσεων των νοσοκομείων, επί διαφόρων αιτημάτων που είναι δυνατό να προκύψουν από τη μη εφαρμογή εκ μέρους της διοίκησης, τόσο των αρχών της νομιμότητας και της αμεροληψίας, όσο και των λοιπών αρχών του κράτους δικαίου, με βάση τις οποίες λειτουργεί ευρυθμώς η δημόσια διοίκηση, με αποτέλεσμα να ανακύπτουν αδικίες σε βάρος των διοικούμενων. Παράλληλα, η πολυνομία και

η νομοθετική αβεβαιότητα ενέτεινε το υφιστάμενο σήμερα διοικητικό πρόβλημα, με συνέπεια να αυξάνει η τάση προσφυγής των υπαλλήλων στα ένδικα μέσα.

Εξάλλου, οι αθρόες επιστροφές των χρηματικών ενταλμάτων των νοσοκομείων από τις αρμόδιες κατά τόπους υπηρεσίες του Ελεγκτικού Συνεδρίου και η, στη συνέχεια, διαφωνία των υπηρεσιών των νοσοκομείων προς τα τμήματα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, αποτελούν ένα άλλο, εξίσου σοβαρό, ζήτημα, το οποίο χρήζει υπεύθυνης νομικής αντιμετώπισης και όχι ανεύθυνων σπασμωδικών ενεργειών της διοίκησης.

Πέραν όμως αυτών, η νομική υπηρεσία ενός νοσοκομείου έχει να αντιμετωπίσει και το πρόβλημα των γνωμοδοτήσεων επί σοβαρών, δυσεπίλυτων και αμφισβητούμενων εκάστοτε νομικών ζητημάτων των ιδρυμάτων αυτών⁵⁷.

1.1.1. Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ

Με δεδομένη την ύπαρξη των ανωτέρω προβλημάτων, τα νοσηλευτικά ιδρύματα καλούνται συχνά να δώσουν λύσεις σε διάφορα νομικής υφής ζητήματα, τα οποία είτε εκκρεμούν ενώπιον της δικαιοσύνης, είτε βρίσκονται στο στάδιο των συζητήσεων σε επίπεδο διοίκησης. Οι λύσεις αυτές εστιάζονται αφενός μεν στη δικαίωση του προσωπικού των και αφετέρου στη διαφύλαξη και προστασία του δημοσίου συμφέροντος.

Εξάλλου, κατά πάγια τακτική του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και του Υπουργείου Οικονομικών, τα νοσηλευτικά ιδρύματα είναι υποχρεωμένα, όταν άγονται ενώπιον των πολιτικών και διοικητικών δικαστηρίων για υποθέσεις που αφορούν είτε αποδοχές υπαλλήλων, είτε θέματα υπηρεσιακής κατάστασης αυτών, να έχουν νομική εκπροσώπηση. Επίσης, να θέτουν υπόψη της δικαιοσύνης τόσο την πράξη του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με την οποία η εκδικαζόμενη υπόθεση κρίθηκε ως παράνομη (περίπτωση αποδοχών υπαλλήλων), κατά τον ασκούμενο προληπτικό έλεγχο, όσο και κάθε άλλο χρήσιμο στοιχείο, το οποίο θα βοηθούσε το δικάζον την υπόθεση δικαστήριο να σχηματίσει πλήρη γνώμη, διευκολύνοντας έτσι σε μεγάλο βαθμό την έκδοση της απόφασης.

Στις περιπτώσεις αυτές, η νομική παρέμβαση του νοσοκομείου θα πρέπει να είναι άμεση. Ομοίως, σε περίπτωση έκδοσης καταδικαστικής για το ίδρυμα απόφασης, θα πρέπει να ασκούνται αμέσως από το ίδρυμα, όπου αυτό επιβάλλεται, τα ένδικα μέσα της έφεσης ή ακόμα και της αναίρεσης και να μην αφήνεται να παρέλθει άπρακτη η προθεσμία για την άσκηση των μέσων αυτών.

⁵⁷ Αλεξιάδης, Α-Δ. (1999). Εισαγωγή στο Δίκαιο της Υγείας. Εκδόσεις Μ. Δημοπούλου. Θεσσαλονίκη

Αν αυτό δεν γίνει, η πρωτόδικη απόφαση, όπως είναι φυσικό, τελεσιδικεί σε βάρος του νοσοκομείου, το οποίο στη συνέχεια καλείται να την αποδεχθεί και να την εκτελέσει υποχρεωτικά και ανεξάρτητα της ορθότητάς της ή μη. Με τον τρόπο αυτό, στη συνέχεια, το Ελεγκτικό Συνέδριο, δεσμεύεται ως προς το κατεξοχήν ουσιαστικό του έργο, δεδομένου ότι η κρίση του ως προς τη νομιμότητα των δαπανών κάμπτεται λόγω του σεβασμού προς το δεδικασμένο, με αποτέλεσμα τα νοσηλευτικά ιδρύματα να καταβάλλουν τεράστια χρηματικά ποσά στο προσωπικό τους⁵⁸.

Επίσης, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αύξηση του αριθμού των αιτήσεων ακύρωσης και αγωγών αποζημίωσης ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων εκ μέρους του προσωπικού των νοσηλευτικών ιδρυμάτων και εναντίον αυτών. Και στις περιπτώσεις αυτές, οι διοικήσεις των νοσοκομείων, κατά των οποίων στρέφονται τα ένδικα μέσα, θα πρέπει να εκπροσωπούνται μέσω του νομικού συμβούλου αυτών και να ασκούν εντός των νομίμων προθεσμιών τα ενδεικνυόμενα ένδικα μέσα, προστατεύοντας το δημόσιο συμφέρον. Πέραν αυτών, δεν είναι τυχαίο και το γεγονός ότι αρκετές φορές οδηγήθηκαν ενώπιον των δικαστηρίων, πολιτικών ή διοικητικών, διοικήσεις και υπάλληλοι των νοσοκομείων για υποθέσεις, οι οποίες θα ήταν δυνατό να επιλυθούν και να μην αχθούν ενώπιον της δικαιοσύνης, εάν υφίστατο στα ιδρύματα αυτά οργανωμένη νομική υπηρεσία.

Στους οργανισμούς αυτών έχει προβλεφθεί μία (1) θέση δικηγόρου με σχέση έμμισθης εντολής, πλην όμως, σήμερα, ελάχιστα νοσοκομεία της χώρας έχουν πληρώσει τις θέσεις αυτές. Το αποτέλεσμα είναι ότι τα περισσότερα από αυτά απευθύνονται σε ιδιώτες ελεύθερους επαγγελματίες δικηγόρους για τη νομική εκπροσώπησή τους ενώπιον των δικαστηρίων, όπως επίσης για την παροχή νομικών συμβουλών, την έκδοση ειδικών γνωμοδοτήσεων και την επίλυση σοβαρών νομικών ζητημάτων⁵⁹.

Εξάλλου, η ύπαρξη νομικής υπηρεσίας σε κάθε νοσοκομείο θα αποτελεί εγγύηση ορθής λειτουργίας και κατοχύρωσης, τόσο για τη διοίκηση αυτού, όσο και για τα όργανά της και τους διοικούμενους⁶⁰. Από όσα αναφέρθηκαν, προκύπτει ότι η ύπαρξη της ανωτέρω υπηρεσίας είναι άκρως αναγκαία, αφού με το έργο της θα συμβάλει στην εύρυθμη λειτουργία των υπηρεσιών του νοσοκομείου, με την επίλυση όλων των θεμάτων τα οποία, από νομικής και διοικητικής άποψης, απασχολούν σήμερα διοίκηση και διοικούμενους⁶¹.

⁵⁸ Αλεξιάδης, Α-Δ. (1991). Το νομοθετικό και οργανωτικό πλαίσιο λειτουργίας Νοσοκομείων ΕΣΥ. ΕΔΔΔ

⁵⁹ D.S.M. Anby. (1981). Le Droit de la sante. Paris

⁶⁰ Carnevalio, O. (1989). L'ospitale oggi. Roma

⁶¹ Lopreiato, R. (1991). Legistazione e Organizzazione Sanitazia. Roma

1.1.2. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΣΦΑΛΜΑΤΟΣ

Τα τελευταία χρόνια έρχονται στο φως της δημοσιότητας όλο και πιο συχνά περιπτώσεις ιατρικών σφαλμάτων που πολλές φορές αποβαίνουν μοιραία για τη ζωή των ασθενών. Η υπερβολική εμπιστοσύνη που έχουν οι ιατροί στη μνήμη τους, η μη συνειδητοποίηση ότι η κόπωση συνδέεται άρρηκτα με μειωμένη απόδοση στην εργασία, οι διαφωνίες και οι προστριβές μεταξύ του προσωπικού αποτελούν τα κυριότερα αίτια πρόκλησης ιατρικού σφάλματος. Μάλιστα, τα ιατρικά σφάλματα συμβαίνουν συχνότερα όταν οι ιατροί είναι άπειροι και όταν διδάσκονται καινούριες μεθόδους και τεχνικές⁶².

Όποιας μορφής όμως και αν είναι το ιατρικό σφάλμα, δημιουργεί επιπρόσθετα οικονομικά βάρη, τόσο στον ίδιο τον ασθενή και στους συγγενείς του, όσο και στον ιατρό, στην κλινική, στους νοσηλευτές, στα ασφαλιστικά ταμεία, στο νοσοκομείο. Κατ' επέκταση επιβαρύνεται ολόκληρος ο τομέας της υγείας και η οικονομία γενικότερα.

Ο πρώτος που θίγεται άμεσα οικονομικά από ένα ιατρικό σφάλμα είναι ο ίδιος ο άρρωστος και οι συγγενείς του. Η βλάβη που προκαλείται εξαιτίας ενός ιατρικού σφάλματος στον άρρωστο έχει ως αποτέλεσμα την παρατεταμένη παραμονή του στο νοσοκομείο⁶³. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι στην Αμερική οι τραυματισμοί από ιατρικό σφάλμα, με συνέπεια τη μόνιμη ανικανότητα ή την παρατεταμένη παραμονή του αρρώστου στο νοσοκομείο, ανέρχονται ετησίως σε 1,3 εκατομμύρια ασθενείς⁶⁴. Αυτό συνεπάγεται περισσότερα έξοδα αλλά και απώλεια εσόδων για τον ίδιο τον ασθενή και τους οικείους του, επιπλέον έξοδα για περαιτέρω νοσηλεία, απώλεια χρόνου και χρημάτων για την αποκατάσταση της βλάβης που προκλήθηκε λόγω του ιατρικού σφάλματος, απώλεια εργατοωρών και εισοδήματος εξαιτίας της απουσίας του από την εργασία και τις υπόλοιπες δραστηριότητες. Οι συγγενείς του αρρώστου, προκειμένου να βρίσκονται κοντά στον άνθρωπό τους και να τον φροντίζουν, αναγκάζονται να απουσιάσουν από την εργασία τους (κόστος σε χρόνο ή χρήμα που υφίστανται τα συγγενικά πρόσωπα) ή να καταφύγουν στις «αποκλειστικές νοσοκόμες», κάτι που έχει ως αποτέλεσμα την ακόμα μεγαλύτερη οικονομική επιβάρυνση των ίδιων των ασθενών, των συγγενών τους, αλλά και των ασφαλιστικών τους ταμείων. Και το οικονομικό βάρος επιβάλλει με τη σειρά του έντονη συναισθηματική πίεση, τόσο σε εκείνους που αντιμετωπίζουν τη δαπάνη όσο και στις οικογένειές τους. Επιπρόσθετα, μια μόνιμη ανικανότητα δημιουργεί ακόμα μεγαλύτερο αίσθημα ανασφάλειας στον ίδιο τον άρρωστο και στους οικείους του και τους ωθεί να καταθέτουν αγωγές κατά των θεραπόντων ιατρών και των

---

⁶² Κουτσελίνης Α., Μιχαλοδημητράκης, Μ. (1984). Ιατρική ευθύνη, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα

⁶³ Λιαρόπουλος Α. (1998). Τα οικονομικά της υγείας (Πανεπιστημιακές παραδόσεις), Αθήνα

⁶⁴ Άγνωστος. Ιατρικό σφάλμα στην Αμερική. Διαθέσιμο: <http://www.westgard.com/essay55.htm>. Medical Errors - Complexity and Solutions

νοσηλευτικών ιδρυμάτων, εγείροντας αξιώσεις για οικονομική αποζημίωση, ξοδεύοντας παράλληλα σημαντικά πόσα για έξοδα δικηγόρων⁶⁵.

Η ιατρική αμέλεια, εκτός από τις οικονομικές συνέπειες στον ασθενή, έχει σοβαρότατες οικονομικές συνέπειες και στον ιατρό και την οικογένειά του. Ο ιατρός είναι ο πρώτος εναντίον του οποίου θα στραφεί ο άρρωστος και οι οικείοι του, ζητώντας δικαιοσύνη και κατ' επέκταση οικονομική αποζημίωση για περιουσιακή ζημία, ψυχική οδύνη ή ηθική βλάβη. Ο ιατρός που θα αντιμετωπίσει την οργή τους βρίσκεται ομολογουμένως σε δεινή θέση, γιατί διακυβεύεται η τιμή και η υπόληψή του ως ανθρώπου, η επιστημονική του υπόσταση και τελικά η επαγγελματική του εξέλιξη. Χάνει την εμπιστοσύνη στον εαυτό του και περιορίζει την άσκηση της ιατρικής ή παραπέμπει τους ασθενείς του σε άλλους ιατρούς. Ο ιατρός θα οδηγηθεί στα ποινικά (ποινική ευθύνη) και στα πολιτικά δικαστήρια (αστική ευθύνη). Θα επιβαρυνθεί οικονομικά, προκειμένου να αποδείξει την αθωότητά του και θα σπλωθεί ηθικά. Μια ποινική καταδίκη επιφέρει αυτομάτως αμαύρωση του ποινικού μητρώου του ιατρού. Δεν υπάρχει κάτι αντίστοιχο στο πεδίο της αστικής ευθύνης, ο καταλογισμός της οποίας όμως μπορεί να οδηγήσει τον ιατρό ακόμα και σε οικονομική αφαίμαξη, καθώς η αστική του ευθύνη είναι ουσιαστικά η υποχρέωσή του να αποζημιώσει τον ασθενή⁶⁶.

Όσα λέχθηκαν για την αστική ευθύνη του ιατρού ισχύουν και για την περίπτωση που ο ιατρός παρέχει τις υπηρεσίες του μέσω ενός νοσηλευτικού φορέα (κρατικού ή ιδιωτικού), είτε συνδέεται με το φορέα αυτό με σχέση εργασίας είτε απλώς χρησιμοποιεί τα μέσα και τις εγκαταστάσεις του. Μοναδικό στοιχείο διαφοροποίησης αποτελεί το γεγονός ότι συνυπεύθυνο θα είναι και το νοσοκομείο ή η κλινική όπου έλαβε χώρα το ιατρικό σφάλμα. Δηλαδή ο ασθενής θα εγείρει την αξίωσή του για αποζημίωση τόσο κατά της κλινικής όσο και κατά του ιατρού. Και παρότι στην περίπτωση του κρατικού φορέα η κατάσταση εμφανίζεται εν μέρει διαφοροποιημένη, αφού ο ιατρός που παρέχει τις ιατρικές του υπηρεσίες υπό την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου απαλλάσσεται από την υποχρέωση για αποζημίωση, εντασσόμενος στο γενικό κανόνα της έλλειψης προσωπικής ευθύνης των δημοσίων υπαλλήλων (άρθρο 38 του Δημοσιούπαλληλικού Κώδικα). Σε αυτήν την περίπτωση ο ιατρός - δημόσιος λειτουργός θα οδηγηθεί στα ποινικά και στα πολιτικά δικαστήρια και θα επιβαρυνθεί οικονομικά, προκειμένου να αποδείξει την αθωότητά του, ενώ μια ποινική καταδίκη θα επιφέρει αυτομάτως αμαύρωση του ποινικού του μητρώου. Θα κινδυνεύσει η επιστημονική του υπόσταση ως ιατρού αφού θα κλονιστεί η εμπιστοσύνη του κόσμου, των συναδέλφων και των συνεργατών του στο πρόσωπό του. Θα χάσει την αυτοπεποίθηση και το κύρος του. Όλα αυτά θα έχουν ως επακόλουθο τη δυσφήμιση, την κοινωνική απομόνωση, την απόλυση και τελικά την οικονομική αφαίμαξη.

⁶⁵ Κουτσελίνης Α., Μιχαλοδημητράκης Μ. (1980). Το Ελληνικό νομικό πλαίσιο της ιατρικής αμέλειας. Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα

⁶⁶ Ταραμπέ, Μ., Σταματόπουλος Β., Τσαγκαράης, Μ. (04-05/2006). Οι οικονομικές επιπτώσεις του ιατρικού σφάλματος. Περιοδικό Ιατρικό Βήμα.

Ακόμα, ίσως ζητηθεί να αποδοθούν αστικές ή και ποινικές ευθύνες και σε κάποιους από τις παραϊατρικές υπηρεσίες υγείας, κυρίως νοσηλευτές-τριες, είτε επειδή ως συνεργάτες του ιδιώτη ιατρού θεωρούνται συνυπεύθυνοι, είτε επειδή κάποιος επίορκος ιατρός του νοσηλευτικού ιδρύματος θα προσπαθήσει να τους προσάψει ευθύνες και να αποποιηθεί τα δικά του σφάλματα. Η οικονομική επιβάρυνση για έξοδα δικηγόρων, προκειμένου να αποδειχθεί η αθωότητά τους στα δικαστήρια, είναι δεδομένη. Αναφέραμε ήδη ότι η βλάβη που θα προκληθεί στον άρρωστο εξαιτίας ενός ιατρικού σφάλματος οδηγεί σε περαιτέρω παραμονή του στο νοσοκομείο και συνεπώς σε αύξηση του χρόνου - άρα και του κόστους νοσηλείας, αφού η αύξηση του χρόνου νοσηλείας σημαίνει επιπλέον φάρμακα, υγειονομικό υλικό, εργατοώρες, εργαστηριακές και διαγνωστικές εξετάσεις⁶⁷.

Έτσι, εκτός από τις οικονομικές αποζημιώσεις των ασθενών και των οικείων συγγενών τους από τυχόν ιατρικά σφάλματα που θα επιδικαστούν από τα πολιτικά δικαστήρια, το νοσοκομείο καλείται να καλύψει και τις αυξημένες δαπάνες των διαφόρων τμημάτων και κατ' επέκταση το αυξημένο κόστος λειτουργίας τους.

Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό πόσο σημαντική είναι η οικονομική επιβάρυνση των υγειονομικών κονδυλίων από το ιατρικό σφάλμα. Ως εκ τούτου απαιτείται η έγκαιρη, συνεχιζόμενη και αποτελεσματική ενημέρωση των ιατρικών και παραϊατρικών λειτουργών υγείας, η διαρκής ανατροφοδότηση των συστημάτων αξιολόγησης και ο ποιοτικός έλεγχος των υποστηρικτικών υπηρεσιών υγείας⁶⁸. Ο διαρκής αυτοέλεγχος με το σύστημα επαναξιολόγησης (audit) θα πρέπει πλέον να ενσωματωθεί στην καθημερινή ιατρική πράξη, για να επιτευχθεί περαιτέρω βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας.

1.2. ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΗΜΩΝ

Η νομική υπηρεσία ενός δήμου έχει πολλές αρμοδιότητές⁶⁹ όπως η παροχή νομικής υποστήριξης προς το Δήμαρχο, το Δημοτικό Συμβούλιο και τη Δημαρχιακή Επιτροπή σε θέματα αρμοδιοτήτων τους κατά την προώθηση των επιδιώξεων των στόχων και των συμφερόντων της, και η παροχή νομικών συμβουλών και γνωμοδοτήσεων προς τις Υπηρεσίες της Τ.Α. για οποιοδήποτε θέμα της αρμοδιότητάς τους.

Επίσης η νομική επεξεργασία και γνωμοδότηση για πράξεις φορέων της Κεντρικής Διοίκησης που αφορούν στη Τοπική Αυτοδιοίκηση, η παράσταση, σε όλα τα δικαστήρια για

⁶⁷ Λιαρόπουλος, Λ. (1998). Τα οικονομικά της υγείας. Πανεπιστημιακές παραδόσεις. Αθήνα

⁶⁸ Λιαρόπουλος Λ. (1996). Οργάνωση υπηρεσιών υγείας. Πανεπιστημιακές παραδόσεις. Αθήνα

⁶⁹ Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, (1996). Κώδικας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Εκδόσεις Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης.

υποθέσεις της Τ.Α. και στις Διοικητικές Αρχές για την προάσπιση των συμφερόντων της Τ.Α. πραγματοποιούνται από τη νομική υπηρεσία. Ακόμη είναι υπεύθυνη για τη γνωμοδότηση επί θεμάτων που παραπέμπονται από το Δήμαρχο, τον Πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου, τον Πρόεδρο της Δημαρχιακής Επιτροπής ή τον Γενικό Διευθυντή της Τ.Α. στα πλαίσια των αποφασιστικών αρμοδιοτήτων τους.

Ειδικότερα το Γραφείο των Νομικών Συμβούλων έχει διοικητική εξάρτηση μόνον από τον Δήμαρχο και σε περίπτωση απουσίας του από το νόμιμο αναπληρωτή του, παρέχει προς τον Δήμαρχο, και τους Αντιδημάρχους κάθε ζητούμενη γνώμη και συμβουλή για κάθε θέμα που αναφέρεται στις αρμοδιότητες του Δήμου, των Ιδρυμάτων ή Νομικών Προσώπων αυτού και χειρίζεται όλες τις δικαστικές υποθέσεις αυτών. Επίσης οι διατάξεις του Ν. 1093/80 «περί τροποποιήσεως διατάξεων του Κώδικα περί δικηγόρων (Ν.Δ. 3026/54) και άλλων τινών διατάξεων», εφαρμόζονται και επί των επί μηνιαία αντιμισθία δικηγόρων του Δήμου.

Ο δικηγόρος του Δήμου είναι υποχρεωμένος να παραμένει στο Δημοτικό Κατάστημα τις εργάσιμες ημέρες και ώρες, κατά τις οποίες δεν υπάρχει ανάγκη παράστασής του σε δικές του υποθέσεις ενώπιον δικαστικών ή διοικητικών αρχών, να εισηγείται την ανάθεση υποθέσεων του Δήμου σε δικηγόρους παρ' Αρείω Πάγο εφόσον τούτο κρίνεται αναγκαίο, να εισηγείται επίσης την ανάθεση υποθέσεων σε δικηγόρους μη αμειβόμενους με πάγια αντιμισθία από τον Δήμο, εφόσον κρίνεται: α) ότι λόγω της σοβαρότητας και της ιδιαίτερης μορφής του θέματος, απαιτείται ο χειρισμός αυτού από διακεκριμένους επιστήμονες του είδους, και β) εφόσον ο φόρτος εργασίας που δημιουργείται από τα σε εκκρεμότητα θέματα, δεν μπορεί αποδειγμένα να αντιμετωπιστεί από τους τακτικούς δικηγόρους του Δήμου. Οι τακτικοί δικηγόροι του Δήμου ή οι καθ' υπόθεση χειριζόμενοι θέματα αυτού, οφείλουν να παρίστανται στις συνεδριάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου και της Δημαρχιακής Επιτροπής, όταν τούτο τους ζητηθεί.

Ακόμη ο δικηγόρος του Δήμου γνωμοδοτεί για κάθε νομικό θέμα που αφορά τον Δήμο γενικότερα και τα παρ' αυτόν Ιδρύματα και Νομικά Πρόσωπα, ύστερα από ερώτημα που του υποβάλλει ο Δήμαρχος, μελετά, ερευνά και εδραιώνει νομικά κάθε υπόθεση που είναι συνδεδεμένη με τα συμφέροντα του Δήμου, είναι υπεύθυνος σε ότι αφορά την προστασία της ακίνητης Δημοτικής Περιουσίας, από νομική άποψη, επεξεργάζεται, σε τελική φάση, τα από τις υπηρεσίες του Δήμου συντασσόμενα σχέδια συμφωνιών, διακηρύξεων, κανονιστικών πράξεων κλπ που ανάγονται στον κύκλο της αρμοδιότητάς τους, συντάσσει τα σχέδια όλων των πράξεων συμφωνίας που ενεργεί ο Δήμος ή τα παρ' αυτόν Ιδρύματα ή Νομικά Πρόσωπα με οποιαδήποτε πρόσωπα (φυσικά ή νομικά), που αναφέρονται σε πωλήσεις, μισθώσεις, εκμισθώσεις και αγορές, ελέγχει δε, όπου τούτο είναι αναγκαίο για τον άνω σκοπό τους σχετικούς τίτλους ιδιοκτησιών.

Επίσης παρίσταται στην διεξαγωγή των δικαστικών υποθέσεων του Δήμου ενώπιον των αρμοδίων Δικαστικών ή Διοικητικών Αρχών, ενημερωμένος προς τούτο επαρκώς και εγκαίρως,

εισηγείται την κατάργηση δικών, σε όσες περιπτώσεις η συνέχισή τους προβλέπεται αλυσιτελής και ασύμφορη, επιλαμβάνεται των υποθέσεων κληροδοσιών και δωρεών κινητών και ακινήτων, επεξεργάζοντας τις διαδικασίες νομιμοποίησης του Δήμου έναντι αυτών, τηρεί ειδικό πρωτόκολλο εισερχομένων και εξερχόμενων δικαστικών εγγράφων, γενικά, ως και των επισυναπτομένων σ' αυτά στοιχεία, ειδικό βιβλίο πορείας των δικαστικών υποθέσεων, αρχείο εγκυκλίων, γνωμοδοτήσεων και νομολογίας πάνω σε θέματα αρμοδιότητας της Νομικής Υπηρεσίας.

Επιπρόσθετα ο δικηγόρος του Δήμου τηρεί και ενημερώνει τον διαρκή Κώδικα νομοθεσίας ή οποιοδήποτε νομικό βοήθημα προμηθεύεται ο Δήμος για τη διευκόλυνση της δουλειάς της, τηρεί το αρχείο της Νομικής Υπηρεσίας, παρέχει νομική υποστήριξη προς τα Πολιτικά Όργανα του Δήμου για την προώθηση των επιδιώξεων, στόχων και συμφερόντων του Δήμου, νομικές συμβουλές προς τις υπηρεσίες του Δήμου για οποιοδήποτε θέμα και προς όλα τα Νομικά Πρόσωπα του Δήμου.

Τέλος ο δικηγόρος του Δήμου επεξεργάζεται γνωμοδοτήσεις για πράξεις της Διοίκησης που αφορούν το Δήμο, προγραμματικές συμβάσεις του Δήμου, Συμβολαίων, συμβάσεων εργασίας και έργου, διακηρύξεων δημοπρασιών κ.λ.π., συντηρεί την αναγκαία υποδομή του τμήματος για να ανταποκριθεί στις προηγούμενες δραστηριότητες (Συγκέντρωση Νόμων, Διαταγμάτων, Γνωμοδοτήσεων, Αποφάσεων και Νομολογίας που αφορούν τα θέματα που απασχολούν το Δήμο) και συντάσσει μισθωτήρια – συμφωνητικά ακινήτων με τη συνδρομή των υπηρεσιών του Δήμου και συντάσσει μελέτες του νομικού γραφείου για τις οποίες δεν απαιτούνται τεχνικές γνώσεις

1.2.1. ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΔΗΜΩΝ

Με τις ρυθμίσεις του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων⁷⁰ καθορίζεται ολοκληρωμένα το νομικό πλαίσιο που αφορά τη σύσταση θέσεων δικηγόρων, τη διαδικασία πρόσληψής τους, το παρεχόμενο έργο – διευκολύνσεις και την αμοιβή τους. Οι δικηγόροι, που προσλαμβάνονται σε δήμους ή ιδρύματά τους, παρέχουν τις νομικές τους υπηρεσίες συγχρόνως στους δήμους, στα νομικά πρόσωπα και σε άλλα ιδρύματα των ίδιων δήμων χωρίς να δικαιούνται ιδιαίτερη αμοιβή. Οι απασχολούμενοι, σύμφωνα με τα παραπάνω, δικηγόροι υποχρεούνται σε παροχή υπηρεσίας στο κατάστημα του οικείου Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) για χρόνο που ανταποκρίνεται στις εκάστοτε υπάρχουσες υπηρεσιακές συνθήκες, εφόσον δεν παρίσταται ανάγκη παράστασης ενώπιον δικαστικών ή διοικητικών αρχών.

⁷⁰ Νόμος 3584/2007 δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 143 Α' / 28.6.2007, Κώδικας Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα

Οι διατάξεις που διέπουν τους υπαλλήλους με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου των Ο.Τ.Α. για τη χορήγηση και τη διάρκεια κανονικών και αναρρωτικών αδειών εφαρμόζονται αναλόγως και για τους δικηγόρους που απασχολούνται κατά τις προηγούμενες παραγράφους. Για τη λύση της σχέσης έμμισθης εντολής δικηγόρου απαιτείται αιτιολογημένη απόφαση του δημοτικού συμβουλίου ή του διοικητικού συμβουλίου.

Παρακάτω θα αναλύσουμε την σύσταση θέση νομικού σε δήμο, την διαδικασία πρόσληψης αλλά και τα δικαιώματα, τις αποδοχές και τα επιδόματά του.

1.2.1.1. ΣΥΣΤΑΣΗ ΘΕΣΕΩΝ

Οι δήμοι και τα ιδρύματα αυτών, μπορούν να προβλέψουν θέσεις δικηγόρων με μηνιαία αντιμισθία στους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας τους. Οι ανωτέρω φορείς ανάλογα με τον πληθυσμό τους μπορούν να προβλέψουν στον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας τους θέσεις δικηγόρων προκειμένου να καλύψουν τις ανάγκες τους ως εξής: μία (1) θέση δικηγόρου σε δήμους με πληθυσμό μέχρι δέκα χιλιάδες (10.000) κατοίκους, δύο (2) θέσεις σε δήμους με πληθυσμό από δέκα χιλιάδες (10.000) μέχρι είκοσι χιλιάδες (20.000) κατοίκους. Στους δήμους με πληθυσμό άνω των είκοσι χιλιάδων (20.000) κατοίκων, δεν υφίσταται περιορισμός στη σύσταση του αριθμού των θέσεων που πρόκειται να καλύψουν. Οι θέσεις που θα συσταθούν συναρτώνται από τις προκύπτουσες ανάγκες τους και την εξασφάλιση σχετικής πίστωσης στον προϋπολογισμό τους. Τέλος για πρώτη φορά παρέχεται η δυνατότητα στους Συνδέσμους δήμων, δήμων και κοινοτήτων ή κοινοτήτων, με συνολικό πληθυσμό των μελών τους άνω των πενήντα χιλιάδων (50.000) κατοίκων να συστήσουν μία (1) θέση δικηγόρου με μηνιαία αντιμισθία.

1.2.1.2. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ

Για να καλύψουν τις ανωτέρω θέσεις οι οικείοι φορείς πρέπει να προβούν στην τροποποίηση του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας τους και να έχουν εξασφαλίσει τις αναγκαίες πιστώσεις για τη δαπάνη μισθοδοσίας τους. Επισημαίνεται ότι η πρόσληψη των δικηγόρων καθορίζεται από το νέο Δημοσιοϋπαλληλικό Κώδικα, νόμος 3528/2007⁷¹ (ΦΕΚ 26/ 9/2/2007) Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. αλλά και τον μεταγενέστερο αυτού νόμο 3584/2007 (ΦΕΚ 143/28/6/2007) Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων.

⁷¹ Νόμος 3528/2007, ΦΕΚ 26 / 9.2.2007, Κώδικας Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα

Οι Ο.Τ.Α. μετά από απόφαση του συλλογικού οργάνου διοίκησης αποφασίζουν για την πλήρωση των κενών οργανικών θέσεων, μετά από γνώμη των οικείων συνδικαλιστικών οργανώσεων. Η πλήρωση των θέσεων διέπεται από τις αρχές της ίσης ευκαιρίας συμμετοχής, της αξιοκρατίας, της αντικειμενικότητας, της κοινωνικής αλληλεγγύης, της διαφάνειας και της δημοσιότητας. Η πλήρωση των θέσεων γίνεται από τους ίδιους τους Ο.Τ.Α. και βάσει σαφώς καθορισμένων και αντικειμενικών κριτηρίων, σύμφωνα με τις αρχές της ισότητας, της αξιοκρατίας και της κοινωνικής αλληλεγγύης και την ανάγκη διασφάλισης της μέγιστης δυνατής απόδοσης κατά την εργασία, σύμφωνα με το άρθρο 1 του 3584/2007.

Η διαδικασία διενέργειας της πρόσληψης πραγματοποιείται από ανεξάρτητη διοικητική αρχή ή σε σύμπραξη με αυτήν γίνεται κατά τις ειδικότερες προβλέψεις της σχετικής νομοθεσίας. Κατά των πράξεων της ανεξάρτητης αρχής επιτρέπεται η άσκηση αίτησης ακυρώσεως ενώπιον του αρμόδιου διοικητικού δικαστηρίου και από τον οικείο Ο.Τ.Α.. Κάθε διαδικασία διορισμού προϋποθέτει προηγούμενη προκήρυξη, η οποία δημοσιεύεται υποχρεωτικά σε ειδικό τεύχος της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως. Για την εξασφάλιση της ευρύτερης δυνατής πληροφόρησης των υποψηφίων, περίληψη της προκήρυξης δημοσιεύεται δια του Τύπου και ανακοινώνεται με άλλα μέσα μαζικής ενημέρωσης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο νόμο για τις προσλήψεις, όπως εκάστοτε αυτός ισχύει. Δεν επιτρέπεται η έκδοση προκήρυξης χωρίς προηγούμενη απόφαση του οικείου Συμβουλίου του Ο.Τ.Α., με την οποία προσδιορίζονται οι κενές προς πλήρωση οργανικές θέσεις κατά κατηγορία και κλάδο, καθώς και βεβαίωση ύπαρξης των σχετικών πιστώσεων⁷².

Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας πρόσληψης, αναλαμβάνουν τα καθήκοντά τους, αφού εκδοθεί απόφαση διορισμού από το αρμόδιο προς διορισμό όργανο του οικείου Ο.Τ.Α.

1.2.1.3. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ/ ΑΠΟΔΟΧΕΣ/ ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ

Οι δικηγόροι που προσλαμβάνονται οφείλουν να παρέχουν τις υπηρεσίες τους στο κατάστημα του φορέα στον οποίο προσλήφθηκαν ανάλογα με τις υφιστάμενες υπηρεσιακές ανάγκες, με εξαίρεση την κάλυψη αναγκών παράστασης ενώπιον Δικαστικών ή Διοικητικών Αρχών. Δεν υποχρεούνται δηλαδή στην τήρηση υπαλληλικού ωραρίου, αλλά παρέχουν τις υπηρεσίες τους, για χρόνο εύλογο, ο οποίος ανταποκρίνεται προς τις υπάρχουσες εκάστοτε νομικές ανάγκες, όπως αυτές καθορίζονται από τον οικείο ΟΤΑ, στο πλαίσιο και των υποχρεώσεων παράστασης, για υποθέσεις ενώπιον Δικαστικών και Διοικητικών Αρχών.

Οι θέσεις των δικηγόρων που συνιστώνται με τη διαδικασία αυτή είναι αδιαβάθμιστες, και δεν αποκλείεται η δυνατότητα παράλληλης διατήρησης ιδιωτικού γραφείου και συνεπώς άσκησης

---

⁷² Νόμος 3584/2007 δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 143 Α' / 28.6.2007, Κώδικας Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα

ελεύθερης δικηγορίας. Οι δικηγόροι που προσλαμβάνονται σε δήμους ή ιδρύματά τους, παρέχουν υπηρεσίες συγχρόνως στους δήμους, στα νομικά πρόσωπα και σε άλλα ιδρύματα των ίδιων δήμων, χωρίς να δικαιούνται για το λόγο αυτό ιδιαίτερη αμοιβή.

Στους δικηγόρους που προσλαμβάνονται με τη διαδικασία που καθορίζεται από τις διατάξεις του ν.3528/2007, χορηγείται άδεια (κανονική και αναρρωτική), αντίστοιχη με αυτή που διέπει το προσωπικό των Ο.Τ.Α. με σχέση εργασίας Ιδιωτικού Δικαίου Αορίστου Χρόνου.

Οι δικηγόροι των δήμων, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και των ιδρυμάτων τους, αμείβονται με πάγια αντιμισθία και σύμφωνα με τα οριζόμενα από τις διατάξεις του Κώδικα περί Δικηγόρων, όπως κάθε φορά ισχύουν. Η ανωτέρω πάγια αντιμισθία, όπως διαμορφώνεται κάθε φορά, προσαυξάνεται κατά ποσοστό: είκοσι τοις εκατό (20%) για τους Ο.Τ.Α. με πληθυσμό μέχρι εκατό χιλιάδες (100.000) κατοίκους, τριάντα τοις εκατό (30%) για τους Ο.Τ.Α. με πληθυσμό άνω των εκατό χιλιάδων (100.000) κατοίκων, επί του ύψους της παραπάνω αντιμισθίας. Πέρα από την παραπάνω προσαύξηση και ειδικά για τους Νομικούς Συμβούλους – Διευθυντές των Νομικών Διευθύνσεων των δήμων, όπου έχουν συσταθεί τέτοιες Διευθύνσεις, προβλέπεται η καταβολή επιδόματος θέσης ευθύνης σε ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) επί του συνόλου της προαναφερόμενης διαμορφούμενης αντιμισθίας. Τα επιδόματα δεν υπολογίζονται για τη διαμόρφωση του ποσού της πάγιας αντιμισθίας στην οποία γίνεται η προσαύξηση, εκτός εάν τα επιδόματα αυτά χορηγούνταν αποδεδειγμένα στους δικηγόρους όπως αυτό προκύπτει από τις οικείες μισθοδοτικές καταστάσεις.

1.2.2. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

Η νομική υπηρεσία του Δήμου Καλαμάτας ανήκει στη διεύθυνση Ανάπτυξης – Συντονισμού. Είναι αυτοτελές γραφείο νομικής υπηρεσίας και αποτελείται από τρεις (3) νομικούς. Η νομική υπηρεσία του Δήμου Καλαμάτας εκπροσωπεί νομικά πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, για παράδειγμα Αθλητικούς Φορείς, Παιδικούς Σταθμούς. Παρέχει τη νομική υποστήριξη και χειρίζεται τις διάφορες νομικές του υποθέσεις του Δήμου.

Οι εργασιακές σχέσεις είναι πολύ σημαντικές και διακρίνονται για το κλίμα αξιοπιστίας μεταξύ των νομικών, η συγκέντρωση και των τριών στο γραφείο της νομικής υπηρεσίας για την από κοινού λύση κάποιου θέματος είναι γεγονός. Αν τυχόν κάποιος απουσιάζει, μπορεί να πληροφορηθεί για την εκάστοτε υπόθεση από τον φάκελο δεδομένων στην γραμματέα του τμήματος. Αν όμως η περίπτωση είναι σημαντική οι νομικοί επικοινωνούν τηλεφωνικά ή προγραμματίζεται μια συγκέντρωση όλων στο γραφείο.

Βέβαια το δικηγορικό απόρρητο διαφυλάσσεται, έγγραφα και υποθέσεις μένουν ασφαλισμένα στο γραφείο και σε καμία περίπτωση αυτά δεν δημοσιοποιούνται σε κανέναν και για κανένα λόγο.

Όμως θα θέλαμε να επισημάνουμε πως εφόσον το γραφείο τη νομικής υπηρεσίας στεγάζεται στο κτίριο του δημαρχείου, η ασφάλεια των εγγράφων να μην είναι τόσο καλή, αφού ο οποιοσδήποτε, δημότης ή δημοτικός υπάλληλος, μπορεί να εισέλθει στο γραφείο και να αποσπάσει κάποια στοιχεία λόγω της απουσίας κάποιου φύλακα.

Οι αρμοδιότητες του γραφείου των νομικών συμβούλων του Δήμου Καλαμάτας, είναι πολλές, έχει διοικητική εξάρτηση μόνο από τον Δήμαρχο και σε περίπτωση απουσίας του από το νόμιμο αναπληρωτή του, παρέχει προς τον Δήμαρχο, και τους Αντιδημάρχους κάθε ζητούμενη γνώμη και συμβουλή για κάθε θέμα που αναφέρεται στις αρμοδιότητες του Δήμου, των Ιδρυμάτων ή Νομικών Προσώπων αυτού και χειρίζεται όλες τις δικαστικές υποθέσεις αυτών. Όμως στο Δήμο Καλαμάτας με απόφαση του Δημάρχου στις 26/03/2008 ο συντονισμός και η εποπτεία της Νομικής Υπηρεσίας του δήμου ανατέθηκε στον Γενικό Γραμματέα, γεγονός που προκάλεσε αντιδράσεις εξαιτίας του ότι ο Γενικός Γραμματέας δεν ήταν σε θέση να εποπτεύει μια νομική υπηρεσία διότι δεν κατείχε τις απαιτούμενες γνώσεις για τις εκτεταμένες αρμοδιότητες που του εκχωρήθηκαν γεγονός που ίσως προσβάλει την αξιοπρέπεια του δικηγορικού λειτουργήματος.

Οι διατάξεις του Ν. 1093/80 «περί τροποποίησης διατάξεων του Κώδικα περί δικηγόρων (Ν.Δ. 3026/54) και άλλων τινών διατάξεων», εφαρμόζονται και επί των επί μηνιαία αντιμισθία δικηγόρων του Δήμου, οι οποίοι είναι υποχρεωμένοι να παραμένουν στο Δημοτικό Κατάστημα τις εργάσιμες ημέρες και ώρες, κατά τις οποίες δεν υπάρχει ανάγκη παράστασής τους σε δικές τους υποθέσεις ενώπιον Δικαστικών και Διοικητικών αρχών, εισηγούνται την ανάθεση υποθέσεων του Δήμου σε δικηγόρους παρ' Αρείω Πάγο εφόσον τούτο κρίνεται αναγκαίο. Η παραπάνω παραδοχή ενισχύεται από την Γνωμοδότηση 184/2003 του ΝΣΚ και το άρθρο 247 του Ν. 1188/1981 σύμφωνα με τους οποίους οι δικηγόροι των ΟΤΑ, με μηνιαία πάγια αντιμισθία, δεν είναι απαραίτητο να τηρούν το αυστηρό υπαλληλικό ωράριο εργασίας των λοιπών υπαλλήλων του Δήμου όταν δεν υπάρχει ανάγκη παράστασης ενώπιον Δικαστικών και Διοικητικών Αρχών. Επίσης σύμφωνα με το άρθρο 652 Α.Κ. σχετικά με την μίσθωση ανεξάρτητων υπηρεσιών προσδιορίζεται η έννομη σχέση πως δεν πηγάζει η υποχρέωση του δικηγόρου να ακολουθεί το ωράριο εργασίας του εντολέα.

Είμαστε υποχρεωμένοι να αναφέρουμε ότι η ανεξαρτησία του δικηγόρου σχετικά με το ωράριο εργασίας στο Δήμο Καλαμάτας καταστρατηγείται, απόδειξη αποτελεί η πράξη περικοπής αποδοχών που πραγματοποιήθηκε για δικηγόρο του δήμου, που αντιστοιχούσαν σε πέντε εργάσιμες ημέρες. Ο δικηγόρος επικαλούμενος όλες τις παραπάνω νομοθετικές πράξεις ζήτησε με έγγραφο τρόπο να ακυρωθεί η πράξη περικοπής, να διασφαλιστεί η λήψη του συνόλου των νόμιμων αποδοχών του αλλά και να αλλάξει η προβληματική κατάσταση που αντιμετωπίζεται στο δήμο σχετικά με την παρουσία των δικηγόρων σε συγκεκριμένο χρόνο.

Επίσης υπήρξε περίπτωση εισήγησης ανάθεσης υποθέσεων σε δικηγόρους μη αμειβόμενους με πάγια αντιμισθία από τον δήμο, εφόσον κρίνονταν: α) ότι λόγω της σοβαρότητας και της ιδιάζουσας μορφής του θέματος, απαιτούνταν ο χειρισμός αυτού από διακεκριμένους επιστήμονες του είδους, και β) εφόσον ο φόρτος εργασίας που δημιουργούνταν από τα σε εκκρεμότητα θέματα, δεν μπορούσε αποδειγμένα να αντιμετωπιστεί από τους τακτικούς δικηγόρους του δήμου. Οι τακτικοί δικηγόροι του δήμου ή οι καθ' υπόθεση χειριζόμενοι θέματα αυτού, οφείλουν να παρίστανται στις συνεδριάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου και της Δημαρχιακής Επιτροπής, όταν τούτο τους ζητηθεί.

Οι δικηγόροι του δήμου είναι υπεύθυνοι σε ότι αφορά την προστασία της ακίνητης δημοτικής περιουσίας του, από νομική άποψη, επεξεργάζονται, σε τελική φάση, τα από τις υπηρεσίες του δήμου συντασσόμενα σχέδια συμφωνιών, διακηρύξεων, κανονιστικών πράξεων που ανάγονται στον κύκλο της αρμοδιότητάς τους, συντάσσουν τα σχέδια όλων των πράξεων συμφωνίας που ενεργεί ο δήμος ή τα παρ' αυτόν Ιδρύματα ή Νομικά Πρόσωπα με οποιαδήποτε πρόσωπα (φυσικά ή νομικά), που αναφέρονται σε πωλήσεις, μισθώσεις, εκμισθώσεις και αγορές, ελέγχουν δε, όπου τούτο είναι αναγκαίο για τον άνω σκοπό τους σχετικούς τίτλους ιδιοκτησιών, παρίστανται στην διεξαγωγή των δικαστικών υποθέσεων του δήμου ενώπιον των αρμοδίων Δικαστικών ή Διοικητικών Αρχών, ενημερωμένοι επαρκώς και εγκαίρως.

Ακόμη οι δικηγόροι του δήμου εισηγούνται για την κατάργηση δικών, σε όσες περιπτώσεις η συνέχισή τους προβλέπεται αλυσιτελής και ασύμφορη, επιλαμβάνονται των υποθέσεων κληροδοσιών και δωρεών κινητών και ακινήτων, επεξεργάζονται τις διαδικασίες νομομοποίησης του δήμου έναντι αυτών, τηρούν ειδικό πρωτόκολλο εισερχομένων και εξερχόμενων δικαστικών εγγράφων, γενικά, ως και των επισυναπτομένων σ' αυτά στοιχεία, ειδικό βιβλίο πορείας των δικαστικών υποθέσεων, αρχείο εγκυκλίων, γνωμοδοτήσεων και νομολογίας πάνω σε θέματα αρμοδιότητας της Νομικής Υπηρεσίας και ενημερώνουν τον διαρκή Κώδικα νομοθεσίας ή οποιοδήποτε νομικό βοήθημα προμηθεύεται ο Δήμος για τη διευκόλυνση της δουλειάς της και τέλος τηρούν το αρχείο της Νομικής Υπηρεσίας.

Η Γραμματεία της Νομικής Υπηρεσίας επιμελείται της συγκέντρωσης των ασκουμένων προσφυγών και της παραπομπής των στις αρμόδιες Φορολογικές Επιτροπές και στα Διοικητικά Δικαστήρια, τηρεί πρωτόκολλο κατάθεσης ενδίκων μέσων, ενημερώνει την Ταμιακή Υπηρεσία για την άσκηση των ενδίκων μέσων, παραλαμβάνει, πρωτοκολλεί, συσχετίζει και διεκπεραιώνει όλα τα εισερχόμενα και εξερχόμενα έγγραφα, τηρεί βιβλία πρωτοκόλλου αλληλογραφίας και χρεώσεως εντύπων και βιβλίων Νόμων, ΦΕΚ, τηρεί Αρχείο δικογράφων και φυλάσσει και παρακολουθεί τα δικόγραφα (δικασίμους κ.λπ.) και ενημερώνει τους Νομικούς Συμβούλους, δακτυλογραφεί τα δικόγραφα και την εν γένει αλληλογραφία του Γραφείου Νομικών Συμβούλων, συσχετίζει τα έγγραφα, ενημερώνει τους φακέλους γνωμοδοτήσεων, προσκυρώσεων, πράξεων

αναλογισμού, αγορών, παραλαμβάνει τα νομικά έντυπα, συγγράμματα, περιοδικά, Εφημερίδες Κυβερνήσεως, τα φυλάσσει και τα συντηρεί, τηρεί αρχείο πράξεων αναλογισμού, προσκυρώσεων, αγορών, βοηθά και προετοιμάζει, όπου υπάρχει δυνατότητα, πολλά από τα αντικείμενα που έχουν οι δικηγόροι. Τέλος καταθέτει και παραλαμβάνει έγγραφα, που αφορούν τα αντικείμενα της Νομικής Υπηρεσίας σε Συμβολαιογράφους, Δικαστήρια, Υποθηκοφυλακεία και λοιπές Δημόσιες Υπηρεσίες.

Επίσης πρέπει να αναφέρουμε ότι για νομικές υποθέσεις που είναι εμφανείς στο κοινό, και διαχειρίζονται από τη νομική υπηρεσία, υπάρχει ενδιαφέρον από δημοσιογράφους οι οποίοι επισκέπτονται το γραφείο της υπηρεσίας και ερωτούν τους δικηγόρους ή τη γραμματέα της νομικής υπηρεσίας για αυτά. Αλλά μέχρι σήμερα οι δικηγόροι της υπηρεσίας δεν δηλώνουν και δεν ανακοινώνουν τίποτα για οποιαδήποτε υπόθεσή τους, οι επισκέψεις μερικές φορές είναι συχνές κι απρόσμενες αλλά σε καμία περίπτωση πιεστικές.

Τέλος θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρουμε ότι η υπηρεσία και οι νομικοί που την απαρτίζουν παραμένουν ανεπηρέαστοι από το πολιτικό κλίμα της εκάστοτε επικαιρότητας, πραγματοποιούν τα καθήκοντά τους χωρίς πολιτικές παρεμβολές⁷³.

1.3. ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

1.3.1. ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΥΓΕΙΑ Α.Ε.

Το Διαγνωστικό και Θεραπευτικό Κέντρο Αθηνών Υγεία Α.Ε. έχει ενδεχόμενες υποχρεώσεις σε σχέση με τράπεζες, λοιπές εγγυήσεις και άλλα θέματα που προκύπτουν στα πλαίσια της συνήθους επιχειρηματικής δραστηριότητας με αποτέλεσμα να εμπλέκεται σε δικαστικές ή άλλες διεκδικήσεις⁷⁴. Το Υγεία Α.Ε. διαθέτει ένα τμήμα νομικών υποθέσεων το οποίο συγκεντρώνει όλες τις υποθέσεις και στη συνέχεια εκχωρεί τον χειρισμό τους σε εξωτερικό συνεργάτη, τη δικηγορική εταιρεία «Αλεξίου και Συνεργάτες»⁷⁵. Αν και το Υγεία Α.Ε. είναι μια εταιρία μεγάλου μεγέθους αναθέτει τις δικαστικές και διαιτητικές υποθέσεις της σε εξωτερική εταιρεία εκμεταλλεζόμενη το χαμηλότερο κόστος, την ταχύτητα διεκπεραίωσης των υποθέσεων.

Έτσι μπορούμε να δούμε τις απαιτήσεις του ΥΓΕΙΑ Α.Ε. κατά τρίτων. Η Εταιρεία διεκδικεί από φυσικά πρόσωπα, ήτοι ασθενείς ή κληρονόμους αυτών, συνολικά το ποσό των 2.823.454

---

⁷³ Στοιχεία από τη νομική υπηρεσία Καλαμάτας

⁷⁴ Όμιλος Εταιριών Διαγνωστικού και Θεραπευτικού Κέντρου Αθηνών Υγεία Α.Ε. (2007). Ενδιάμεσες Οικονομικές Καταστάσεις της 30ης Σεπτεμβρίου 2007. Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης.

⁷⁵ Όμιλος Εταιριών Διαγνωστικού και Θεραπευτικού Κέντρου Αθηνών Υγεία Α.Ε. (2007). Επιστολή της Νομικής Υπηρεσίας του Υγεία Α.Ε. η οποία περιλαμβάνει και τις εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις, Αθήνα

ευρώ περίπου για οφειλόμενα νοσήλια, από Αποδείξεις Παροχής Υπηρεσιών και συναλλαγματικές των ετών από 2001 έως 31.12.2006. Από το ποσό αυτό των νοσηλίων εκτιμάται ότι θα εισπραχθεί με διάφορες αποφάσεις δικαστηρίων το 30% έως 35%. Επίσης το ΥΓΕΙΑ Α.Ε. έχει ασκήσει από το 2002 ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθήνας συνολικά επτά (7) προσφυγές – αγωγές κατά του ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ) για συνολικό ποσό 576.421,06 ευρώ. Όμως, ήδη το ΙΚΑ άσκησε αναιρέσεις, οπότε η διαδικασία παραμένει ακόμα και σήμερα «ανοικτή».

Επίσης η νομική υπηρεσία έχει να αντιμετωπίσει απαιτήσεις τρίτων κατά του ΥΓΕΙΑ Α.Ε.. αρχικά υπάρχουν τελεσιδικές αποφάσεις για τον καταλογισμό Ειδικού Τέλους Περιβάλλοντος και Κυκλοφοριακών Εφαρμογών από το Δήμο Αμαρουσίου ποσού 159.354 ευρώ. Κατά των αποφάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Αμαρουσίου, η Εταιρεία άσκησε προσφυγές ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, οι οποίες απορρίφθηκαν πρωτοδικώς. Κατά των αποφάσεων του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών ασκήθηκαν εφέσεις. Το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών έκανε δεκτές τις εφέσεις κατά των εγγραφών που έκανε ο Δήμος Αμαρουσίου στους σχετικούς βεβαιωτικούς καταλόγους.

Επίσης ο καταλογισμός Ειδικού Τέλους Νοσοκομειακών και Νοσηλευτικών Μονάδων από το Δήμο, ύψους 318.709 ευρώ. Κατά της απόφασης που επέβαλε το ως άνω πρόστιμο ασκήθηκε προσφυγή και αίτηση συμβιβαστικής επίλυσης της διαφοράς, ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών και στα πλαίσια συζητήσεως της αιτήσεως συμβιβασμού από την Επιτροπή Επίλυσης Φορολογικών Διαφορών του άρθρου 32 του Ν. 1080/80, το Πρόστιμο διεγράφη από τους χρηματικούς καταλόγους του Δήμου Αμαρουσίου, με την υπ' αριθ. 666/96 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Δήμου Αμαρουσίου.

Ακόμη Προσφυγή Υγεία Α.Ε. κατά ΤΣΑΥ. Το ΥΓΕΙΑ Α.Ε. έχει ασκήσει προσφυγή ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθήνας κατά του ΤΣΑΥ για την ακύρωση απόφασης του Δ.Σ. του ΤΣΑΥ περί καταλογισμού σε βάρος του ΥΓΕΙΑ Α.Ε. οφειλής για εργοδοτικές εισφορές ύψους 1.507.909,31 ευρώ. Επί της προσφυγής αυτής εκδόθηκε απόφαση Πρωτοδικείου που απέρριψε την προσφυγή ως ουσία αβάσιμη.

Τέλος οικονομικές διαφορές με συνεργαζόμενους ιατρούς. Πρώην συνεργάτης ιατρός άσκησε, ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, αγωγή κατά της Εταιρείας, με την οποία ζητούσε να του επιδικασθεί ποσό 555.541 ευρώ, πλέον των νομίμων τόκων, για δήθεν διαφορές μεταξύ των καταβληθεισών από την Εταιρεία αποδοχών του και των πράγματι οφειλομένων, έτσι όπως αυτές καθορίζονται από το Δημόσιο και τα Ασφαλιστικά Ταμεία για διενέργεια καρδιοχειρουργικών επεμβάσεων. Το αρμόδιο δικαστήριο απέρριψε την αγωγή αυτή με την υπ' αριθμ. 3767/1997 απόφασή του. Η υπόθεση εκδικάστηκε και εξεδόθη απόφαση από το Πολυμελή Πρωτοδικείο Αθηνών η οποία απορρίπτει ολοσχερώς την αγωγή.

Ακόμη πρέπει να αναφέρουμε τις εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις της ΥΓΕΙΑ Α.Ε., Αρχικά η επιβολή Προστίμου του Κ.Β.Σ. από Σ.Δ.Ο.Ε. Το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος επέβαλλε στο ΥΓΕΙΑ πρόστιμο ύψους 288.191 ευρώ για τη διαχειριστική περίοδο 2003. Εκτιμάται ότι το ποσό θα μειωθεί σημαντικά, μετά την πιθανολογούμενη ευδοκίμηση της προσφυγής. Επίσης οι υποθέσεις ΤΑΠ – ΟΤΕ. Το «ΤΑΠ ΟΤΕ» άσκησε κατά του ΥΓΕΙΑ αγωγή, με την οποία ζητά να του επιδικασθεί ποσό 151.915 ευρώ και 18.343 ευρώ, τα οποία ισχυρίζεται ότι κατέβαλε ως αχρεωστήτως καταβληθέντα νοσήλια σε ασφαλισμένους αυτού, που νοσηλεύτηκαν στο ΥΓΕΙΑ, οι υπόθεση ακόμη εκδικάζονται ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών. Οι τρεις αυτές υποθέσεις που αναφέρονται σε αντίστοιχες αγωγές ιδιωτών που διεκδικούν δικαστικώς συνολικά περίπου 300.000 ευρώ και οι οποίες αναμένεται να εκδικασθούν. Η έκβαση των περισσότερων δικαστικών υποθέσεων προβλέπεται θετική για την Εταιρεία και εκτιμάται ότι δεν θα έχει ουσιώδη επίπτωση στην οικονομική της κατάσταση.

Τέλος εκκρεμών απαιτήσεις του ΥΓΕΙΑ από ασθενείς ή κληρονόμων αυτών (υποθέσεις Mal Practice). Ασθενείς ή κληρονόμοι αυτών διεκδικούν δικαστικώς από ιατρούς και την εταιρεία διάφορα χρηματικά ποσά, ως αποζημίωση θετικής τους ζημίας ή / και χρηματική ικανοποίηση ηθικής τους βλάβης ή ψυχικής τους οδύνης, από επικαλούμενα ιατρικά σφάλματα ιατρών που συνεργάζονται με την κλινική. Το ύψος των απαιτήσεων ανέρχεται περίπου σε 42 εκ. ευρώ.

Η έκβαση των περισσότερων δικαστικών υποθέσεων προβλέπεται θετική για την Εταιρεία και εκτιμάται ότι δεν θα έχει ουσιώδη επίπτωση στην οικονομική της κατάσταση καθώς οι εν λόγω ένδικες απαιτήσεις αφορούν διεκδικήσεις ασθενών κατά ιατρών για χρηματική ικανοποίηση ηθικής βλάβης και δευτερευόντως κατά της εταιρείας, θεωρώντας ότι οι ιατροί δεν είναι υπάλληλοι της εταιρείας. Σε κάθε δε περίπτωση η εταιρεία είναι ασφαλισμένη για την ως άνω αιτία (αξιώσεις σχετικά με ιατρικά σφάλματα) στην ασφαλιστική εταιρεία «Allianz Α.Ε.Γ.Α.», διατηρεί δε το δικαίωμα αναγωγής κατά των ιατρών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο. ΕΡΕΥΝΑ

2.1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Η έρευνά μας έχει ως κύριο σκοπό την απεικόνιση των απόψεων ατόμων του δικηγορικού επαγγέλματος οι οποίοι δραστηριοποιούνται σε δημόσιες και ιδιωτικές νομικές υπηρεσίες, δήμων, δημόσιων οργανισμών, νοσοκομείων και θεραπευτηρίων. Ο πληθυσμός από τον οποίο επιλέχθηκε το δείγμα, αποτελείται από σαράντα δύο (42) άτομα στα οποία υποβλήθηκε το ερωτηματολόγιο κατά την χρονική περίοδο Μαΐου – Ιουλίου 2008.

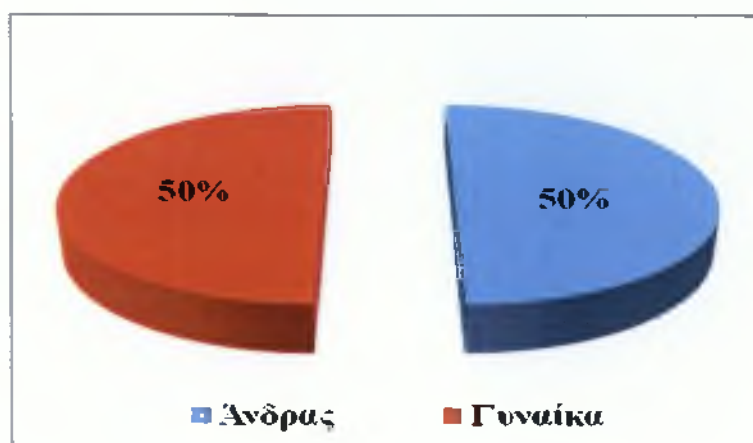
Η συγκεκριμένη έρευνα βασίστηκε σε ένα δείγμα σαράντα δύο (42) ατόμων. Τα άτομα που αποδέχτηκαν να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιό μας αποτελούνταν από δικηγόρους και γραμματείς αυτών των δήμων: Γαλατσίου, Καλαμάτας και Λιβαδειάς, δικηγόρους του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, δικηγόρους από τα κρατικά νοσοκομεία Γεννηματάς, Σισμανόγλειο, Μαιευτήριο Έλενα Βενιζέλου και Αρεταίειο καθώς και την συμμετοχή του νομικού τμήματος του νοσοκομείου Υγεία Α.Ε..

Ο απώτερος στόχος της έρευνάς μας ήταν να πραγματοποιηθεί η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων από ανθρώπους του δικηγορικού επαγγέλματος που να είναι γνώστες της δικηγορίας και των θεμάτων που πραγματεύονται την υγεία και την πρόνοια. Προσπαθήσαμε για την επιλογή ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος, ώστε τα συμπεράσματά μας να είναι όσο το δυνατό πιο εμπειριστατώμενα και να μπορούν να αντιπροσωπεύουν το σύνολο της δικηγορικής «οικογένειας». Για την έρευνα επιλέχθηκε ένα ερωτηματολόγιο με τυποποιημένες ερωτήσεις οι οποίες μπορούν να δώσουν σημαντικά αποτελέσματα μετά από επεξεργασία στο πρόγραμμα MSOffice – Excel 2007. Το ερωτηματολόγιο παρουσιάζεται στο παράρτημα Ι της παρούσας εργασίας.

2.2. Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

Στην παρούσα ενότητα θα προσπαθήσουμε να απεικονίσουμε την ανάλυση του ερωτηματολογίου καθώς και τα συμπεράσματα που προκύπτουν από αυτές. Αρχικά στην πρώτη ερώτηση αναφορικά με το φύλο του ατόμου που συμπλήρωσε το ερωτηματολόγιό μας. Ανταποκρίθηκαν σαράντα δύο (42) άτομα με απόλυτο μοίρασμα, δηλαδή είκοσι ένα (21) άνδρες και είκοσι ένα (21) γυναίκες, στοιχείο πολύ σημαντικό διότι δεν θα έχουμε την επιρροή των διαφορετικών απαντήσεων εξαιτίας του φύλου (Διάγραμμα Ι).

Διάγραμμα 1. Φύλο του δείγματος

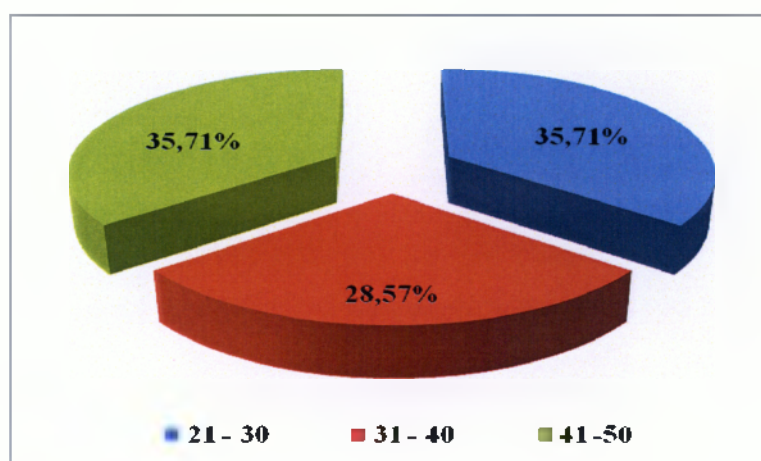
Στην ερώτηση 2 ζητήθηκε από το δείγμα να μας απαντήσει αναφορικά με την ηλικία του, έτσι τα αποτελέσματα των ερωτήσεων παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα 1.

Πίνακας 1. Ηλικιακή κατανομή δείγματος

Ερώτηση 2	21 - 30	31 - 40	41 - 50
Αριθμός ατόμων στο δείγμα	15	12	15
Ποσοστό	35,71%	28,57%	35,71%

Έτσι παρατηρούμε ότι ποσοστό 35,71% βρίσκονταν μέχρι τα τριάντα (30) έτη, 28,57% μέχρι τα σαράντα (40) έτη και 35,71% μέχρι τα πενήντα (50) έτη (Διάγραμμα 2). Είναι εμφανές πως το δείγμα που επιλέχθηκε βρίσκεται στην κατάλληλη παραγωγική ηλικία με όρεξη για εργασία και διεκπεραίωση των τόσο δύσκολων νομικών υποθέσεων αναφορικά με τον τομέα της υγείας και πρόνοιας.

Διάγραμμα 2. Ηλικιακή κατανομή δείγματος

Στην επόμενη ερώτηση 3 ζητήσαμε από το δείγμα να μας πει αν εργάζονταν σε κάποιο δημόσιο οργανισμό. Εδώ απάντησαν καταφατικά τριάντα εννέα (39) άτομα (91,30%) και αρνητικά τρία (3) άτομα (4,68%). Από το σύνολο των ατόμων που απάντησαν καταφατικά στην ερώτηση 3 απάντησαν καταφατικά και στην ερώτηση 4, εφόσον απευθυνθήκαμε σε εργαζομένους οι οποίοι απασχολούνται στα νομικά τμήματα των αντίστοιχων δημόσιων οργανισμών όπως του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Στην επόμενη ερώτηση 5 θέλαμε να αποσπάσουμε απαντήσεις αναφορικά με το αν το δείγμα εργάζονταν στη νομική υπηρεσία κάποιου δήμου, έτσι είκοσι επτά (27) άτομα εργάζονται σε δήμους, δηλαδή 64,28% του δείγματος.

Στην ερώτηση 6 ζητήσαμε να μάθουμε το όνομα του δήμου στον οποίο δραστηριοποιούνταν το δείγμα μας και είχαμε ως αποτέλεσμα τους δήμους Γαλατσίου, Καλαμάτας και Λιβαδειάς.

Στην ερώτηση 7 ζητήσαμε από τους ερωτώμενους να μας δώσουν μια εικόνα από τα καθήκοντα που είχαν στις θέσεις εργασίας τους. Οι απαντήσεις ήταν πολλές οι οποίες μετά από επεξεργασία μπορούμε να πούμε πως περιλαμβάνουν όλες τις απαραίτητες διαδικασίες για τη νομική εκπροσώπηση του δήμου ενώπιον όλων των δικαστηρίων και αρχών.

Στην ερώτηση 8 ζητήσαμε να μάθουμε με ποιες υποθέσεις απασχολούνται οι δικηγόροι των δήμων και μας απάντησαν:

- Διοικητικές υποθέσεις
- Υποθέσεις περί εργατικών διαφορών
- Αποζημιώσεις για απαλλοτρίωση
- Υποθέσεις ακυρωτικής αρμοδιότητας
- Υποθέσεις που αφορούν υπαλλήλους του δήμου
- Αστικές υποθέσεις και
- Ποινικές υποθέσεις

Στη συνέχεια στην ερώτηση 9 ζητήσαμε από το δείγμα να μας πει αν εργάζεται στη νομική υπηρεσία κάποιου κρατικού νοσοκομείου, εδώ απάντησαν καταφατικά δώδεκα (12) άτομα, δηλαδή ποσοστό 28,57% του δείγματος.

Η ερώτηση 10 είχε ως σκοπό να μάθουμε σε ποια κρατικά νοσοκομεία εργάζονται έτσι προέκυψαν τα εξής τέσσερα νοσοκομεία: Γεννηματάς, Σισμανόγλειο, Μαιευτήριο Έλενα Βενιζέλου και Αρεταίειον.

Στην ερώτηση 11 ζητήσαμε από τους παραπάνω εργαζόμενους στο νομικό τμήμα των δημόσιων νοσοκομείων να μας παραθέσουν τα καθήκοντά τους και μετά από επεξεργασία των απαντήσεων μπορούμε να τα κωδικοποιήσουμε ως εξής:

- Γνωμοδοτήσεις σε πειθαρχικά και υπηρεσιακά θέματα
- Αρχαιοθέτηση νομολογιακού υλικού

- Νομική υποστήριξη σε θέματα που προκύπτουν μεταξύ πολιτών ή εργαζομένων του νοσοκομείου με το νομικό πρόσωπο του συγκεκριμένου φορέα
- Πειθαρχικά θέματα, νομικές συμβουλές σε θέματα υπαλληλικού δικαίου
- Χειρισμός θεμάτων που αφορούν διαφορές ασθενών

Στην ερώτηση 12 ζητήσαμε να δούμε και τις υποθέσεις με τις οποίες απασχολούνται των δικηγόρων των κρατικών νοσοκομείων, έτσι μετά από επεξεργασία μπορούμε να ταξινομήσουμε τις υποθέσεις ως εξής:

- Εκπροσώπηση του νοσοκομείου στα δικαστήρια σχετικά με αγωγές ασθενών κατά της υπηρεσίας
- Ενστάσεις σε προκηρύξεις και διαγωνισμούς κυρίως για προμήθειες υλικών,
- Παροχή νομικών συμβουλών και εκπροσώπηση του φορέα σε περιπτώσεις αγωγών από εργαζομένους ή ασθενείς που έχουν νοσηλευθεί
- Πειθαρχικά θέματα, νομικές συμβουλές σε θέματα υπαλληλικού δικαίου
- Χειρισμός διαφωνιών μεταξύ των ασθενών και του νοσοκομείου.

Στην ερώτηση 13 έως και 16 ζητήσαμε από το δείγμα να μας ενημερώσει αν εργάζεται κάποιος από το δείγμα στη νομική υπηρεσία ιδιωτικού θεραπευτηρίου. Απάντησαν καταφατικά το 7,14% του δείγματος, ήτοι τρία (3) άτομα από το νομικό τμήμα του Διαγνωστικού και Θεραπευτικού Κέντρου Αθηνών Υγεία Α.Ε. τα οποία απαρτίζουν το τμήμα νομικών υποθέσεων της εταιρίας. Το τμήμα κάνει ένα αρχικό ξεκαθάρισμα των υποθέσεων και στη συνέχεια καταλήγουν σε εξωτερικό συνεργάτη – δικηγορικό γραφείο. Τα καθήκοντα του τμήματος προκύπτουν στα πλαίσια της συνήθους επιχειρηματικής δραστηριότητας του «Υγεία», διότι δεν πρέπει να λησμονούμε ότι αποτελεί μια επιχείρηση με όλα τα χαρακτηριστικά όπως η επίτευξη υψηλής κερδοφορίας. Το Υγεία συνεργάζεται με την δικηγορική εταιρεία «Αλεξίου και Συνεργάτες», για δικαστικές και διαιτητικές υποθέσεις, τόσο οικονομικού τύπου όσο και θεμάτων που αφορούν ακόμα και με διαφωνίες ασθενών.

Στην ερώτηση 17 ζητήσαμε από το δείγμα να μας πληροφορήσει σχετικά με το αν ένας δημόσιος οργανισμός προασπίζει καλύτερα τα συμφέροντά του μέσω του Δικαστικού Γραφείου Νομικού Συμβουλίου του Κράτος ή μέσω ιδιώτη δικηγόρου. Οι απαντήσεις απεικονίζονται στο παρακάτω Διάγραμμα 3. Ποσοστό 57,14% απάντησε ότι θεωρεί το Δικαστικό Γραφείο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτος καλύτερο για την προάσπιση των συμφερόντων του, 35,71% ιδιώτη δικηγόρο και ένα 7,14% δεν απάντησε στην ερώτησή μας. Παρατηρούμε πως μεγάλο ποσοστό του δείγματος, που αποτελείται από έμπειρους δικηγόρους επιλέγουν το Νομικό Συμβούλιο του Κράτος, βέβαια είναι έκδηλη η επιλογή τους καθώς το Συμβούλιο μπορεί να προσδώσει κύρος και να επιλέξει τον κατάλληλο δικηγόρο για την κάθε υπόθεση, δικηγόροι οι οποίοι διαθέτουν κάποιο επίπεδο για να βρίσκονται στους κόλπους του ενώ ο ιδιώτης δικηγόρος

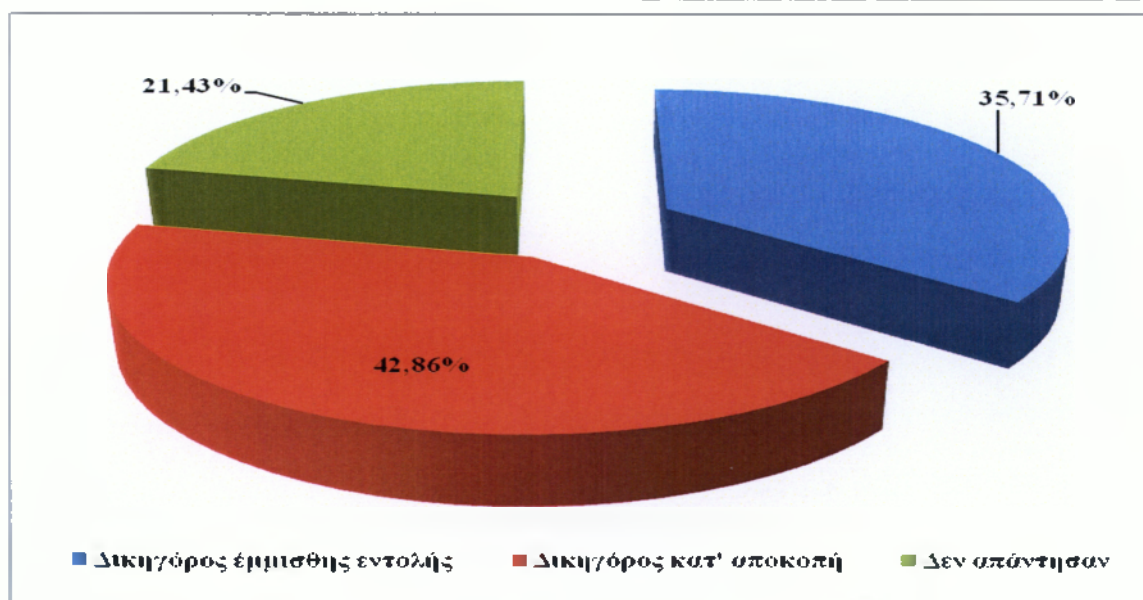
δεν είναι πρώτη επιλογή καθώς μπορεί να υπάρξουν προβλήματα αξιοπιστίας και καλής πίστης σε δύσκολες υποθέσεις.

Διάγραμμα 3. Καλύτερη προάσπιση συμφερόντων δημόσιου οργανισμού

Στην ερώτηση 18 θέσαμε το δίλημμα αν σε περίπτωση υπεράσπισης από ιδιώτη δικηγόρο είναι από πλευράς ποιότητας, καλύτερη η υπεράσπιση γίνεται από δικηγόρο με έμμισθη εντολή ή από δικηγόρο με κατ' αποκοπήν υπόθεση. Εδώ απάντησαν το 35,71% την πρώτη επιλογή, το 42,86% την δεύτερη και ένα 21,43% δεν απάντησαν (Διάγραμμα 4). Βέβαια πρέπει να σημειώσουμε το παράδοξο των ευρημάτων ότι ο δικηγόρος με έμμισθη εντολή έχει αξιοκρατικά επιλεγεί από επιτροπή όσον αφορά το δημόσιο τομέα, είναι σχεδόν απίθανο να είναι χειρότερος από δικηγόρο με κατ' αποκοπήν υπόθεση.

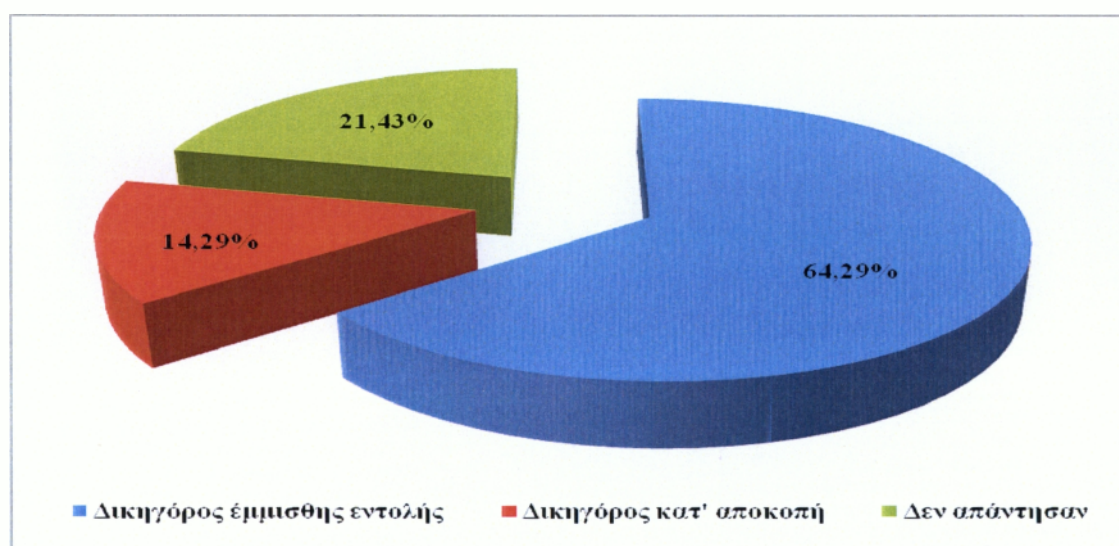
Διάγραμμα 4. Καλύτερη υπεράσπιση από ιδιώτη δικηγόρο

Το δείγμα θώρησε ότι η κατ' αποκοπήν υπόθεση συμφέρει, από πλευράς ποιότητας, όμως από την οικονομική πλευρά που εξετάσε η ερώτηση 19, το 64,29% επέλεξε τον δικηγόρο με έμμισθη εντολή, στη συνέχεια το 14,29% τον δικηγόρο με κατ' αποκοπήν υπόθεση και ένα 21,43% δεν απάντησε (Διάγραμμα 5). Κατανοούμε πως η έμμισθη εντολή είναι συμφέρουσα από οικονομικής άποψης, η εργασία του δικηγόρου έχει την μορφή της υπαλληλικής σχέσης και ο δικηγόρος δεν επιβαρύνει κατά πολύ τα οικονομικά του νομικού προσώπου όσον αφορά την αμοιβή του. Ενώ ο δικηγόρος με κατ' αποκοπήν υπόθεση είναι πιο ευέλικτος και στρέφει την προσοχή του και σε άλλες υποθέσεις και ίσως απαιτήσει επιπλέον αμοιβή για την ανάληψη μιας υπόθεσης. Επίσης και σε αυτή την ερώτηση πρέπει να επισημάνουμε πως ίσως ο δικηγόρος με έμμισθη εντολή να προκαλεί μεγαλύτερη οικονομική επιβάρυνση (π.χ. μισθοί και κατά τη διάρκεια των δικαστικών διακοπών, επιδόματα, άδειες), και αν συνυπολογίσουμε το πολιτικό κόστος για τη Δημοτική Αρχή σε περιπτώσεις αποφάσεων καταδικαστικών για αυτή.

Διάγραμμα 5. Υπεράσπιση από ιδιώτη δικηγόρο - καλύτερη υπεράσπιση από οικονομική πλευρά

Στην ερώτηση 20 ζητήσαμε από τους ερωτώμενους να μας δώσουν τις δικές τους προτάσεις σχετικά με το τι θα μπορούσε να ωφελήσει ένα δημόσιο οργανισμό αναφορικά με την προάσπιση των συμφερόντων του. Έτσι η επεξεργασία των στοιχείων ανέδειξε τις εξής προτάσεις:

- Εφαρμογή αξιοκρατίας
- Πρόληψη δικηγόρων εξειδικευμένων στο διοικητικό δίκαιο
- Καλά καταρτισμένο προσωπικό, και στην περίπτωση του δήμου η όσο το δυνατόν καλύτερη προάσπιση των συμφερόντων των δημοτών της κάθε περιοχής
- Προσπάθειες αναβάθμισης της κάθε περιοχής του δήμου
- Δημιουργία γραφείου δημοσίων σχέσεων

- Σύσταση και αποτελεσματικότερη παρουσία του νομικού τμήματος
- Ενδεχόμενη δημιουργία γραφείου Risk management
- Συνδυασμός εσωτερικού δικηγόρου με έμμισθη εντολή και εξωτερικού κατ' αποκοπή
- Επειδή είτε παρέχονται νομικές υπηρεσίες από έμμισθους δικηγόρους είτε από εξωτερικούς, οι αποζημιώσεις είναι τα ελάχιστα νόμιμα που προβλέπονται από τον κώδικα περί δικηγόρων, η ποιότητα των παρεχόμενων νομικών υπηρεσιών έλλειψη ικανοποιητικών αμοιβών παραμένει χαμηλή. Απαιτείται νομοθετική ρύθμιση.
- Πέρα από τους επαρκώς καταρτισμένους νομικούς, η ενημέρωση, η προσβασιμότητα των ανθρώπων που προασπίζονται τα συμφέροντά του σε κάθε χρήσιμη πληροφορία. Χρειάζεται δουλειά σε θέματα οργάνωσης και διάκρισης αρμοδιοτήτων
- Καλή στελέχωση της νομικής υπηρεσίας με εξειδικευμένους νομικούς σε θέματα εργατικού δικαίου και θέματα διοικητικής φύσεως
- Στελέχωση με εξειδικευμένο νομικό προσωπικό σε θέματα υγείας. Πρόσβαση σε πηγές της νομολογίας έτσι ώστε το νομικό πρόσωπο να είναι συνεχώς ενημερωμένο
- Η σύμβαση με ένα δικηγορικό γραφείο εξειδικευμένο σε υποθέσεις δημόσιου συμφέροντος

Συμπεραίνουμε ότι στην ερώτηση 20 οι απαντήσεις ποικίλλουν και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα προβλημάτων των νομικών υπηρεσιών οι οποίες μπορούν να τα ξεπεράσουν με διάφορες εναλλακτικές λύσεις η πιο σημαντική κατά το δείγμα είναι η στελέχωση της νομικής υπηρεσίας από νομικούς και δικηγόρους με εμπειρία σε θέματα δημόσιου και κατ' επέκταση υγείας και πρόνοιας. Τα ικανά στελέχη εργάζονται με δεξιότητες και πάθος για την επίλυση υποθέσεων δημόσιου συμφέροντος μπορούν να οδηγήσουν στην αύξηση της λειτουργικότητας και της αποδοτικότητας της νομικής υπηρεσίας. Ιδιαίτερα στο δημόσιο τομέα, τα περιθώρια βελτίωσης της αποτελεσματικότητας και αξιοποίηση της εμπειρίας από ικανούς ανθρώπους που χάνεται, είναι πολύ μεγάλα. Η δημιουργία μηχανισμών που θα κωδικοποιούν, προωθούν, ανακατανέμουν, συνθέτουν και διαχέουν την γνώση τους είναι σήμερα δυνατή. Τέλος ο συνδυασμός εσωτερικών και εξωτερικών συνεργατών ίσως είναι μια ακόμα λύση στην προσπάθεια αναβάθμισης ενός δημόσιου οργανισμού και πραγματικά επιθυμητός.

Επίσης αναφέρθηκε πως η προάσπιση των συμφερόντων ενός δημόσιου οργανισμού μπορεί να γίνει καλύτερη μέσα από μια νέα φιλοσοφία το risk management. Η διαχείριση κινδύνου δεν είναι μόνο για εταιρείες αλλά και για δημόσιους οργανισμούς, για οποιαδήποτε δραστηριότητα είτε βραχυπρόθεσμη είτε μακροπρόθεσμη. Ο κίνδυνος μπορεί να οριστεί ως ο συνδυασμός της πιθανότητας ενός γεγονότος και των συνεπειών του. Σε όλους τους τύπους των δραστηριοτήτων, υπάρχει το ενδεχόμενο για γεγονότα και συνέπειες που συνιστούν ευκαιρίες προς όφελος ή απειλές της επιτυχίας. Η διαχείριση κινδύνου είναι κεντρικός πυρήνας της διαχείρισης

στρατηγικής κάθε οργανισμού. Είναι η διεργασία με την οποία οι οργανισμοί προσεγγίζουν μεθοδικά τους κινδύνους που σχετίζονται με τις δραστηριότητές τους, με σκοπό την επίτευξη οφέλους σε κάθε δραστηριότητα και επί του χαρτοφυλακίου όλων των δραστηριοτήτων.

Το επίκεντρο της καλής διαχείρισης κινδύνου είναι η αναγνώριση και ο χειρισμός αυτών των κινδύνων. Στόχος της είναι να προσθέσει τη μέγιστη αξία σε όλες τις δραστηριότητες του οργανισμού. Ταξινομεί την κατανόηση των πιθανών οφελών και απειλών όλων εκείνων των παραγόντων που μπορούν να επηρεάσουν τον οργανισμό. Αυξάνει την πιθανότητα επιτυχίας, και μειώνει αμφότερα, την πιθανότητα αποτυχίας και την αβεβαιότητα επίτευξης των συνολικών στόχων του οργανισμού.

Η διαχείριση κινδύνου είναι μία συνεχής και αναπτυσσόμενη διεργασία, η οποία διατρέχει τη στρατηγική του οργανισμού και την υλοποίηση αυτής της στρατηγικής. Προσεγγίζει μεθοδικά όλους τους κινδύνους που περιβάλλουν τις παλαιότερες, τρέχουσες και ιδιαίτερες τις μελλοντικές δραστηριότητες του οργανισμού. Είναι ενσωματωμένη στην κουλτούρα του οργανισμού μαζί με μία αποτελεσματική πολιτική και ένα πρόγραμμα με επικεφαλής την πιο ανώτερη διοίκηση. Μεταφράζει τη στρατηγική σε τακτικούς και επιχειρησιακούς στόχους, καθορίζοντας υπευθυνότητες σε κάθε επίπεδο του οργανισμού, με κάθε διοικητικό στέλεχος και εργαζόμενο υπεύθυνο για τη διαχείριση του κινδύνου ως μέρος της περιγραφής της εργασίας του⁷⁶. Υποστηρίζει την ευθύνη, την μέτρηση επίδοσης και την ανταμοιβή, έτσι ώστε να προωθείται η λειτουργική αποδοτικότητα σε όλα τα επίπεδα. Η διαχείριση κινδύνου αποτελεί μια σπουδαία λύση και μπορεί να εφαρμοστεί στη νομική υπηρεσία δήμων εφόσον προστατεύει και προσθέτει αξία στον εκάστοτε οργανισμό υποστηρίζοντας τους στόχους του, με:

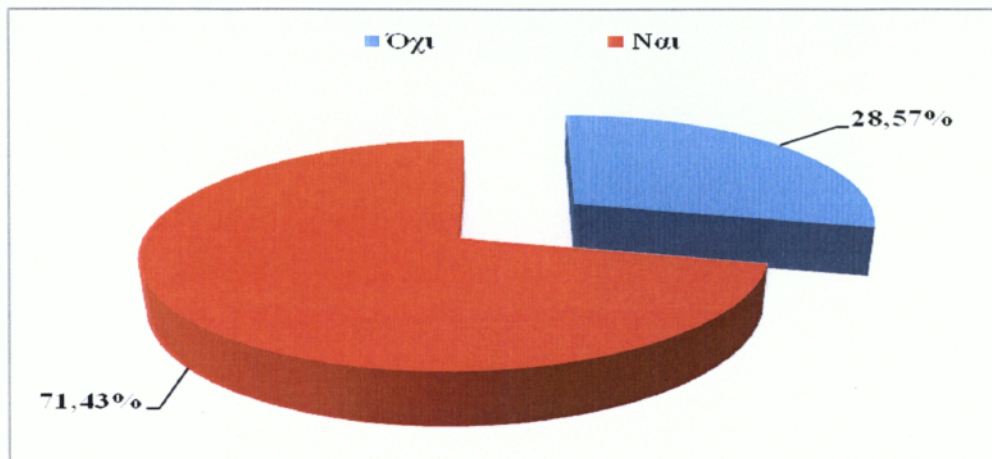
- την παροχή ενός πλαισίου στον οργανισμό που καθιστά δυνατό μελλοντική δραστηριότητα να λαμβάνει χώρα με ένα σταθερό και ελεγχόμενο τρόπο
- τη βελτίωση της λήψης αποφάσεων, του προγραμματισμού και του καθορισμού προτεραιότητας μέσω της ευρείας και δομημένης κατανόησης της δραστηριότητας, της αστάθειας και των ευκαιριών / απειλών των έργων
- την συμβολή σε μία πιο αποδοτική χρήση / κατανομή του κεφαλαίου και των πόρων εντός του οργανισμού
- την προστασία και βελτίωση των παγίων και της εικόνας του οργανισμού
- την ανάπτυξη και την υποστήριξη των ανθρώπων και της βάσης γνώσης του οργανισμού
- τη βελτιστοποίηση της λειτουργικής αποδοτικότητας

Στην ερώτηση 21 θέσαμε στο δείγμα το δίλημμα αν η νομική υπηρεσία ενός δημόσιου οργανισμού του τομέα υγείας (για παράδειγμα ενός κρατικού νοσοκομείου) πραγματεύεται υποθέσεις οι οποίες έχουν να κάνουν με ασθενείς οι οποίοι διεκδικούν την παραδειγματική

⁷⁶ Kyriazoglou, J., Sygkouna, I., Kyriazoglou, C. (2007), Πρότυπο διαχείρισης κινδύνου, ISO/IEC Guide 73 Risk Management - Vocabulary - Guidelines for use in standards, IRM, AIRMIC, ALARM, The Institute of Risk Management

τιμωρία του νοσοκομείου ή κάποιου ιατρού εξαιτίας σοβαρής βλάβης της υγείας τους λόγω κάποιου ιατρικού σφάλματος, η νομική υπηρεσία θα υπερασπιστεί τον εντολέα της με τον ίδιο ζήλο ανεξάρτητα με το πόσο σοβαρές βλάβες έχει υποστεί ο εκάστοτε ασθενής. Το 71,43% συμφώνησε με την παραπάνω παραδοχή ενώ το 28,57% διαφώνησε (Διάγραμμα 6).

Διάγραμμα 6. Υπεράσπιση με ζήλο ανεξαρτήτου βλάβης του ασθενούς

Παρατηρήσαμε ότι η ακεραιότητα των δικηγόρων δεν είναι μια έννοια διαπραγματεύσιμη, ο ζήλος για εργασία είναι πάντα σημαντικός ανεξαρτήτου αποτελέσματος και διαδρομής. Η νομική υπηρεσία προχωρά και αντιμετωπίζει κάθε υπόθεση.

Στην ερώτηση 22 δώσαμε την ευκαιρία στα δώδεκα (12) άτομα που απάντησαν αρνητικά στην παραπάνω ερώτηση να μας εκθέσουν τους λόγους για τους οποίους έχουν διαμορφώσει την γνώμη τους έτσι τα πιο σημαντικές ήταν οι εξής:

- «Γιατί και οι δικηγόροι είναι άνθρωποι»
- Εξαρτάται από τη σοβαρότητα της βλάβης που θα έχει υποστεί ο κάθε ασθενής
- Ο κάθε άνθρωπος συγκροτεί την προσωπικότητα και κατ' επέκταση τη στάση του στον ιδιωτικό, κοινωνικό και επαγγελματικό τομέα αναλόγως του συστήματος αξιών, ιεραρχήσεων που έχει. Συνεπώς κάθε φορά η συμπεριφορά του διέπεται και από αυτό το πλέγμα και όχι μόνο από τη ψυχρή επαγγελματική δεοντολογία

Στην ερώτηση 23 ζητήσαμε από το δείγμα να μας περιγράψει ορισμένες προτάσεις για την βελτίωση της νομικής υπηρεσίας του κρατικού νοσοκομείου ή ιδιωτικού θεραπευτηρίου στο οποίο εργάζεται, μετά από επεξεργασία οι προτάσεις είναι οι εξής:

- Καλή στελέχωση και ύπαρξη ενημερωμένης νομικής βιβλιοθήκης
- Πρόσβαση ηλεκτρονικά στη δικτυακή πύλη του «Νόμος»
- Πληρέστερη στελέχωση και καλύτερη γραμματειακή και υλικοτεχνική υποστήριξη

- Πληρέστερη στελέχωση της νομικής υπηρεσίας και απεμπλοκή της από θέματα διοικητικής και υπηρεσιακής φύσεως
- Το θεραπευτήριο που έχει νομική υπηρεσία πρέπει να έχει στην διάθεσή του τον αναγκαίο εξειδικευμένο προσωπικό από νομικούς σύμβουλους

Εδώ παρατηρούμε πως η στελέχωση είναι μια ακόμα σημαντική πτυχή για τη νομική υπηρεσία ενός κρατικού νοσοκομείου ή ενός ιδιωτικού θεραπευτηρίου. Οι άνθρωποι είναι εκείνοι που δημιουργούν το τμήμα και όσο πιο ικανοί είναι αυτοί τόσο και το τμήμα πιο επιτυχημένο. Βέβαια αφουγκραζόμαστε κάποιες ελλείψεις κυρίως στα δημόσια νοσοκομεία αναφορικά με την πρόσβαση σε νομικό υλικό και την γραφειοκρατία να είναι ένα σημαντικό εμπόδιο που δεν επιτρέπει την εξέλιξη και την βελτίωση μιας νομικής υπηρεσίας.

Στην ερώτηση 24 απευθυνόμενοι σε όσους εργάζονται στην νομική υπηρεσία κάποιου δήμου, ζητήσαμε να μας πουν να πιστεύουν ότι η υπηρεσία τους προσφέρει σημαντικό έργο στον δήμο. Το σύνολο των εργαζομένων σε δήμους απάντησε καταφατικά στην ερώτηση αυτή.

Στην επόμενη ερώτηση 25 ζητήσαμε να περιγραφούν ορισμένες προτάσεις για την βελτίωση της νομικής υπηρεσίας του δήμου. Έτσι μετά από επεξεργασία των στοιχείων καταλήγουμε στις εξής:

- Εφαρμογή αξιοκρατίας, και όχι αυλοκρατία και φαυλοκρατία
- Αρτιότερος εξοπλισμός όσο αφορά τη νομική βιβλιοθήκη και στήριξη από τις υπηρεσίες του δήμου όπου απαιτείται
- Οι διαδικασίες να είναι ουσιαστικές και όχι τυπικές
- Ακόμη υπήρξαν κάποιοι που θεώρησαν ότι δεν θα επιθυμούσαν περαιτέρω βελτιώσεις.

Η νομική υπηρεσία κάθε δήμου επιδέχεται στοιχεία ανακατατάξεων και βελτιώσεων. Υπάρχουν περιθώρια ανάπτυξης με πολλούς τρόπους και με την εκμετάλλευση των νέων τεχνολογιών και των γνώσεων των νέων ανθρώπων θα μπορούσε να φτάσει σε υψηλά επίπεδα ποιότητας με αποτελέσματα θετικά για τον εκάστοτε δήμο.

Στην ερώτηση 26 ζητήσαμε την προσωπική άποψη του δείγματος αναφορικά με το ποια πρέπει να είναι η θέση του δικηγόρου στα πειθαρχικά συμβούλια των δημόσιων οργανισμών, για παράδειγμα σε ένα πειθαρχικό συμβούλιο ενός δήμου. Οι απαντήσεις πολλές και ενδιαφέρουσες, έτσι ο δικηγόρος να μπορεί:

- να μπορεί να υπερασπίζεται τον εντολέα του (ο οποίος να παρίσταται διά ή μετά του πληρεξούσιου δικηγόρου του)
- να σταθμίζει το συμφέρον της υπηρεσίας με το συμφέρον και τη συμπεριφορά του συγκεκριμένου υπαλλήλου
- να επιλύει διάφορα νομικά θέματα τα οποία ίσως δεν κατανοούν όσοι δεν είναι νομικοί, να προβάλλει προτάσεις και να έχει γενικά πολύ ενεργό και βαρύ ρόλο

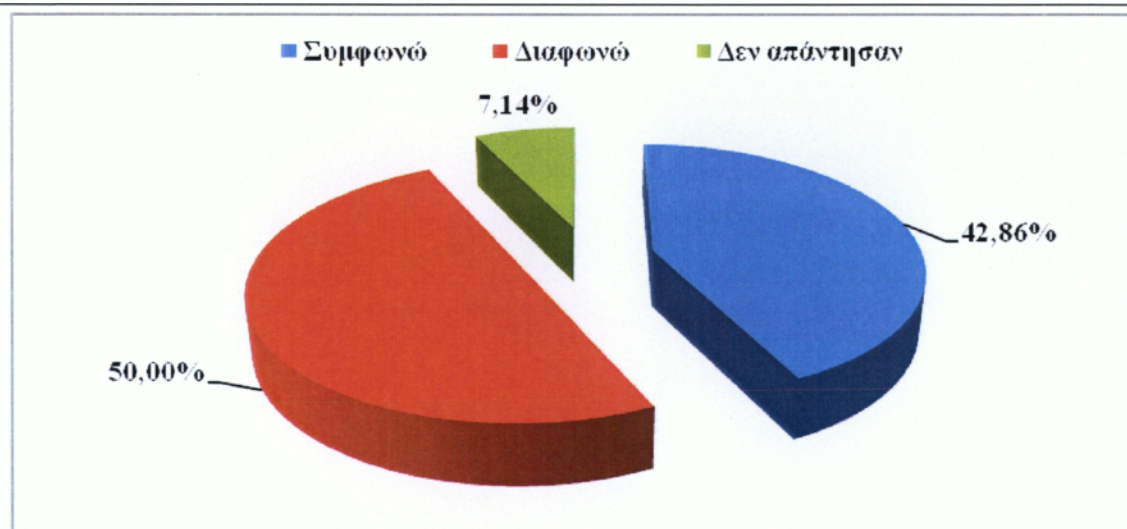
- να παρουσιάζεται στο συμβούλιο και η παρουσία του να βασίζεται στη γνωμάτευση - εισήγηση θέσεων με σκοπό τη διαλεύκανση της υπόθεσης όπου η τελική κρίση θα είναι στα όργανα του δημόσιου οργανισμού
- να έχει έστω μια τυπική παρουσία και μόνο για κάλυψη κείμενου νομοθετικού πλαισίου, όχι να του ζητείται δικαστική κρίση
- να συμμετέχει στα πειθαρχικά συμβούλια καθότι δεν παρεμβάλλεται στην οργανωτική και ιεραρχική κλίμακα του δήμου
- να έχει γνωμοδοτικό ρόλο όταν ζητείται
- να έχει δικαίωμα να παρίσταται εάν το ζητήσει ο πειθαρχικά διωκόμενος, καθώς επίσης και να παρέχει τη γνώμη του εάν του το ζητήσει το πειθαρχικό συμβούλιο
- να παρέχει τις ορθές νομικές πληροφορίες κατά βάση αντικειμενικές και για τη διεκπεραίωση της υπόθεσης
- να είναι ακριβοδίκαιος και να μην επηρεάζεται από προσωπικές φιλίες και σχέσεις

Συμπεραίνουμε ως ο ρόλος του δικηγόρου είναι σημαντικός στα πειθαρχικά συμβούλια, βρίσκεται σε θέση να καλύψει νομικά κενά, να συμβουλέψει και να εκπροσωπήσει.

Στην ερώτηση 27 αν το δείγμα θεωρεί πως πρέπει να υπάρχουν φραγμοί στην διοικητική διαδικασία νομικών υποθέσεων των δημόσιων υπαλλήλων, δηλαδή, θα μπορούσε ένας δημόσιος υπάλληλος να προσλάβει για την εκπροσώπησή του έναν ιδιώτη δικηγόρο, οι απαντήσεις το σύνολο του δείγματος (100%) απάντησε καταφατικά.

Στην ερώτηση 28 θέσαμε τη διλημματική υπόθεση ότι η νομική υπηρεσία ενός κρατικού νοσοκομείου δεν επιδεικνύει τον ίδιο ζήλο με μια νομική υπηρεσία ενός ιδιωτικού θεραπευτηρίου. Εδώ ποσοστό 42,86% απάντησε ότι συμφωνεί ενώ 50% ότι διαφωνεί και ένα 7,14% δεν απάντησε (Διάγραμμα 7).

Διάγραμμα 7. Ζήλος νομικής υπηρεσίας κρατικού νοσοκομείου σε σχέση με ένα ιδιωτικό θεραπευτήριο

Συμπεραίνουμε από το μοίρασμα των απαντήσεων πως στην πραγματικότητα ο ιδιωτικός τομέας βρίσκεται ένα βήμα μπροστά από τον δημόσιο. Αν αναλογιστούμε, πως οι χρηματικές απολαβές εργαζομένων σε νομική υπηρεσία δημόσιου οργανισμού είναι υποπολλαπλάσιες από εκείνες του ιδιωτικού τομέα, είναι φανερό η διαφορά σε επίπεδο παρακίνησης με αποτέλεσμα οι μη σωστά αμειβόμενοι εργαζόμενοι να μην επιδεικνύουν τον ίδιο ζήλο για την εργασία τους.

Στην ερώτηση 29 ζητήσαμε από το δείγμα να αιτιολογήσει την συμφωνία ή την διαφωνία του στην παραπάνω ερώτηση. Μετά από επεξεργασία των απαντήσεων όσοι συμφώνησαν ότι η νομική υπηρεσία ενός κρατικού νοσοκομείου δεν επιδεικνύει τον ίδιο ζήλο σε σχέση με ένα ιδιωτικό θεραπευτήριο, θεώρησαν ότι αυτό συμβαίνει διότι:

- Ο δικηγόρος του δημοσίου φορέα δεν λειτουργεί με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια
- Δεν υπάρχει η πίεση που ασκείται στον ιδιωτικό τομέα για ένα αποτέλεσμα στη δίκη που θα έχει τα συμφέροντα του θεραπευτηρίου
- Λόγω οικονομικών απολαβών, διακυβεύονται η φήμη και η φερεγγυότητα των ιδιωτικών θεραπευτηρίων
- Οι νομικοί σύμβουλοι ενός ιδιωτικού θεραπευτηρίου επιδεικνύουν μεγαλύτερο ζήλο στις υποθέσεις λόγω του ανταγωνισμού που επικρατεί στον ιδιωτικό τομέα
- Ο «δημοσιουπαλληλισμός» είναι επαγγελματική στάση από την οποία δύσκολα ξεφεύγουν όσοι εντάσσονται στους δημόσιους οργανισμούς
- Η απουσία πίεσης κάνει τη νομική υπηρεσία του δημοσίου πιο χαλαρή

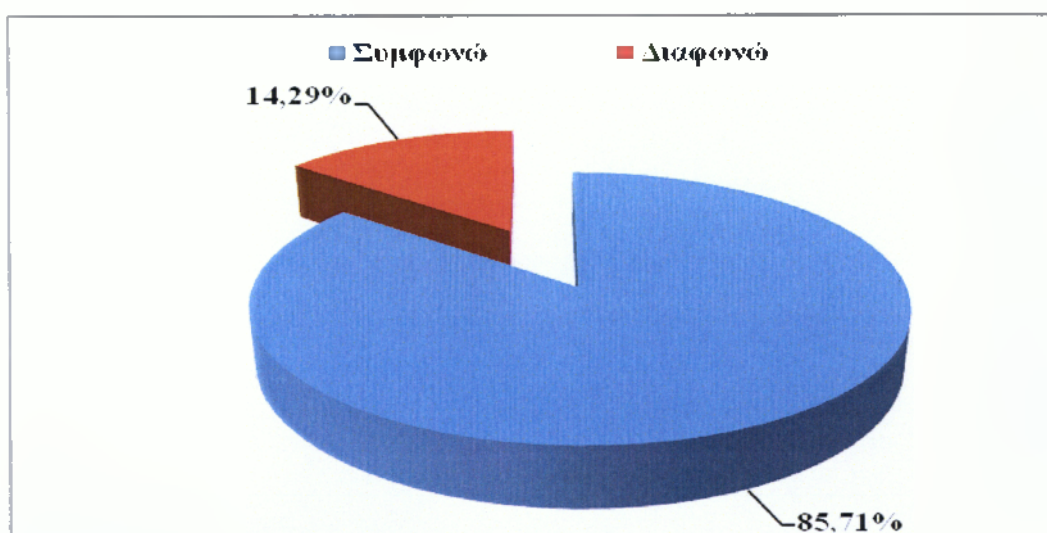
Όσοι διαφώνησαν, θεώρησαν ότι αυτό συμβαίνει διότι:

- Ο ρόλος της νομικής υπηρεσίας σε οποιονδήποτε χώρο και αν δραστηριοποιείται είναι να προασπίζει κάποια συμφέροντα και ειδικά όταν πρόκειται για θέματα υγείας δεν μπορεί να παραβλέψει κάποια πράγματα
- Δεν διαφοροποιείται η επαγγελματική κρίση ενός δικηγόρου υποχρεωτικά από το δημόσιο ή μη χαρακτήρα του εντολέα του
- Η επαγγελματική και νομική δεοντολογία είναι κοινή και στις δυο περιπτώσεις, δημόσιων και ιδιωτικών μονάδων παροχής υπηρεσιών υγείας
- Στη νομική υπηρεσία ενός Ν.Π.Δ.Δ. υπερισχύει το δημόσιο συμφέρον ενώ σε μια αντίστοιχη υπηρεσία Ν.Π.Ι.Δ. υπερισχύει το κέρδος. Και στις δυο περιπτώσεις κοινή συνισταμένη πρέπει να είναι η προώσπιση της αρχής της νομοθεσίας
- Η ποιοτική παροχή των νομικών υπηρεσιών δυστυχώς εξαρτάται από τον τρόπο αμοιβής
- Εξαρτάται από τα άτομα που απαρτίζουν τη νομική υπηρεσία

Τελικά ο δημόσιος τομέας ταλανίζεται από προβλήματα παρακίνησης, γραφειοκρατίας και έλλειψης ενδιαφέροντος που όμως αυτά μπορούν να υπερκεραστούν με τεχνικές ενδυνάμωσης, εκπαίδευσης και επικοινωνίας με τον εργαζόμενο.

Στην ερώτηση 30, θέσαμε μια υπόθεση, ότι το δικηγορικό απορρήτο αποτελεί από τα ισχυρότερα προπύργια επαγγελματικής εχεμύθειας και απόλυτης εμπιστοσύνης, το οποίο υπάρχει ενδεχόμενο να αρθεί, για παράδειγμα σε περιπτώσεις οργανωμένου εγκλήματος, οικονομικού εγκλήματος, τρομοκρατίας, ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, διαφθορά στο δημόσιο. Το δείγμα με ποσοστό 85,71% απάντησε ότι συμφωνεί ενώ 14,29% ότι διαφωνεί (Διάγραμμα 8) με την άρση του δικηγορικού απορρήτου.

Διάγραμμα 8. Άρση δικηγορικού απορρήτου κατά περίπτωση

Στην τελευταία ερώτηση 31 ζητήσαμε από το δείγμα να μας αιτιολογήσει την συμφωνία ή την διαφωνία του στην παραπάνω ερώτηση. Μετά από επεξεργασία των απαντήσεων διαπιστώνουμε πως στο δείγμα των ερωτώμενων υπήρξαν και κάποιοι υπάλληλοι της νομικής υπηρεσίας χωρίς την ιδιότητα του δικηγόρου, γραμματείς νομικού τμήματος, οι οποίοι διαμόρφωσαν αυτό το καταφατικό ποσοστό του 14,29%. Τα άτομα αυτά δεν διαθέτουν δικηγορική παιδεία σε υψηλό επίπεδο και δεν ενστερνίζονται την έννοια του δικηγορικού απορρήτου, συμπαρασύρονται από τα συναισθήματά τους αναιρώντας την έννοια απορρήτου μπροστά, για παράδειγμα, σε περιπτώσεις διαφθοράς, τρομοκρατίας. Έτσι η ομάδα αυτή των ερωτώμενων θεώρησαν ότι μια άρση απορρήτου μπορεί να συμβαίνει διότι:

- Οι παραπάνω καταστάσεις είναι σοβαρότατες και η άρση του απορρήτου υπηρετεί στο δημόσιο συμφέρον
- Από την άρση του δικηγορικού απορρήτου μπορούν να βγουν στην επιφάνεια στοιχεία τα οποία να βοηθήσουν στην εξιχνίαση των παραπάνω υποθέσεων
- Προκειμένου να προστατευθεί το δημόσιο συμφέρον και να περιφρουρηθεί το κοινό αίσθημα δικαίου

- Είναι δυνατό κατά την άσκηση της δικηγορίας να περιέλθουν στην αντίληψη του δικηγόρου ποινικά κολάσιμες πράξεις του εντολέα του. Εφόσον ζητηθεί από το δικαστήριο η κατάθεση για τα παραπάνω ζητήματα δεν μπορεί να αρνηθεί
- Το δικηγορικό απόρρητο οφείλει να κάμπτεται στις περιπτώσεις που υφίστανται βάσιμες υπόνοιες διάπραξης αδικημάτων κακουργηματικού χαρακτήρα ή ιδιώνυμων αδικημάτων ιδιαίτερα επιλήψιμων
- Ο δικηγόρος θεωρείται δημόσιος λειτουργός, στο πλαίσιο του λειτουργήματός του καλό είναι να συμβάλλει με όποιο τρόπο μπορεί στην τήρηση των κανόνων μιας ευνομούμενης πολιτείας
- Στάθμιση συμφερόντων
- Ο νομικός ενός Ν.Π.Δ.Δ οφείλει να προασπίζει πάνω απ' όλα το δημόσιο συμφέρον
- Το δικηγορικό απόρρητο πρέπει να αίρεται σε περίπτωση αιτιολογημένης καταπάτησης του δημοσίου συμφέροντος
- Το κοινωνικό συμφέρον είναι υπέρτερο αγαθό και υπερισχύει του ατομικού
- Διότι πρέπει να κοινοποιούνται δημόσια οποιαδήποτε παράνομη ενέργεια κάθε πολίτη και να μην κρύβεται πίσω από το απόρρητο
- Διευκολύνει περισσότερο το έργο της δικαιοσύνης

Ενώ όσοι διαφώνησαν θεώρησαν ότι το απόρρητο είναι ιερό και απαράβατο σε κάθε περίπτωση και ότι πρέπει να είναι ισχυρό, οπότε η άρση του θα αποτελέσει αρνητικό παράγοντα που θα επισκιάσει τις παραπάνω αρχές και θα προσβάλλει το νομικό πολιτισμό της χώρας μας. Παρατηρούμε την σημαντικότητα του δικηγορικού απορρήτου όμως το δείγμα που αποτελούνταν από δικηγόρους δεν θα επέτρεπε την άρση του μπροστά σε θέματα δημόσιου συμφέροντος πόσο μάλλον σε περιπτώσεις που αφορούν την υγεία και την πρόνοια. Κατανοούμε πως το δείγμα που αποτελούνται από δικηγόρους απάντησε αρνητικά στην ερώτηση, διατηρώντας έτσι το ιερό απόρρητο του δικηγορικού λειτουργήματος.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην εργασία μας προσπαθήσαμε μέσα από δύο κύρια μέρη την θεωρία και την έρευνα να απεικονίσουμε τη νομική υπηρεσία οργανισμών με έμφαση στην υγεία και την πρόνοια. Αρχικά ήταν σημαντικό να αναφερθούμε στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους αλλά και στον δικηγόρο ως συστατικό στοιχείο κάθε νομικής υπηρεσίας. Τέλος μέσα από μελέτες περιπτώσεων νομικών οργανισμών, δήμων, δημόσιων νοσοκομείων και ιδιωτικών θεραπευτηρίων προσπαθήσαμε να αναδείξουμε την αναγκαιότητα και την σπουδαιότητα του νομικού τμήματος. Τέλος με την έρευνα μας, μέσω ερωτηματολογίου, αποκομίσαμε πολλά συμπεράσματα για τις νομικές υπηρεσίες.

Η νομική υπηρεσία οργανισμών έχει μια σπουδαιότητα, μπορεί να αντιμετωπίσει εκκρεμείς υποθέσεις των δικαστικών αρχών, να επιληφθεί λειτουργικών και οργανωτικών προβλημάτων των νοσοκομείων, τα οποία χρήζουν νομικής αντιμετώπισης, να εκδίδει γνωμοδοτήσεις επί σοβαρών νομικών ζητημάτων, οι οποίες στη συνέχεια θα κοινοποιούνται σε όλα για παράδειγμα τα δημόσια νοσοκομεία της περιφέρειας προς ενημέρωσή τους και εφαρμογή επί ομοίων ανακυπτόντων προβλημάτων. Επίσης υπάρχει η δυνατότητα νομικής κρίσης επί υπαλληλικών θεμάτων και τέλος περιορισμός των δαπανών του εκάστοτε οργανισμού.

Ακόμη και από την έρευνα που πραγματοποιήσαμε κατανοήσαμε την σπουδαιότητα της νομικής υπηρεσίας δημόσιων και ιδιωτικών οργανισμών. Το εύρος των υποθέσεων με τα οποία απασχολείται μια νομική υπηρεσία δήμων ή ιατρικών μονάδων είναι πολλές όπως διοικητικές, περί εργατικών διαφορών, αποζημιώσεις για απαλλοτρίωση, ακυρωτικής αρμοδιότητας, υποθέσεις που αφορούν υπαλλήλους του δήμου, αστικές και ποινικές αλλά και γνωμοδοτήσεις σε πειθαρχικά και υπηρεσιακά θέματα, αρχειοθέτηση νομολογιακού υλικού, νομική υποστήριξη σε θέματα που προκύπτουν μεταξύ πολιτών ή εργαζομένων του νοσοκομείου με το νομικό πρόσωπο του συγκεκριμένου φορέα, πειθαρχικά θέματα, νομικές συμβουλές σε θέματα υπαλληλικού δικαίου, χειρισμός θεμάτων που αφορούν διαφορές ασθενών. Βέβαια τα ευρήματα της έρευνας παρουσίασαν και σημαντικές θέσεις των δικηγόρων για την βελτίωση των νομικών υπηρεσιών όπως η ήδη παρουσία εξειδικευμένου προσωπικού από δικηγόρους οι οποίοι ενστερνίζονται σημαντικές αξίες όπως η αξιοκρατία, το δικηγορικό απόρρητο, η υιοθέτηση του εργαλείου του risk management, ο συνδυασμός εσωτερικών δικηγόρων με έμμισθη εντολή και εξωτερικών συνεργατών. Όλα αυτά τα στοιχεία, σύμφωνα με την έρευνά μας είναι εκείνα που θα δώσουν το πλεονέκτημα στη νομική υπηρεσία κάθε οργανισμού – δημόσιου και ιδιωτικού.

Είναι απαραίτητο βέβαια να υιοθετηθούν ορισμένες πρακτικές – μέτρα εξυγίανσης των νομικών υπηρεσιών ώστε να είναι ακόμα πιο αποτελεσματικές. Έτσι η διεύρυνση και αναβάθμιση της νομικής κάλυψης του κάθε οργανισμού μέσω των ικανότερων και κατάλληλων νομικών

συμβούλων είναι απαραίτητη ώστε να επιτυγχάνεται αύξηση της στελέχωσης της κάθε νομικής υπηρεσίας με προσωπικό ικανό προσωπικό υψηλού κύρους, άλλωστε ο νέος Κώδικας Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων συντάχθηκε προς αυτή την κατεύθυνση και είναι σημαντικό να αναφέρουμε πως για πρώτη φορά επιτρέπεται και στα εποπτευόμενα από τους δήμους νομικά πρόσωπα να αποκτήσουν έναν δικηγόρο με έμμισθη εντολή .

Πρέπει να υπάρξουν διαδικασίες λήψης αποφάσεων των οργάνων διοίκησης, διαδικασίες προγραμματισμού, διαδικασίες παρακολούθησης, αξιολόγησης και αναθεώρησης του νομικού τμήματος κάθε οργανισμού ώστε να βελτιωθεί η υπηρεσία αλλά και η σχέση του εκάστοτε οργανισμού με την κοινωνία αλλά και τον πολίτη. Έτσι πρέπει να υπάρχουν διαδικασίες εκτίμησης των αναγκών και του βαθμού της ικανοποίησης των πολιτών από τις παρεχόμενες νομικές υπηρεσίες, διαδικασίες διαχείρισης των αιτημάτων και των παραπόνων, διαδικασίες επικοινωνίας / πληροφόρησης, διαδικασίες συμμετοχής στη λήψη των αποφάσεων και διασφάλισης της συναίνεσης των εμπλεκόμενων, διαδικασίες λογοδοσίας και διαφάνειας της δράσης του δήμου, του νοσοκομείου ή του θεραπευτηρίου, ή του εκάστοτε οργανισμού, μέτρα για τη δίκαιη και ισότιμη μεταχείριση των πολιτών. Πολλά από τα παραπάνω ίσως είναι και οι σημαντικές επιδιώξεις του risk management που θεωρείται τόσο σημαντικό εργαλείο ώστε οι οργανισμοί να ενσωματώσουν στην κουλτούρα του οργανισμού αποτελεσματικές πολιτικές ικανές να προσδώσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε νομικές υπηρεσίες δήμων με αποκορύφωμα την επίτευξη στόχων και ηθικής ικανοποίησης από μια επιτυχημένη νομική υπηρεσία.

Όλα τα παραπάνω μπορούν να γίνουν πράξη όταν υπάρχει οργάνωση και συνεργασία, το απαραίτητο και εξειδικευμένο νομικό ανθρώπινο δυναμικό, η υλικοτεχνική υποδομή και οι οικονομικοί πόροι που μπορούν να λειτουργήσουν σε πολλές περιπτώσεις ως κινητήριο δύναμη αλλά και ως παρακινητικό μέσο. Κύριο αποτέλεσμα όλων αυτών ο προσδιορισμός στόχων από μια νομική υπηρεσία μπορεί μέσα από μια σωστή οργάνωση να είναι αποτελεσματική και να καταρτίζει σχέδια δράσης για τους γενικούς στόχους της τοπικής ανάπτυξης και της εσωτερικής ανάπτυξης ενός δήμου, στην βελτίωση του παραγόμενου αποτελέσματος και τον τρόπο διαχείρισης υποθέσεων για δημόσια νοσοκομεία αλλά και την επαγρύπνηση και την επίτευξη όσο το δυνατό υψηλότερων αποτελεσμάτων υπέρ ιδιωτικών θεραπευτηρίων.

Συγκρίνοντας όλα τα παραπάνω μπορούμε να κατανοήσουμε πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος του δικηγόρου στη νομική υπηρεσία δημόσιων ή ιδιωτικών οργανισμών υγείας και πρόνοιας ώστε να εξασφαλίζεται η νομιμότητα και οι κανόνες δικαίου σε αυτούς. Έτσι λοιπόν στο κομμάτι που αφορά βασικά τον ρόλο του δικηγόρου θα πρέπει οι δικηγόροι και ως επιστήμονες να παρεμβαίνουν με την άποψή τους και γενικότερα να μπορούν να συμβάλλουν ενεργά στην άσκηση δικαιοσύνης. Η άσκηση του λειτουργήματος του δικηγόρου είναι συνδεδεμένη με το μορφωτικό, κοινωνικό, πολιτικό και ιστορικό περιβάλλον της κοινωνίας. Σε κάθε κοινωνία οι

δικηγόροι παίζουν σημαντικό ρόλο στην απονομή της δικαιοσύνης και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των ουσιωδών ατομικών ελευθεριών. Οι δικηγόροι θα έπρεπε να φροντίζουν όχι μόνο για τα συμφέροντα των πελατών τους αλλά και του δικαικού συστήματος ως συνόλου και δεν πρέπει να λησμονούμε την ουσιαστική προσφορά του στις νομικές υπηρεσίες οργανισμών του τομέα υγείας και πρόνοιας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Annas, G. (1975). *The Rights of Hospital Patients*. Avon Books. New York
- Beckford, J. (1982). *A typology of family responses to a new religious movement, in Cults and the Family*. Editors: Kaslow F, Sussman M.
- Carnevalio, O. (1989). *L'osperale oggi*. Roma
- CCBE (Council of Bars and Law Societies of Europe). (22/08//2007). *Κώδικας Ελλήνων Δικηγόρων*. Διαθέσιμο: www.ccbe.eu/fileadmin/user_upload/NTC_document/code_grece_elpdf12_1187786105.pdf
- D.S.M. Anby. (1981). *Le Droit de la sante*. Paris
- Duncan As, Dunstan GR, Welbourn (1981). *Dictionary of Medical Ethics*. 2nd edition. Darton, Longman & Todd. London
- Gulphe, P. (1974). *Rapport sur le secret professionnel en droit francais. Le secret et le droit, Travaux de l' association*. Capitant, Tome XXV, Dalloz
- James, S. (1995). *Gossip, stories and friendship: Confidentiality in midwifery practice*. Nurs Ethics
- Kyriazoglou, J., Sygkouna, I., Kyriazoglou, C. (2007), *Πρότυπο διαχείρισης κινδύνου*, IRM, AIRMIC, ALARM, The Institute of Risk Management
- Lopreiato, R. (1991). *Legistazione e Organizzazione Sanitazia*. Roma
- Parkes, R. (1982). *The Duty of Confidence*. Br Med J
- Phillips, M., Dawson, J. (1985). *Doctor's Dilemmas*. 2nd ed. The Harvester Press. Brighton
- Rushton, CH, Infante, MC. (1995). *Keeping secrets: The ethical and legal challenges*. Pediatr Nurs
- Smith, N., Merna, T., Jobling, P. (2006), *Managing Risk*, 2nd edition, Blackwell Publishing Ltd, Oxford
- Άγνωστος. *Ιατρικό σφάλμα στην Αμερική*. Διαθέσιμο: <http://www.westgard.com/essay55.htm>. Medical Errors - Complexity and Solutions.
- Αλεξιάδης, Α-Δ. (1991). *Το νομοθετικό και οργανωτικό πλαίσιο λειτουργίας Νοσοκομείων ΕΣΥ*. ΕΔΔΔ. Αθήνα
- Αλεξιάδης, Α-Δ. (1999). *Εισαγωγή στο Δίκαιο της Υγείας*. Εκδόσεις Μ. Δημοπούλου. Θεσσαλονίκη
- Απόφαση υπ' αριθμό. 1117864/2297/Α0012. *Προσδιορισμός των ελάχιστων αμοιβών των Δικηγόρων*. ΦΕΚ 2422/2007
- Βικιπαίδεια. *Ορισμός δικηγόρου*. Διαθέσιμο :<http://el.wikipedia.org/wiki>
- Βικιπαίδεια. *Ορισμός νομικής επιστήμης*. Διαθέσιμο: <http://el.wikipedia.org/wiki>

- Βούρβαχης, Ε. (2005). *Δικηγόρος και Δεοντολογία*. Εκδόσεις Σάκκουλας. Αθήνα
- Γάφος, Η. (1965). *Ποινικό Δίκαιο: Ειδικό μέρος*. Τεύχος Ε'. Αθήνα
- Γιαννακάκης, Ε. (2004). *Η δικηγορία σήμερα*. Εκδόσεις Σάκκουλας. Σύλλογος Ελευθέρων Επαγγελματιών Δικηγόρων Αθηνών. Δικηγορικός Σύλλογος Καλαμάτας. Αθήνα. σελ. 290 - 292
- Δάλλα – Βοργία, Π. (1983). *Απόρρητο και Ιατρική Έρευνα: Νομικά και Ηθικά Θέματα κατά τη Χρήση Ιατρικών Στοιχείων στην Επιδημιολογική Έρευνα*. Διατριβή Διδακτορίας. Αθήνα
- Δικηγορικός Σύλλογος Καβάλας, *Δημόσια αντιπαράθεση των δικηγόρων*, Διαθέσιμο www.dskavalas.gr/show.php?frmArticleID=17
- Δημητρακόπουλος, Γ. (2000). *Εισαγωγή στο δίκαιο και στους πολιτικούς θεσμούς*. Εκδόσεις Σάκκουλας. Αθήνα
- Διακήρυξη της ενώσεως των νέων δικηγόρων (ΑΙΙΑ) της Λαζάνης (27/8/1982)*
- Ένωση Ασκούμενων και Νέων Δικηγόρων Αθηνών, *Κώδικας Δεοντολογίας του Δικηγορικού Λειτουργήματος*, Διαθέσιμο <http://www.eanda.gr/page.php?249>
- Ζησιάδης, Β., Μαργαρίτης, Λ. (1999). *Εισαγωγή στην ποινική δικονομία*. Εκδόσεις Σάκκουλας. Αθήνα
- Κάτσας, Γ. (1940). *Στοιχεία Ιατρικής Δεοντολογίας. Ιατρικόν Απόρρητο – Ιατρική Ευθύνη*. Έκδοση Γ., Χ. Περγάμαλης, Αθήνα
- Κατσέτου, Ζ., Σπινθουράκη, Ε., Χρυσανθάκης, Χ. (1987). *Κώδικας δικηγόρων και κώδικας δεοντολογίας του δικηγορικού λειτουργήματος*. Εκδόσεις Σάκκουλα. Αθήνα
- Κουτσελίνης Α., Μιχαλοδημητράκης Μ. (1980). *Το Ελληνικό νομικό πλαίσιο της ιατρικής αμέλειας*. Εκδόσεις Gutenberg. Αθήνα
- Κουτσελίνης Α., Μιχαλοδημητράκης, Μ. (1984). *Ιατρική ευθύνη*. Εκδόσεις Gutenberg. Αθήνα
- Λεβέντης, Γ. (2002). *Ατομικό Εργατικό Δίκαιο. Πρακτικά θέματα με λύσεις*, 2^η έκδοση. Εκδόσεις Σάκκουλα. Αθήνα
- Λιαρόπουλος, Λ. (1996). *Οργάνωση υπηρεσιών υγείας*. Πανεπιστημιακές παραδόσεις
- Μανιάτης, Α. (2007), *Νομοθεσία μονάδων υγείας και πρόνοιας, Διδακτικές σημειώσεις*, Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας, Καλαμάτα
- Νόμος 1232/1982. (ΦΕΚ 109/82). *Επαναφορά σε ισχύ, τροποποίηση και συμπλήρωση των διατάξεων του Ν.Δ. 4352/1964 και άλλες διατάξεις*. Εθνικό Τυπογραφείο
- Νόμος 2683/1999. (ΦΕΚ 19 Α/1999). *Πειθαρχικό Δίκαιο*. Εθνικό Τυπογραφείο
- Νόμος 1256/1982. (ΦΕΚ 65/1982 τ.Α'). *Για την πολυθεσία, την πολυαπασχόληση και την καθιέρωση ανωτάτου ορίου απολαβών στο δημόσιο τομέα καθώς και για το Ελεγκτικό Συνέδριο, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και άλλες διατάξεις*.
- Νομική Υπηρεσία Καλαμάτας*

Νομικό Συμβούλιο του Κράτους. *Αρμοδιότητες ΝΣΚ*. Διαθέσιμο: www.nsk.gr/ΑρμοδιότητεςΝΣΚ/tabid/131/Default.aspx

Νομικό Συμβούλιο του Κράτους. *Γνωμοδότηση 184/2003*. Συνεδρίαση 13/05/2003

Νομικό Συμβούλιο του Κράτους. *Γνωμοδότηση 219/2001*. Συνεδρίαση 04/04/2001

Νόμος 1188/1981. (ΦΕΚ 204/ 1981). *Περί κυρώσεως του Κώδικος περί καταστάσεως Προσωπικού Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως*. Εθνικό Τυπογραφείο

Νόμος 3026/1954. (ΦΕΚ 235 Α). *Περί του Κώδικος των Δικηγόρων*. Εθνικό Τυπογραφείο

Νόμος 3086/2002. (ΦΕΚ 324/2002). *Οργανισμός Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κατάσταση των Λειτουργιών και των Υπαλλήλων του*. Εθνικό τυπογραφείο

Νόμος 3274/2004. (ΦΕΚ 195/19/10/2004) *Οργάνωση και λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως πρώτου και δεύτερου βαθμού*. Εθνικό Τυπογραφείο

Νόμος 3528/2007, ΦΕΚ 26 / 9.2.2007, *Κώδικας Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων*, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα

Νόμος 3584/2007 δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 143 Α' / 28.6.2007, *Κώδικας Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων*, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα

Όμιλος Εταιριών Διαγνωστικού και Θεραπευτικού Κέντρου Αθηνών Υγεία Α.Ε. (2007). *Ενδιάμεσες Οικονομικές Καταστάσεις της 30ης Σεπτεμβρίου 2007. Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης*. Αθήνα

Όμιλος Εταιριών Διαγνωστικού και Θεραπευτικού Κέντρου Αθηνών Υγεία Α.Ε. (2007). *Επιστολή της Νομικής Υπηρεσίας του Υγεία Α.Ε. η οποία περιλαμβάνει και τις εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις*, Αθήνα

Παπαευαγγέλου – Κορνοντζέλου, Ε. (1994). *Νομοθεσία στη Νοσηλευτική – Ανθρώπινα Δικαιώματα*. Σημειώσεις Διδασκαλίας. Αθήνα

Παυλοπούλου, Π. (1980). *Η αρχή της νομιμότητας και το Σύνταγμα του 1975*. Σύγχρονα Θέματα. Αθήνα

Προεδρικό Διάταγμα 238. ΦΕΚ 214/2003. *Εκτέλεση των διατάξεων περί Νομικού Συμβουλίου του Κράτους*. Εθνικό Τυπογραφείο

Σκούρη, Β. (1987). *Η συνταγματική αρχή της αναλογικότητας*. Ελληνική Δίκη. Αθήνα

Σπηλιωτοπούλου, Ε. (1988). *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*. Εκδόσεις Σάκκουλα. Αθήνα

Ταραμπέ, Μ., Σταματόπουλος Β., Τσαγκαράης, Μ. (04-05/2006). *Οι οικονομικές επιπτώσεις του ιατρικού σφάλματος*. Περιοδικό Ιατρικό Βήμα (27). Αθήνα

Τάχου, Α. (1973). *Σύγχρονες τάσεις της αρχής της νομιμότητας στο διοικητικό δίκαιο*. Εκδόσεις Σάκκουλα. Θεσσαλονίκη

Τάχου, Α. (1997). *Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο*. Εκδόσεις Σάκκουλα. Θεσσαλονίκη

Τσούτσου, Α. (1979). *Η αρχή της νομιμότητας της διοικήσεως*. Στο: Διοίκηση και Δίκαιο. Γ:85. Αθήνα

Υπουργείο εσωτερικών δημόσιας διοίκησης και αποκέντρωσης, (1996). *Κώδικας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης*. Εκδόσεις Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης.

Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. *Εγκύκλιος 64282/2004. Θέμα: Θέματα προσωπικού των Ο.Τ.Α. που ρυθμίζονται με το ν.3274/2004 (Φ.Ε.Κ. 195/Α/19-10-2004)*.

Βιβλιοθήκη Νομοθεσίας Δημοσίων Δαπανών. 22/12/2004

Χιώλου, Κ. (1998). *Μελέτες δημοσίου δικαίου*. Νομική βιβλιοθήκη. Αθήνα

ΣΥΝΟΨΗ

Η παρούσα εργασία έχει ως κύριο σκοπό την παρουσιάσει της αναγκαιότητας και χρησιμότητας μιας νομικής υπηρεσίας οργανισμών στον τομέα υγείας και πρόνοιας. Για την καλύτερη απεικόνιση του θέματος διαιρέσαμε την μελέτη σε δύο κύρια μέρη που αφορούν την βιβλιογραφική ανασκόπηση, παρουσιάζοντας το θεωρητικό πλαίσιο και ένα ακόμα που αναφερόμαστε στην ανάλυση μιας έρευνας που πραγματοποιήσαμε σε δήμους, κρατικά νοσοκομεία, ιδιωτικά θεραπευτήρια και στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους.

Το θεωρητικό μέρος περιλαμβάνει δύο κεφάλαια. Στο πρώτο γίνεται ανάλυση του Νομικού Συμβούλιου του Κράτους, αναφορά σχετικά με την ιστορική του αναδρομή, τις αρμοδιότητες, τις λειτουργίες, τα προβλήματα που αντιμετωπίζει. Επίσης μέσα από μια πληθώρα γνωμοδοτήσεων παρουσιάζουμε αρκετές μελέτες περιπτώσεων πραγματικών περιστατικών. Επίσης στο δεύτερο κεφάλαιο απεικονίζεται ο δικηγόρος ως συστατικό στοιχείο της νομικής υπηρεσίας ενός δημόσιου και ιδιωτικού οργανισμού, έτσι ασχολούμαστε με το λειτούργημα του δικηγόρου, τον έμμισθο δικηγόρο και τους περιορισμούς που υφίσταται, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του δικηγορικού επαγγέλματος, έναντι του συλλόγου στον οποίο ανήκει, των συναδέλφων του και προς τα δικαστήρια. Επίσης αναφερόμαστε στο δικηγορικό απόρρητο παραθέτοντας και μια σύγκριση αυτού με το ιατρικό απόρρητο. Ακόμη κρίναμε αναγκαίο να παραθέσουμε τις αμοιβές τις οποίες δικαιούται να απολαμβάνει ένας δικηγόρος. Επίσης η παρουσίαση του δικηγόρου του δημοσίου περιλαμβάνει την πρόσληψή του στην δημόσια υπηρεσία, τις περιπτώσεις απαγόρευσης αυτής, τις υποχρεώσεις και τη νομιμοποίηση αυτού.

Το ερευνητικό μέρος περιλαμβάνει και αυτό δύο κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο απεικονίζουμε με μελέτες περιπτώσεων νομικές υπηρεσίες οργανισμών υγείας και πρόνοιας. Αναφορικά με τον τομέα υγείας αναφερόμαστε στη νομική υπηρεσία νοσοκομείου, έπειτα με τον τομέα της πρόνοιας τη νομική υπηρεσία δήμων παρουσιάζοντας την δημιουργία νέας θέσης εργασίας στο δήμο, την πρόσληψη των δικηγόρων, τις υποχρεώσεις, τα δικαιώματα και τα επιδόματα αυτών. Επίσης αναλύουμε διεξοδικότερα τη νομική υπηρεσία Καλαμάτας αλλά τη νομική υπηρεσία ενός οργανισμού του ιδιωτικού τομέα, αυτή του Διαγνωστικού και Θεραπευτικού Κέντρου Αθηνών Υγεία Α.Ε..

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η ανάλυση της έρευνας που πραγματοποιήσαμε και η συμπερασματική της ανασκόπηση. Η έρευνα μας είχε ως κύριο σπουδαιότητα της νομικής υπηρεσίας σε δήμους και νοσοκομεία – κρατικά και ιδιωτικών συμφερόντων, δηλαδή εκπροσώπους οργανισμών υγείας και πρόνοιας, η οποία θα ισχυροποιήσει την αίσθησή μας πως ο δικηγόρος αλλά και η νομική υπηρεσία στο σύνολό της μπορεί να εξασφαλίσει τη νομιμότητα και τους κανόνες δικαίου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1.

Ελαχίστων δικηγορικών αμοιβών (1.1.2008 έως 31.12.2009)

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ	
Α' ΠΟΙΝΙΚΕΣ	
1. Παραστάσεις στα Δικαστήρια	11. Ενώπιον Συμβουλίου Εφετών 427
1. Ενώπιον Πταισματοδικείου 80	2. Παράσταση σε απολογία κατηγορουμένου
2. Ενώπιον Μονομελούς Πλημ/κείου 117	α) Ενώπιον ανακριτικού υπαλλήλου 144
3. Ενώπιον Τριμελούς Πλημ/κείου 214	β) Ενώπιον ανακριτού για πλημμέλημα 224
4. Ενώπιον Εφετείου:	γ) Ενώπιον ανακριτού για κακούργημα 556
α) επί πλημμελημάτων 491	3. Παράσταση σε άλλες ανακριτικές πράξεις
β) επί κακούργημάτων 983	α) Ενώπιον ανακριτικού υπαλλήλου 144
γ) επί κακούργημάτων (αιτ. αναστολής) 491	β) Ενώπιον ανακριτού 224
5. Ενώπιον Πενταμελούς Εφετείου 1.410	4. Υπομνήματα
5α. Ενώπιον Πενταμελούς Εφετείου (αιτ. αναστολής) 652	α) Κατά το στάδιο της προανάκρισης 107
6. Ενώπιον Κακούργοδικείου (Μ.Ο.Δ.) 1.314	β) Κατά το στάδιο της ανάκρισης 214
Ενώπιον Κακούργοδικείου (Μ.Ο.Ε.) 1.635	γ) Προς το Συμβούλιο Πλημ/κών 235
7. Ενώπιον Στρατοδικείου ή Ναυτοδικείου ή Αεροδικείου:	δ) Προς το Συμβούλιο Εφετών
α) επί πλημμελημάτων 224	1) ως Συμβούλιο Α' Βαθμού 406
β) επί κακούργημάτων 588	2) για την υλοστήριξη εφέσεως κατά βουλεύματος 406
8. Ενώπιον Αναθεωρητικού:	ε) Επί αιτήσεως αναθεωρήσεως 406
α) επί πλημμελημάτων 481	5. Μηνύσεις - Αιτήσεις - Ένοχα μέσα
β) επί κακούργημάτων 801	α) Σύνταξη μήνυσης 139
9. Ενώπιον του Αρείου Πάγου:	β) Σύνταξη αίτησης προς ποινικές αρχές 85
α) Αίτηση αναίρεσης κατ' αποφάσεως	γ) Σύνταξη αίτησης αναστολής της ποινής 214
Πλημ/κείου και Εφετείου 534	δ) Σύνταξη αίτησης χάριτος 374
β) Παράσταση για πλημμέλημα 1.015	ε) Έφεση κατά βουλεύματος 417
γ) Παράσταση για κακούργημα 1.496	στ) Έφεση κατ' αποφάσεως Πλημ/κείου 144
δ) Υπόμνημα επί αιτήσεως αναφέσεως 406	ζ) Αίτηση ακύρωσης απόφασης Πλημ/κείου 171
10. Ενώπιον Συμβουλίου Πλημ/κών 235	η) Αίτηση ακύρωσης απόφασης Εφετείου 171
Β' ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	
ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΕΙΟ	ΜΟΝΟΜΕΛΕΣ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ
(Αξία αντικειμένου έως 12.000 €)	(Αξία αντικειμένου από 12.001 έως 80.000 €)
α) Εργατικά	Α) Διαδικασία Μισθωτικών διαφορών
α) Αγωγή 85	α) Όταν το μίσθωμα είναι από 451 μέχρι 585 ΕΥΡΩ
β) Παράσταση 64	1. Αγωγή 134
γ) Προτάσεις 85	2. Παράσταση 102
α1) Αιτήσεις	3. Προτάσεις 102
1. Για σύνταξη κάθε αίτησης 64	β) Όταν το μίσθωμα είναι από 586 μέχρι 1.465 ΕΥΡΩ
2. Παράσταση 37	1. Αγωγή 171
3. Προτάσεις 64	2. Παράσταση 171
β) Διαδικασία αλόδοσης μισθίου	3. Προτάσεις 171
(μηνιαίο μίσθωμα έως 450 €)	γ) Όταν το μίσθωμα είναι πάνω από 1.466 ΕΥΡΩ
1. Αγωγή 85	1. Αγωγή 203
2. Παράσταση: 54	2. Παράσταση 268
3. Προτάσεις 107	3. Προτάσεις 268
β1) Αίτηση για έκδοση διαταγής απόδοσης μισθίου 107	Α1) Διαταγή απόδοσης μισθίου 139
γ) Αυτοκινητικές διαφορές	Β) Ασφαλιστικά μέτρα (Γενικά)
1. Αγωγή 43	1. Αίτηση 107
2. Παράσταση 64	2. Παράσταση 134
3. Προτάσεις 43	3. Προτάσεις (σημείωμα) 102
δ) Πίνακες Μηχανικών - Ιατρών - Μεσιτών κ.λπ.	Βα) Διατροφές κ.λπ.
α) Αγωγή 75	1. Αίτηση 134
β) Παράσταση 85	2. Παράσταση 102
γ) Προτάσεις 75	3. Σημείωμα 102
ε) Ασφαλιστικά μέτρα (νομής)	Γ) Έκουσία δικαιοδοσία
1. Αίτηση 96	1. Αίτηση 102
2. Παράσταση 96	2. Παράσταση 102

3. Αυτοψία 96	3. Προτάσεις 117
4. Σημείωμα 96	Δ) Πίνακες ιατρών, μηχανικών μεσιτών κ.λπ.
στ) Ασφαλιστικά μέτρα γενικά:	α) Αν το αιτούμενο ποσό είναι έως 58.695 ΕΥΡΩ
α) Αίτηση 80	1. Αγωγή 102
β) Παράσταση 59	2. Παράσταση 171
γ) Σημείωμα 69	3. Προτάσεις (σημείωμα) 102
ζ) Μικροδιαφορές (αξία μέχρι 1.500 €) 64	β) Αν το αιτούμενο ποσό είναι από 58.696 έως 146.735 ΕΥΡΩ
η) Συγγενικά συμβούλια - Λογοδοσίες κ.λπ.	1. Αγωγή 171
1. Αίτηση για σύγκληση Συγγενικού Συμβουλίου 75	2. Παράσταση 331
2. Σύνταξη εκθέσεως επί λογοδοσιών 75	3. Προτάσεις 171
3. Σύνταξη εκθέσεως επί δηλώσεων 75	γ) Αν το αιτούμενο ποσό είναι από 146.736 και άνω
4. Δηλώσεις επί κατασχέσεων εις χείρας τρίτων 75	1. Αγωγή 268
5. Αίτηση για την αντικατάσταση μεσεγγυούχου 75	2. Παράσταση 395
6. Αίτηση για ένορκες βεβαιώσεις 75	3. Προτάσεις 171
7. Παράσταση σε χειραφεσία, συγγενικά συμβούλια, λογοδοσίες, δηλώσεις 96	Ε) Τακτική διαδικασία
8. Κάθε παράσταση 96	1. Αγωγή 102
θ) Διαδικασία πιστωτικών τίτλων	2. Παράσταση 102
1. Αγωγή 43	3. Προτάσεις 102
2. Παράσταση 69	ΣΤ) Αγωγές - ανακοπές Γενικά
3. Προτάσεις 54	12.001 έως 44.020 ΕΥΡΩ
ι) Αίτηση για έκδοση διαταγής πληρωμής 64	1. Αγωγή 69
κ) Ανακοπές κάθε είδους	2. Παράσταση 134
1. Ανακοπή 64	3. Προτάσεις 134
2. Παράσταση 48	44.021 έως 88.040 ΕΥΡΩ
3. Προτάσεις 59	1. Αγωγή 102
λ) Ανταγωγές γενικά 48	2. Παράσταση 134
μ) Παρεμβάσεις 48	3. Προτάσεις 171
ν) Αιτήσεις διάφορες	88.041 έως 234.775 ΕΥΡΩ
1. Σύνταξη αίτησης για θέματα μη ειδικώς αναφερόμενα στον Κώδ. Δικηγόρων 80	1. Αγωγή 134
2. Παράσταση κατά τη συζήτηση τέτοιων αιτήσεων 80	2. Παράσταση 171
3. Σύνταξη αίτησης προτίμησης ή ορισμού δικασίμου, αναβολής εκτέλεσης αποφάσεων περί εξώσεως, περί παροχής απογράφου, παρατάσεως προθεσμίας 80	3. Προτάσεις 300
4. Παράσταση κατά τη συζήτηση τέτοιων αιτήσεων 80	234.776 ΕΥΡΩ και άνω
ξ) Τακτική διαδικασία	1. Αγωγή 171
1. Σύνταξη αγωγής, παρέμβασης, τριτανακοπής 69	2. Παράσταση 235
2. Προτάσεις 59	3. Προτάσεις 363
3. Παράσταση 69	Ζ) Αίτηση για την έκδοση διαταγής πληρωμής
4. Αίτηση για συντηρητική απόδειξη 69	Από 12.001 έως 14.675 ΕΥΡΩ 139
5. Αγωγή περί επιδείξεως εγγράφου 69	Από 14.676 έως 58.695 ΕΥΡΩ 268
	Από 58.696 έως 146.735 ΕΥΡΩ 406
	Από 146.736 ΕΥΡΩ και άνω 663
6. Αίτηση για εξαίρεση πραγματογνώμονος 69	Η) Αναγκαστική απαλλοτρίωση σε δίκες αναγνώρισης δικαιούχων
7. Γνωστοποίηση μαρτύρων 48	1. Αίτηση 129
8. Αιτήσεις προς τον Εισηγητή 48	2. Παράσταση 96
9. Κλήση προς μάρτυρα ή πραγματογνώμονα 48	3. Προτάσεις 96
10. Παράσταση κατά την εξέταση μάρτυρος 85	Η α) Για καθορισμό τιμής μονάδος
11. Παράσταση κατά την εξέταση μάρτυρος επί του επιδίκου 129	α) Αν το αιτούμενο ποσό είναι έως 58.695 ΕΥΡΩ
12. Παράσταση κατά τη δόση όρκου διαδίκου ή πραγματογνώμονος 80	1. Αίτηση 96
13. Κλήση προς διάδικο 69	2. Παράσταση 129
14. Σύνταξη δηλώσεως επαγωγής ή αντεπαγωγής όρκου 80	3. Προτάσεις 96
15. Προτάσεις μετ' απόδειξη 117	β) Αν το αιτούμενο ποσό είναι άνω των 58.696 ΕΥΡΩ
16. Παράσταση μετ' απόδειξη 107	1. Αίτηση 161
ο) Εκουσία διαδικασία	2. Παράσταση 161
α) Αίτηση 69	3. Προτάσεις 161
β) Παράσταση 69	Θ) Εργατικές διαφορές
γ) Προτάσεις 59	1. Αγωγή 139
Σε περίπτωση αντίθετων αγωγών συνεκδικαζομένων ένα (1) γραμμάτιο	2. Παράσταση 102
ΠΟΛΥΜΕΛΕΣ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ	3. Προτάσεις 102

α) Εκουσία δικαιοδοσία – Τακτική (Μη αποτιμητές)	Π) Διατροφές (ανεξαρτήτως ποσού)
1. Αίτηση 117	1. Αγωγή 139
2. Παράσταση 139	2. Παράσταση 102
3. Προτάσεις 117	3. Προτάσεις 102
β) Εφέσεις	Κ) Αυτοκινητικές διαφορές
1. Έφεση κατ' απόφασης Ειρηνοδικείου 117	α) Για ποσό από 12.001 έως 29.345 ΕΥΡΩ
2. Παράσταση 134	1. Αγωγή 75
3. Προτάσεις 117	2. Παράσταση 85
γ) Τακτική διαδικασία	3. Προτάσεις 69
Από 80.001 έως 117.390 ΕΥΡΩ	β) Για ποσό από 29.346 έως 88.040 ΕΥΡΩ
1. Αγωγή 134	1. Αγωγή 102
2. Παράσταση 171	2. Παράσταση 134
3. Προτάσεις 203	3. Προτάσεις 102
Από 117.391 έως 293.470 ΕΥΡΩ	γ) Για ποσό από 88.041 ΕΥΡΩ και άνω
1. Αγωγή 203	1. Αγωγή 134
2. Παράσταση 235	2. Παράσταση 203
3. Προτάσεις 331	3. Προτάσεις 102
Από 293.471 έως 880.410 ΕΥΡΩ	Λ) Ανταγωγές και παρεμβάσεις
1. Αγωγή 363	Όπως στις αγωγές στην αντίστοιχη διαδικασία
2. Παράσταση 363	Σε περίπτωση αντίθετων αγωγών συνεκδικαζομένων ένα (1) γραμμάτιο
3. Προτάσεις 363	Μ) Κατά την απόδειξη ότι ισχύει στο Πολυμελές Πρωτοδικείο
Από 880.411 έως 1.467.350 ΕΥΡΩ	ΑΝΑΚΟΠΕΣ – ΤΡΙΤΑΝΑΚΟΠΕΣ – ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ
1. Αγωγή 566	Όπως οι αγωγές σε αντίστοιχης βαθμίδας δικαστήριο
2. Παράσταση 566	ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΔΙΚΗΣ
3. Προτάσεις 566	1. Ανακοίνωση δίκης:
Από 1.467.351 ΕΥΡΩ και άνω	α) Ενώπιον του Ειρηνοδικείου 80
1. Αγωγή 822	β) Ενώπιον άλλων Δικαστηρίων 129
2. Παράσταση 822	2. Ανακοίνωση δίκης με προσεπίκληση για παρέμβαση:
3. Προτάσεις 822	α) Ενώπιον Ειρηνοδικείου 80
δ) Απόδειξη	β) Ενώπιον Πρωτοδικείου 129
1. Αίτηση για την εξέταση μαρτύρων 75	ΕΦΕΤΕΙΟ
2. Γνωστοποίηση μαρτύρων 75	1. Έφεση 161
3. Παράσταση κατά την εξέταση μαρτύρων (ξένης αρχής) 85	2. Παράσταση 192
4. Αίτηση παράστασης προθεσμίας 85	3. Προτάσεις 214
5. Παράσταση κατά τη συζήτησή της 54	4. Προτάσεις επομένων συζητήσεων 256
6. Σύνταξη αίτησης για συντηρητική απόδειξη 85	5. Προτάσεις για υποθέσεις εκουσίας δικαιοδοσίας 278
7. Σύνταξη αγωγής για επίδειξη εγγράφου 85	6. Όταν το Εφετείο δικάζει σε πρώτο βαθμό
8. Δήλωση επαγωγής ή αντεπαγωγής όρκου 85	α. Αγωγή 112
9. Παράσταση κατά τη δόση του όρκου των διαδίκων η πραγματοποιημένων 64	β. Παράσταση 161
10. Παράσταση σε αυτοψία ή πραγματογνωμοσύνη 129	γ. Προτάσεις 256
11. Παράσταση – Προτάσεις μετ' απόδειξη 235	Διατροφές – Εργατικές – Μισθωτικές – Αυτοκινητικές
12. Κλήση προς μάρτυρα 75	1. Έφεση 139
ε) Πτωχευτική Διαδικασία	2. Παράσταση 149
1. Σύνταξη δήλωσης εμπόρου για αναστολή πληρωμών 129	3. Προτάσεις 139
2. Αίτηση πτώχευσης 96	Απαλλοτριώσεις
3. Αίτηση προς τον Εισηγητή πτώχευσης 80	1. Έφεση 161
4. Αίτηση προς το Πτωχευτικό Δικαστήριο 107	2. Παράσταση 192
5. Αίτηση προς τον Εισηγητή 107	3. Προτάσεις 213
6. Πτωχευτική ανακοπή 107	Σε περίπτωση συνεκδίκασης αντίθετων εφέσεων ένα (1) γραμμάτιο
7. Αίτηση επικυρώσεως πτωχευτικού συμβιβασμού 107	ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ
8. Αίτηση διαρρήξεως – ανατροπής η ακυρώσεως πτωχευτ. συμβιβ. 107	Τακτική διαδικασία
9. Παράσταση κατά την εξέλεξη των πιστωτών 107	1. Αίτηση αναίρεσης 406
10. Αίτηση ανακλήσεως πτωχεύσεως 96	2. Πρόσθετοι λόγοι 268
11. Υπόμνημα ή λογοδοσία συνδίκου 54	3. Παράσταση 459
12. Παράσταση:	4. Προτάσεις αναίρεσ / αναίρεσίβλ 534
α) Κατά την απογραφή 129	Αναστολή
β) Κατά την επαλήθευση των απαιτήσεων 161	α) Αίτηση 181
	β) Παράσταση 652

γ) Κατά τις συνελεύσεις για την εκλογή συνδίκου 139	γ) Σημείωμα 161
δ) Κατά τις συνελεύσεις για την ένωση πιστωτών 139	Διατροφές – Εργατικές – Μισθοτικές – Αυτοκίνητα
ε) Για κατάθεση εγγράφων στον Γραμματέα 75	α. Αίτηση 235
13. Προσφυγή οποιαδήποτε προς το δικαστήριο 107	β. Πρόσθετοι λόγοι 171
14. Υπόμνημα συνδίκου σε κάθε στάση της δίκης 107	γ. Παράσταση 342
15. Για τη σύνταξη αντιρρήσεων ή ανακοπής κατά συμβιβασμού	δ. Προτάσεις αναιρεσ / αναιρεσιβλ 310
η αγωγής περί ακυρώσεως ή διαρρήξεως συμβιβασμού 85	Ολομέλεια
16. Παράσταση 54	1. Αίτηση αναίρεσης 406
17. Προτάσεις 54	2. Πρόσθετοι λόγοι 268
στ) Ανταγωγές – παρεμβάσεις	3. Παράσταση 459
Όπως στις αγωγές στην αντίστοιχη διαδικασία	4. Προτάσεις αναίρεσης 534
Σε περίπτωση αντίθετων αγωγών συνεκδικαζομένων	Απαλλοτριώσεις
ένα γραμμάτιο	1. Αίτηση 406
ζ) Εξωδικαστική επίλυση διαφορών	2. Παράσταση 459
α). Συζήτηση – συμβιβασμός: όπως η τακτική	3. Προτάσεις 534
β). Ματαίωση: το ποσό της παράστασης μόνον	
Γ) ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ	
ΜΟΝΟΜΕΛΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ	ΤΡΙΜΕΛΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ
1. Προσφυγή 85	1. Προσφυγή 117
2. Παράσταση 64	2. Παράσταση 203
3. Υπόμνημα 85	3. Υπόμνημα 85
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ	Προσφυγές ασφαλισμένων – Υπαλλήλων
Τμήματα – Ολομέλεια	α. Προσφυγές 85
1. Αίτηση ακύρωσης ή αναίρεσης ή παρέμβαση 331	β. Παράσταση 161
2. Παράσταση 491	γ. Υπόμνημα 54
3. Υπόμνημα 491	Αγωγές: όπως η κλιμάκωση Μονομελούς Πρωτοδικείου
4. Πρόσθετοι Λόγοι 491	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΕΦΕΤΕΙΟ
5. Αναστολή	1. Έφεση ή αίτηση ακύρωσης 235
α) Αίτηση 166	2. Παράσταση 256
β) Παράσταση 246	3. Υπόμνημα 85
γ) Υπόμνημα 246	Στις περιπτώσεις παρέμβασης ισχύουν
Υπαλληλικές προσφυγές ή εφέσεις, αιτήσεις αναίρεσης ασφαλισμένων	όσα και για τα κύρια δικόγραφα. Αίτηση αναστολής μείωση κατά 1 / 2
α. Αίτηση 203	Εφέσεις ασφαλισμένων ή αιτήσεις ακύρωσης υπαλλήλων:
β. Πρόσθετοι λόγοι 134	1. Έφεση η Αίτηση 171
γ. Παράσταση 268	2. Παράσταση 214
δ. Υπόμνημα 134	3. Υπόμνημα 69
Ειδικό Δικαστήριο (Μισθοδικείο)	Αντηρρήσεις αλλοδαπών 149
α. Αίτηση 772	ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ – ΑΘΛΗΤΙΚΟΙ ΔΙΚΑΣΤΕΣ
β. Συζήτηση 1.029	Α' ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟ
ΣΗΜΑΤΑ	1. Αίτηση 235
Διοικητική επιτροπή σημάτων	2. Παράσταση 161
1. Αίτηση – Κατάθεση σήματος 214	3. Υπόμνημα 288
2. Τριτανακοπή – Παρέμβαση 214	Β' ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟ
3. Παράσταση 268	1. Έφεση 192
4. Υπόμνημα 214	2. Παράσταση 161
ΑΝΩΤΑΤΟ ΕΙΔΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ	Γ' ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ – ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΩΝ κ.ά.
1. Αίτηση 801	1. Έφεση 129
2. Παράσταση 1.068	2. Παράσταση 96
3. Υπόμνημα 1.389	3. Υπόμνημα 96
ΕΚΛΟΓΟΔΙΚΕΙΟ	
1. Αίτηση 641	
2. Παράσταση 961	
3. Υπόμνημα 1.283	

Πηγή: Απόφαση υπ' αριθμό. 1117864/2297/Α0012Προσδιορισμός των ελάχιστων αμοιβών των Δικηγόρων. ΦΕΚ 2422/2007

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2.

Τ.Ε.Ι. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΝΟΜ/ΜΟ: ΜΙΧΑΛΙΤΣΟΦΑΝΟΥ ΠΑΝΟΥΛΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΜΑΝΙΑΤΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ*

1. Φύλο Ανδρας Γυναίκα

2. Ηλικία _____

3. Εργάζεστε σε κάποιο δημόσιο οργανισμό;

Όχι

Ναι

4. Αν ναι, εργάζεστε στη νομική υπηρεσία του δημόσιου οργανισμού;

Όχι

Ναι

5. Εργάζεστε στη νομική υπηρεσία κάποιου δήμου;

Όχι

Ναι

6. Αν ναι, τότε σε ποιόν;

7. Αν εργάζεστε στη νομική υπηρεσία κάποιου δήμου, ποία είναι τα καθήκοντά σας;

8. Αν εργάζεστε στη νομική υπηρεσία κάποιου δήμου, με τί είδους υποθέσεις ασχολείστε;

9. Εργάζεστε στη νομική υπηρεσία κάποιου κρατικού νοσοκομείου;

Όχι

Ναι

10. Αν ναι, τότε σε ποιό;

11. Αν εργάζεστε στη νομική υπηρεσία κάποιου κρατικού νοσοκομείου, ποια είναι τα καθήκοντά σας;

12. Αν εργάζεστε στη νομική υπηρεσία κάποιου κρατικού νοσοκομείου, με τι είδους υποθέσεις ασχολείστε;

* Οι πληροφορίες θα αξιοποιηθούν αποκλειστικά για εκπαιδευτικούς σκοπούς και θα παραμένουν απόλυτα εμπιστευτικές

13. Εργάζεστε στη νομική υπηρεσία κάποιου ιδιωτικού θεραπευτηρίου;

Όχι

Ναι

14. Αν ναι, τότε σε ποιο;

15. Αν εργάζεστε στη νομική υπηρεσία κάποιου ιδιωτικού θεραπευτηρίου, ποιά είναι τα καθήκοντά σας;

16. Αν εργάζεστε στη νομική υπηρεσία κάποιου ιδιωτικού θεραπευτηρίου, με τί είδους υποθέσεις ασχολείστε;

17. Ένας δημόσιος οργανισμός προασπίζει καλύτερα τα συμφέροντά του μέσω:

	Διαφωνώ	Συμφωνώ
α. Δικαστικού Γραφείου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους	☐	☐
β. Ιδιώτη Δικηγόρου	☐	☐

18. Σε περίπτωση υπεράσπισης από ιδιώτη δικηγόρο είναι από πλευράς ποιότητας, καλύτερη η υπεράσπιση από:

	Διαφωνώ	Συμφωνώ
α. Δικηγόρο με έμμισθη εντολή	☐	☐
β. Δικηγόρο με κατ' αποκοπήν υπόθεση	☐	☐

19. Σε περίπτωση υπεράσπισης από ιδιώτη δικηγόρο είναι από οικονομική πλευρά, καλύτερη η υπεράσπιση από:

	Διαφωνώ	Συμφωνώ
α. Δικηγόρο με έμμισθη εντολή	☐	☐
β. Δικηγόρο με κατ' αποκοπήν υπόθεση	☐	☐

20. Δώστε μας τις δικές σας προτάσεις σχετικά με το τι θα μπορούσε να ωφελήσει ένα δημόσιο οργανισμό αναφορικά με την προάσπιση των συμφερόντων του.

21. Η νομική υπηρεσία ενός δημόσιου οργανισμού του τομέα υγείας (για παράδειγμα ενός κρατικού νοσοκομείου) πραγματεύεται υποθέσεις οι οποίες έχουν να κάνουν με ασθενείς οι οποίοι διεκδικούν την παραδειγματική τιμωρία του νοσοκομείου ή κάποιου ιατρού εξαιτίας σοβαρής βλάβης της υγείας τους λόγω κάποιου ιατρικού σφάλματος. Πιστεύετε ότι η νομική υπηρεσία θα υπερασπιστεί τον εντολέα της με τον ίδιο ζήλο ανεξάρτητα με το πόσο σοβαρές βλάβες έχει υποστεί ο εκάστοτε ασθενής;

Όχι

Ναι

22. Αν όχι, τότε για ποιο λόγο;

23. Αναφέρετε ορισμένες προτάσεις για την βελτίωση της νομικής υπηρεσίας του κρατικού νοσοκομείου ή ιδιωτικού θεραπευτηρίου στο οποίο εργάζεστε.

24. Πιστεύετε ότι η νομική υπηρεσία του δήμου στον οποίο εργάζεστε προσφέρει σημαντικό έργο στον δημόσιο αυτό οργανισμό;

Όχι

Ναι

25. Αναφέρετε ορισμένες προτάσεις για την βελτίωση της νομικής υπηρεσίας του δήμου στον οποίο εργάζεστε.

26. Ποιά πιστεύετε ότι πρέπει να είναι η θέση του δικηγόρου στα πειθαρχικά συμβούλια των δημόσιων οργανισμών, για παράδειγμα σε ένα πειθαρχικό συμβούλιο ενός δήμου;

27. Θεωρείτε πως πρέπει να υπάρχουν φραγμοί στην διοικητική διαδικασία νομικών υποθέσεων των δημόσιων υπαλλήλων; Δηλαδή, θα μπορούσε ένας δημόσιος υπάλληλος να προσλάβει για την εκπροσώπησή του έναν ιδιώτη δικηγόρο;

Όχι

Ναι

28. Η νομική υπηρεσία ενός κρατικού νοσοκομείου δεν επιδεικνύει τον ίδιο ζήλο με μια νομική υπηρεσία ενός ιδιωτικού θεραπευτηρίου.

Διαφωνώ

Συμφωνώ

29. Παρακαλώ αιτιολογείστε την συμφωνία ή την διαφωνία σας στην ερώτηση 28.

30. Το δικηγορικό απόρρητο αποτελεί από τα ισχυρότερα προπύργια επαγγελματικής εχεμύθειας και απόλυτης εμπιστοσύνης. Το δικηγορικό απόρρητο υπάρχει ενδεχόμενο να αρθεί, για παράδειγμα σε περιπτώσεις οργανωμένου εγκλήματος, οικονομικού εγκλήματος, τρομοκρατίας, ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, διαφθορά στο Δημόσιο. Πιστεύετε ότι η άρση του δικηγορικού απορρήτου στις παραπάνω περιπτώσεις είναι σωστή;

Διαφωνώ

Συμφωνώ

31. Παρακαλώ αιτιολογείστε την συμφωνία ή την διαφωνία σας στην ερώτηση 30.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3.

Διάγραμμα 1. Φύλο του δείγματος	69
Διάγραμμα 2. Ηλικιακή κατανομή δείγματος	69
Διάγραμμα 3. Καλύτερη προάσπιση συμφερόντων δημόσιου οργανισμού	72
Διάγραμμα 4. Καλύτερη υπεράσπιση από ιδιώτη δικηγόρο	72
Διάγραμμα 5. Υπεράσπιση από ιδιώτη δικηγόρο - καλύτερη υπεράσπιση από οικονομική πλευρά	73
Διάγραμμα 6. Υπεράσπιση με ζήλο ανεξαρτήτου βλάβης του ασθενούς.....	76
Διάγραμμα 7. Ζήλος νομικής υπηρεσίας κρατικού νοσοκομείου σε σχέση με ένα ιδιωτικό θεραπευτήριο	78
Διάγραμμα 8. Άρση δικηγορικού απορρήτου κατά περίπτωση.....	80
Πίνακας 1. Ηλικιακή κατανομή δείγματος	69

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4.

<u>ΑΠΟΡΡΗΤΟ</u>	
<u>ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ</u>	<u>ΙΑΤΡΟΣ</u>
<u>Μυστικότητα</u>	
Μετάδοση κάποιας εμπιστευτικής πληροφορίας οδηγεί σε βλάβη των συμφερόντων του πελάτη	Απόρρητο θεωρείται οτιδήποτε ο ασθενής εμπιστεύτηκε στον ιατρό ή στο νοσηλευτή, είτε πληροφορήθηκε, συνήγαγε, υπέθεσε ή αντιλήφθηκε κατά την άσκηση των καθηκόντων του ή επ' ευκαιρία αυτής.
Ζήτημα των παράνομων πράξεων του εντολέα και της ύπαρξης ή όχι υποχρέωσης από πλευράς δικηγόρου να θεωρήσει απόρρητη οιαδήποτε συναφή μ' αυτές πληροφορία, η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις θα ήταν αδύνατο να αποσοβήσει σοβαρότατους για το κράτος ή για τους τρίτους κινδύνους	Στο απόρρητο συγκαταλέγονται η θετική ή αρνητική ακόμη διαπίστωση του γιατρού ή του νοσηλευτή. Κάθε πληροφορία που ο ασθενής επιθυμεί να θεωρείται ως απόρρητη, ακόμη και αν αυτό ήδη φημολογείται. Ακόμη και η είσοδος στο ιατρείο ή τη νοσηλευτική μονάδα
Η απόλυτη εμπιστοσύνη αποτελεί τον πυρήνα της σχέσης δικηγόρου - πελάτη, και αν κάποτε ο δικηγόρος θεωρούνταν ότι υπάκουε ως αναγκαίος μύστης στον «θρησκευτικό και ιερό» νόμο του απορρήτου	Ο ιατρός προσπαθεί να έχει μια σχέση εμπιστοσύνης με τον ασθενή
Επαγγελματική εχεμύθεια με βάση το άρθρο 212 Κ.Π.Δ. και οι ίδιοι κρίνουν αν και με ποιο μέτρο θα καταθέσουν στην ελληνική δικαιοσύνη, σε περίπτωση δικαστηρίου για περιφρούρηση του επαγγελματικού απορρήτου μαρτύρων. Όλα όσα έμαθαν με αφορμή την άσκηση του λειτουργήματός τους	Επαγγελματική εχεμύθεια με βάση το άρθρο 261 Κ.Π.Δ., ο ιατρός μπορεί να μην παραδώσει στη δικαστική αρχή μυστικά του ιατρικού επαγγέλματος ακόμα και αν διαταχθεί από το ανακριτή.
Πίστη στον πελάτη και διατήρηση απόρρητων προσωπικών δεδομένων	Ο ασθενής μιλά με τον ιατρό και του εκμυστηρεύεται την απόλυτη αλήθεια για την κατάσταση της υγείας του με σκοπό την όσο το δυνατό πιο ταχύτερη ίαση αλλά και ο ιατρός διαφυλάσσει τα προσωπικά δεδομένα του καθενός

<u>Συνεισφορά</u>	
Αποτελεί παράγοντα της δικαιοσύνης	Συνεισφέρει στη βελτίωση της θεραπευτικής φροντίδας, στο σεβασμό του ατόμου και της αυτονομίας του, στην προστασία της ιδιωτικής του ζωής, στη θεμελίωση σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ ιατρού - ασθενούς και στην οικοδόμηση της εμπιστοσύνης του ασθενούς προς το ιατρικό επάγγελμα και το σύστημα υγείας γενικότερα
Προάσπιση των συμφερόντων του πελάτη	Προάσπιση της υγείας του ασθενή
<u>Πολιτεία</u>	
Το Ελληνικό Δίκαιο έχει περιφρουρήσει την προστασία του ιατρικού και του δικηγορικού απορρήτου με διατάξεις, η παραβίαση των οποίων από τους ιατρούς και τους δικηγόρους συνιστά αστική, ποινική και πειθαρχική ευθύνη.	